

การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลองสอนด้วยชุดกิจกรรม
ศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์

ปริญญานิพนธ์
ของ
รัฐนนท์ สว่างผล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
พฤษภาคม 2558

การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลองสอนด้วยชุดกิจกรรม
ศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

พฤษภาคม 2558

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลองสอนด้วยชุดกิจกรรม
ศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
พฤษภาคม 2558

รัฐนนท์ สว่างผล. (2558). การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลองสอนด้วยชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลองสอนด้วยชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ และความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนบ้านในถุ้ง อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มา 1 ห้อง จากจำนวน 3 ห้องเรียน และใช้นักเรียน จำนวน 25 คน เป็นกลุ่มทดลองก่อนและหลัง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์และแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอแรนซ์ในการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One – Group Pretest – Posttest design และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ t- test แบบ Dependent Sample

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านในถุ้ง หลังการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ สูงกว่าก่อนทำกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แสดงว่ากิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ ส่งเสริมให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านในถุ้ง มีความคิดสร้างสรรค์โดยรวมสูงขึ้นอย่างชัดเจน

2. ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดของอารีสุทธิพันธุ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านในถุ้งจังหวัดนครศรีธรรมราชผลการศึกษาพบว่า โดยรวมค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 อยู่ในระดับพึงพอใจมากและมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.92

THE STUDIES OF CREATIVITY BEFORE AND AFTER THE EXPERIMENT OF ART
ACTIVITIES, BASED ON METHODS OF AREE SUDHIPAN

Persented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Art Education
At Srinakarinwirot University
May 2015

Rattanon Sawangphol. (2010). **The studies of creativity before and after the experiment of art activities, based on methods of Aree Sudhipan.** Master thesis M.Ed. (Art Education) Bangkok: Graduate School. Srinakarinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Dr.Satit Timwattanabunteong.

This research aims is to study creativity before and after the experiment was a series of art activities, creative concepts, methods of Aree Sudhipan and satisfaction with the activities of creative arts-based concepts of the Aree Sudhipan. The sample used in this study is the student who is studying in Grade 6, 2nd Semester School in June 2557 in Tha Sala province. Which is derived from a particular grade 6 students to 1 of 3 classrooms and the students in the experimental group were 25 before and after. The instrument used in this study is a creative art activities based on the concept of the Aree Sudhipan and test the creativity of Torrance. In this study, the research plan One - Group Pretest - Posttest design and analyze data using statistical t- test for Dependent Sample

The research results revealed that:

1. Creativity of students in grade 6 of Ban naitoong school. After the artistic creation of the concept to the Aree Sudhipan higher activity significant statistically. 05 shows the artistic creativity of the concept to the Aree Sudhipan encourage students in grade 6 has the creative higher overall explicitly.

2. Satisfaction with the concept of Creative Art Activities varieties of grade 6 students. The results showed that the overall average of 4.20 were more satisfied with a standard deviation of 0.92.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลองสอน
ด้วยชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอาร์สุทธีพันธุ์

ของ

รัฐนนท์ สว่างผล

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
วันที่.....เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2558

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ที่ปรึกษาหลักประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างสูงจากรองศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง ประธานกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ชี้แนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนสำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบปากเปล่าทุกท่าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ ที่ได้ให้คำแนะนำเพิ่มเติม ช่วยปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์เรียบร้อยและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ภาควิชาศิลปศึกษาทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาอบรมสั่งสอน ให้ความรู้ต่าง ๆ ด้วยความรักและความเมตตา และเป็นกำลังใจช่วยในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธุ์มีนอาจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ วิจิตสถิตรัตน์และอาจารย์ศิริพร พิกุลหอม ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแก้ไขและให้คำแนะนำเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์และเจ้าหน้าที่โรงเรียนบ้านในถุ้ง อำเภอบ้านนา จังหวัดนครราชสีมาที่ได้ให้คำแนะนำ ประสพการณ์ที่ดี นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกๆ คน ที่ให้การสนับสนุนและร่วมมือในการศึกษาทดลองอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณคุณแม่ศิริพร พิกุลหอม ญาติพี่น้องทุกคนของผู้วิจัย เพื่อนนิสิตปริญญาโทสาขาศิลปศึกษาที่มีส่วนช่วยเหลือ ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษาในการทำปริญญานิพนธ์ด้วยดีตลอดมา

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ซึ่งมีส่วนช่วยเหลือในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

รัฐนนท์ สว่างผล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวคิดด้านความคิดสร้างสรรค์	14
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์	30
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับชุดกิจกรรม	37
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ	46
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	48
3 วิธีดำเนินงานวิจัย	51
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	51
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	51
การเก็บรวบรวมข้อมูล	55
การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล	56
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล	58
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	76
ความมุ่งหมายของการวิจัย	76
ขอบเขตของการวิจัย	76

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ)	
การวิเคราะห์ข้อมูล	77
สรุปผลการวิจัย	78
อภิปรายผล	78
ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย	79
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้	81
ข้อเสนอแนะในการวิจัย	81
บรรณานุกรม	82
ภาคผนวก	89
ภาคผนวก ก	90
ภาคผนวก ข	100
ภาคผนวก ค	106
ภาคผนวก ง	110
ภาคผนวก จ	112
ภาคผนวก ฉ	118
ประวัติย่อผู้วิจัย	120

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง	55
2 กำหนดการทดลอง	56
3 ค่าสถิติพื้นฐานของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ก่อนและหลังจัดกิจกรรม	59
4 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการจัดกิจกรรม	60
5 ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์	61
6 ความสมดุลของขนาดต่างๆ	64
7 ความสมดุลของรูปและพื้นที่ว่าง	65
8 สีร้อนเย็นในปริมาณที่แตกต่างกัน	66
9 ใช้คู่สีตรงข้ามในภาพวาด	67
10 วาดเส้นแสงเงา	68
11 เรื่องการระบายสีแสงเงา	69
12 เรื่องปั้นหุ่นสูง	70
13 เรื่องปั้นลอยตัว	71
14 วาดภาพประกอบคนมุมต่างๆ	72
15 วาดภาพประกอบสถานที่มุมต่างๆ	73
16 วาดภาพอาชีพของท้องถิ่น	74
17 วาดภาพอาชีพในอนาคต	75

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ศิลปะเป็นศาสตร์ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนทั้งพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และพัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์ แต่ทว่าการจัดการเรียนรู้ระบบโรงเรียนในปัจจุบันกลับให้ความสำคัญกับวิชาศิลปะไม่มากนัก ดังจะเห็นได้จากการขาดครูศิลปะ การขาดสื่อการเรียนรู้และกระบวนการใช้สื่อที่เหมาะสมต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ รวมไปถึงยังขาดการให้ความสำคัญเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ทางศิลปะ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

ความคิดสร้างสรรค์ช่วยนำพาผู้เรียนสู่จุดมุ่งหมายต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้สู่ความสำเร็จ อันเกิดจากความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหา การคิดวางแผน และการตัดสินใจให้ชีวิตเดินไปสู่ทิศทางที่ถูกที่ควรของผู้เรียนแต่ละบุคคล อีกทั้งความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่ดีต่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ซึ่งต้องอาศัยความสามารถ ความอดทน การฝ่าฟันอุปสรรค และแก้ไขปัญหาให้กับตนเองเพื่อนำพาไปพบจุดมุ่งหมายใหม่ที่แตกต่าง และพาชีวิตสู่การคิดตรงข้ามจากสิ่งที่เป็นอยู่เดิม เกิดแนวความคิดใหม่ สร้างลักษณะนิสัยให้มีความมุ่งมั่นตั้งใจ มีจินตนาการที่จะคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ ดังจะเห็นได้จากความคิดเห็น ของ (ศรียานิยมธรรม, 2545: 5, 9) นักจิตวิทยาส่วนมากเชื่อกันว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณสมบัติเฉพาะตัว และประจำตัวสำหรับเด็ก ซึ่งจะพัฒนาการไปได้มากน้อยแค่ไหนก็ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมและโอกาสที่ผู้เกี่ยวข้องกับผู้เด็กจะจัดสรรส่งเสริมให้ความคิดสร้างสรรค์นี้จะส่งผลสะท้อนถึงเด็กในหลายๆ ด้าน เช่นระดับความเชื่อมั่นในตนเอง การแสดงออกซึ่งความคิดเห็นและสติปัญญา

อีกทั้งความคิดสร้างสรรค์นั้นเป็นความสามารถของผู้เรียนที่จะคิดหาสาเหตุของปัญหาต่าง ๆ ซึ่งมีองค์ประกอบพื้นฐาน เช่น ผู้เรียนคิดคล่องแคล่ว รวดเร็ว และสามารถหาคำตอบที่ต้องการได้ ลำดับเหตุการณ์ในการสื่อสารเพื่อแก้ไขปัญหาได้หลากหลายวิธี มีความยืดหยุ่นต่อเรื่องราวที่เกิดขึ้นได้อย่างสร้างสรรค์ แตกต่างจากผู้ที่มีความยืดหยุ่นน้อยนั้นจะไม่สามารถหาคำตอบที่หลากหลายรูปแบบ จึงมีวิธีแก้ไขปัญหาได้เพียงไม่กี่ช่องทางทำให้เกิดประโยชน์น้อยและนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องไม่ได้ประสิทธิภาพเท่าที่ควร ลักษณะของความคิดที่แปลกใหม่และแตกต่างจากความคิดธรรมดาๆ นั้น ต้องมีลักษณะนิสัยที่ กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ รวมถึงความประณีต ความละเอียดจึงทำให้เกิดประโยชน์ที่สมบูรณ์แบบต่อผู้เรียน สังคม และประเทศชาติ ได้อีกด้วย ดังเช่นความคิดเห็นของ (อารี พันธุ์ณี, 2545: 47) จากแนวคิดที่ว่า ความคิดสร้างสรรค์ส่งเสริมให้พัฒนาได้นั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของเด็กให้เจริญต่อเนื่องถึงวัยผู้ใหญ่ต่อไป

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์นั้นเป็นกิจกรรมที่ต้องฝึกฝนให้ผู้เรียนรู้จักตัวเอง แสดงออกถึงความรู้สึกและความสามารถของตนเอง เพื่อให้เด็กได้ฝึกคิดจินตนาการ สร้างสรรค์งานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน กิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไม่เพียงส่งเสริมเพียงความคิดและจินตนาการ ยังรวมไปถึงทักษะทางการสร้างสรรค์ทางด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น การพูด การอ่าน การเขียน หรือแม้แต่การใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับ (พีระพงษ์ กุลพิศาล. 2546: 153) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์หมายถึงงานที่ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมกันทำในการสอนทัศนศิลป์ เพื่อให้ให้นักเรียนได้ฝึกฝีมือ ความคิดจินตนาการและแสดงออกเป็นผลงานทัศนศิลป์จากประสบการณ์ของตนเอง

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จะมุ่งเน้นกระบวนการคิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับการรับรู้ความงาม เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้เด็กได้แสดงออกถึงความรู้สึกและความสามารถของผู้เรียน กิจกรรมที่สร้างสรรค์ผลงานศิลปะในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การวาดภาพ การปั้น ภาพพิมพ์ จี๊ปะ การประดิษฐ์ ฯลฯ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการที่มีกระบวนการมุ่งเน้นในความสำเร็จของผลงาน ทำให้เห็นถึงประสบการณ์ การตัดสินใจ และความรู้สึกนึก กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะ ค้นคว้าหาข้อมูล และการสื่อสารกับผู้อื่น รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมไปถึงความภาคภูมิใจ ความมั่นใจ จนเกิดเป็นความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ซึ่งความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ (เบญญา แสงมะลิ. 2545: 63-67) กล่าวว่า การแสดงออกของความคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนต้องการประสบการณ์ที่สมบูรณ์ เพื่อกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ การกระทำและการแสดงออกโดยใช้สื่อกลาง วัสดุเครื่องใช้ทางศิลปะ การทัศนศึกษา เป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างการแสดงออกของความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้นการสร้างชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จึงมีความสำคัญต่อการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนที่พัฒนาไปสู่ด้านอื่นๆ อีกต่อไป

อารี สุทธิพันธุ์ (2550) การได้ฝึกฝนตามแนวทางสร้างสรรค์ตามแนวคิดหลักการ ของอารี สุทธิพันธุ์เชื่อว่ารูปแบบของการวาดเขียนอยู่ที่ตัวเราเป็นผู้สร้างมันขึ้นมานั้น ดีกว่าการเดินบนทางที่คนอื่นเคยเดินมาแล้ว ไม่ทำหาย ไม่น่าตื่นเต้น และเท่ากับยอมรับสัญญาณของความเสื่อมสลายทางศิลปะ ซึ่งรูปแบบของความรู้สึกมีบทบาทในการเสริมสร้างวินัยของผู้สร้างให้เกิดขึ้นในตนให้มีความรับผิดชอบ มีมานะอดทนทำงานด้วยความเพียร มากกว่ามั่งง่าย การลดเรียน ความสำเร็จด้วยการเสี่ยงโชค เป็นต้น และเชื่อว่า มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิต ที่ต้องได้รับการเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับคนๆ นั้น

ด้วยเหตุผลและสภาพปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ด้านทัศนศิลป์และมีความสนใจที่จะศึกษาว่าชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็น การวาดภาพระบายสี การปั้น ภาพพิมพ์ ฯลฯ มีผลต่อพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ด้านทัศนศิลป์อย่างไร และเพื่อเป็นแนวทางแก่ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนวิชาศิลปะให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลองสอนด้วยชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านในถุ้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านในถุ้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ผลงานด้านทัศนศิลป์ด้วยชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านในถุ้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. ทำให้ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ได้เห็นถึงความสำคัญและส่งเสริมการสร้างสร้างสรรค์ผลงานศิลปะด้านทัศนศิลป์ด้วยชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 3 ห้อง นักเรียน 80 คน ของโรงเรียนบ้านในถุ้ง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครศรีธรรมราช

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนบ้านในถุ้ง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งได้มาจากการเลือกอย่างเจาะจง (Purposive sampling) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มา 1 ห้อง จากจำนวน 3 ห้องเรียน และใช้นักเรียน จำนวน 25 คน เป็นกลุ่มทดลอง

ตัวแปรที่จะศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ของทอแรนซ์

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 เป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน รวมเป็น 12 กิจกรรม กิจกรรมละ 50 นาที

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **วิธีการสอนตามแนวคิดวิธีการของ อาร์ สุธิพันธุ์** หมายถึงการจัดกิจกรรมให้ผู้สนใจด้วยความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลิน โดยคาดหวังการสร้างสรรคให้สำเร็จ เพื่อสะท้อนความเป็นตัวเอง ความรู้สึกของการสร้างสรรค์ต่างๆ นั้น ผ่านคุณสมบัติพื้นฐานของวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้สนใจสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ โดยจัดขั้นตอนกิจกรรมที่กำหนดไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 **ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน** คือ ความสนใจในกิจกรรม โดยการเชื่อมโยงกิจกรรมจากประสบการณ์เดิมของนักเรียน โดยมุ่งเน้นให้มีความสนุกสนาน มีความอยากรู้ อยากแสวงหา และอยากใฝ่รู้

1.2 **ขั้นเตรียม** คือ การให้เนื้อหาโดยเข้าใจคุณสมบัติเทคนิคพื้นฐานของสื่อวัสดุต่างๆ โดยฝึกตามแนวทางอดีตเพื่อกระตุ้นให้แสวงหาส่วนบกพร่องโดยหวังว่านักเรียนจะสามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้โดยเสนอแนะให้รู้จักเปลี่ยนแปลง โยกย้าย สลับตำแหน่ง ลดทอน เพิ่มเข้าไปของส่วนประกอบศิลปะต่างๆ ตามคุณลักษณะต่างๆ ให้เป็นรูปแบบเชิงสร้างสรรค์ใหม่

1.3 **ขั้นสอน** คือ จัดกิจกรรมในการเตรียมความพร้อม ในช่วงเวลาที่เหมาะสม โดยคาดหวังว่าผลงานสำเร็จที่คาดหวังแล้วนั้น จะสะท้อนให้รู้สึกในความเป็นตัวของตัวเอง

1.4 **ขั้นปฏิบัติ** คือ สร้างสรรค์ผลงานตามแนวทางของนักเรียน ให้ได้รูปแบบผลงานที่แปลกใหม่เป็นรางวัลตอบแทนความอดทน และความเพียร

1.5 **ขั้นสรุป**

2. **ความคิดสร้างสรรค์** หมายถึง ความสามารถทางสมองในการคิด การตอบสนองต่อสิ่งเร้าในด้านปริมาณ ความแปลกใหม่ และความละเอียดรอบคอบ และการคิดแก้ไขปัญหาได้ประกอบด้วย

2.1 **ความคิดคล่องตัว (Fluency)** หมายถึง ความสามารถในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าให้ได้ปริมาณมาก

2.2 **ความคิดริเริ่ม (Originality)** หมายถึง ความสามารถในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าให้แปลกใหม่ มีคุณค่าและเกิดประโยชน์

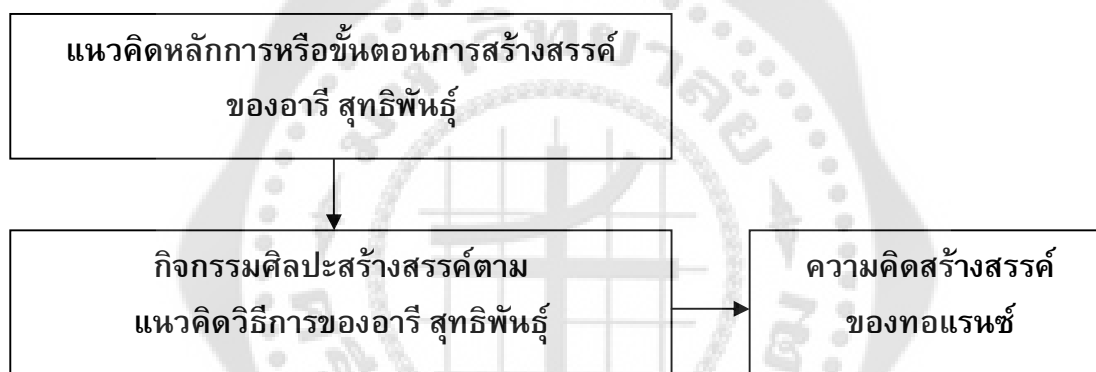
2.3 **ความคิดละเอียดลออ (Elaboration)** หมายถึง ความสามารถในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าในการคิดรายละเอียด ที่นำมาตกแต่งความคิดครั้งแรกให้สมบูรณ์ชัดเจน

2.4 **การตั้งชื่อภาพ (Abstractness of Titles)** หมายถึง ความสามารถในการจินตนาการตั้งชื่อภาพที่วาด

2.5 ความไม่ยอมจำนนต่อปัญหา (Resistance to premature closure) หมายถึง ความสามารถทนไม่ยอมแพ้ต่อปัญหา ไม่ด่วนสรุปปัญหาอย่างทันทีทันใด แต่คิดใคร่ครวญ พิจารณาอย่างรอบคอบ และนำไปสู่การแก้ปัญหาได้

3. ความพึงพอใจ หมายถึง ความคิดเห็นของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งออกเป็นความพึงพอใจมีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ 5 ด้าน ดังต่อไปนี้ ความพึงพอใจด้านวัตถุประสงค์ความพึงพอใจด้านเนื้อหาความพึงพอใจด้านสื่อการเรียนรู้ความพึงพอใจด้านการวัดประเมินผลความพึงพอใจด้านหน่วยกิจกรรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ
 - 1.1 กิจกรรมส่งเสริมการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ
 - 1.2 ส่วนประกอบของการสร้างสรรค์
 - 1.3 กระบวนการสร้างสรรค์
 - 1.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับศิลปะหลังสมัยใหม่ แนวคิดของ อาร์ สุนทริพันธุ์
 - 1.5 แนวคิดศิลปะ Post Modern
2. แนวคิดด้านความคิดสร้างสรรค์
 - 2.1 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์
 - 2.2 ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์
 - 2.3 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์
 - 2.4 กระบวนการคิดสร้างสรรค์
 - 2.5 พัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์
 - 2.6 การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์
 - 2.7 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์
 - 2.8 การวัดความคิดสร้างสรรค์
3. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
 - 3.1 ความหมายของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
 - 3.2 ความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
 - 3.3 รูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
 - 3.4 หลักการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
4. ชุดกิจกรรม
 - 4.1 ความหมายของชุดกิจกรรม
 - 4.2 ประเภทของชุดกิจกรรม
 - 4.3 องค์ประกอบของชุดกิจกรรม
 - 4.4 หลักในการสร้างชุดกิจกรรม
 - 4.5 จิตวิทยาที่นำมาใช้ในชุดกิจกรรม
 - 4.6 ประโยชน์ของชุดกิจกรรม

5. ความพึงพอใจ
 - 5.1 ความหมายของความพึงพอใจ
 - 5.2 วิธีการวัดความพึงพอใจ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

1.1 กิจกรรมส่งเสริมการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

วิรุณ ตั้งเจริญ (2539: 143-144) กิจกรรมศิลปะส่งเสริมการสร้างสรรค์

1. กิจกรรมศิลปะส่งเสริมให้มีความรู้สึกไวต่อปัญหาต่าง ๆ ต่อสภาพแวดล้อมและต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีประสบการณ์รอบตัวอย่างลึกซึ้ง ไม่ใช่สัมผัสหรือรับรู้สภาพแวดล้อมอย่างผิวเผินและเฉยเมย การสัมผัสวัสดุสร้างสรรค์ยังช่วยส่งเสริมประสาทสัมผัสต่อวัตถุหรือวัสดุต่าง ๆ ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความรู้สึกตอบรับอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

2. กิจกรรมศิลปะส่งเสริมให้มีความคล่องตัวในการแสดงความคิด เพราะกิจกรรมสร้างสรรค์จะช่วยให้เด็กรู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา ลำดับความคิดและตัดสินใจอย่างฉับไวเพื่อให้สามารถแสดงออกได้อย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่อง ประกอบกับการแสดงออกทางศิลปะในแต่ละกิจกรรมเป็นสิ่งที่เด็กต้องคิดสร้างสรรค์ตามเหมาะสมของกิจกรรมแต่ละอย่างทำให้ความคิดเป็นไปอย่างกว้างขวางและคล่องตัว

3. กิจกรรมศิลปะส่งเสริมให้รู้จักยืดหยุ่นและปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ ผู้มีความคิดสร้างสรรค์มักจะเป็นผู้ที่สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เสมอ รู้จักตัดสินใจอย่างเหมาะสมซึ่งปัญหาเฉพาะหน้าต่าง ๆ นั้นจะไม่ใช้หลักสูตรสำเร็จสำหรับการแก้ปัญหา กิจกรรมศิลปะที่ไม่ถูกหรือผิดแต่มีเฉพาะความชอบ หรือไม่ชอบเท่านั้นเป็นกิจกรรมซึ่งทำลายความคิดที่ต้องยืดหยุ่นอยู่ตลอดเวลา ปรับตัวให้ทันกับสภาพการณ์และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

4. กิจกรรมศิลปะส่งเสริมให้มีความคิดเห็นเป็นของตนเอง ได้แก่ การส่งเสริมให้เด็กสามารถคิดในสิ่งใหม่ ๆ ที่ตนได้รับจากประสาทสัมผัสด้านต่าง ๆ และสามารถถ่ายทอดความคิดให้เป็นรูปธรรมตามปริมาณสิ่งเร้าและความพร้อมของเด็กแต่ละคน ศิลปะเด็กนอกจากจะแสดงความสามารถที่จริงใจในการแสดงออกแล้ว ทั้งรูปแบบและเนื้อหา ยังมีลักษณะเฉพาะตัวอีกด้วยซึ่งสิ่งเหล่านี้ย่อมมีผลต่อเนื่องไปถึงความคิดและพฤติกรรมของเด็กแต่ละคน

5. กิจกรรมศิลปะส่งเสริมให้สามารถดัดแปลงและประดิษฐ์สร้างสรรค์ การสร้างสรรค์เป็น การรู้จักดัดแปลงตกแต่ง หรือประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ขึ้น การสร้างสรรค์กิจกรรมศิลปะย่อมมีผลต่อเนื่องไปสู่ความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออกทั่ว ๆ ไป

6. กิจกรรมศิลปะส่งเสริมให้สามารถลดสกดัดตทอนประสพการณ่ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากการแสดงออกทางศิลปะที่สะท้อนความรู้สึกนึกคตินั้น สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เสนอไว้ในงานศิลปะ จะถูกลดสกดัดตทอนให้เหลือเพียงส่วนที่เห็นว่าจำเป็นหรือชื่นชอบมากที่สุด

7. กิจกรรมศิลปะส่งเสริมให้เป็นผู้รับรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างกว้างขวางจากการแสดงออกทางศิลปะอย่างต่อเนื่องเด็กจะแสดงออกหลายลักษณะ รับรู้หลายด้านเพื่อนำมาแสดงออก นอกจากนั้น การสร้างสรรค์ ในแต่ละกิจกรรมยังต้องคิดหลายด้านและหลายครั้ง คิดวิเคราะห์ เปรียบเทียบ คุณสมบัติ ปริมาณ และคุณภาพ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจที่แน่นอน

สรุปว่า กิจกรรมส่งเสริมการสร้างสรรค จะมีรูปแบบในการจัดที่หลากหลาย จากวัสดุ อุปกรณ์ หรือสื่อต่าง ๆ ซึ่งเด็กจะมีกระบวนการในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ พร้อมทั้งส่งเสริมประสบการณ์รอบตัว ให้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ จะช่วยให้เด็กนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

1.2 ส่วนประกอบของการสร้างสรรค์

สุชาติ เถาทอง (2552: 73-75) การสร้างสรรค์เป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของโลกภายใน ต่อสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติของโลกภายนอกให้ปรากฏเห็นเป็นภาพได้ โดยมี ส่วนประกอบของการสร้างสรรค์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. การรับรู้ (perception) การรับรู้เป็นส่วนประกอบประการแรกของมนุษย์ จะพบว่าผู้มีความคิดสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ได้มักจะเป็นผู้เห็นมาก รับรู้มาก และพยายามสังเกตจากการรับรู้

2. จิตนาการ (imagination) จิตนาการเป็นผลมาจากการรับรู้ตามประสาทสัมผัสต่างๆ ของมนุษย์ เมื่อรับรู้มากเห็นมากก็ทำให้เกิดความคิดมาก มีจินตนาการในสิ่งต่างๆ มากกล่าวได้ว่า “จิตนาการเกิดจากการสังสมของการรับรู้ทั้งมวล” ดา วินชีผู้คิดสร้างเครื่องบินคนแรกของโลกนั้น จะต้องเคยเป็นนกบินหรือแมลงต่างๆ บินมาก่อน จึงรู้่านกบินได้ ทำให้เกิดจินตนาการในการสร้างเครื่องบิน และทำการทดลองค้นคว้าต่อๆ กันมาจนเกิดเป็นเครื่องบินดังที่เห็นกันทุกวันนี้ จิตนาการเป็นผลเกิดจากการรับรู้ของมนุษย์ต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว และเกิดจากความคิดทางใจ ส่วนของการใช้จินตนาการแบบอุดมคติ จะเป็นการสร้างขึ้นใหม่ที่มีรูปลักษณะแตกต่างไปจากที่เคยพบมา

3. ประสบการณ์ (experience) ประสบการณ์เป็นผลจากการรับรู้ในการเรียนรู้หรือทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาก่อน แล้วเก็บสิ่งสมไว้ในสมอง ประสบการณ์มีความสำคัญต่อชีวิตทำให้เกิดการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาไปพร้อมๆ กัน เช่น เอาไขใส่ในน้ำร้อนหรือต้มไข่ จะพบว่าไข่แดงและไข่ขาวแข็ง ซึ่งเราเคยทราบมาว่าของเหลวเมื่อถูกความร้อนแล้วไม่แข็ง และกลายเป็นไอ เช่น น้ำ เป็นต้น แต่เรารู้ว่าไข่ไม่อยู่ในขายนี ความรู้ดังกล่าวเป็นความรู้ที่เกิดจากการทดลองที่เรียกว่า แบบลองผิดลองถูก ซึ่งก็เป็นประสบการณ์อีกอย่างหนึ่ง

สรุปว่า ส่วนประกอบของการสร้างสรรค์ คือ เกิดจากการรับรู้โดยเป็นคนที่ช่างสังเกต สิ่งแวดล้อมที่รอบตัว จนทำให้เกิดจินตนาการในการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ จนเป็นประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

1.3 กระบวนการสร้างสรรค์

ชัยยุทธ รัตนานุกูล (2541: 64-66) แนวคิดคือหลักการทางการสร้างสรรค์ ผู้เขียนจะได้นำหลักการเพื่อประกอบการพิจารณาแนวคิดการสร้างสรรคไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. การมีความรู้ที่ดีเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของงานที่ต้องการสร้างสรรค์ คือจำเป็น จำเป็นต้องศึกษาในรายละเอียดของข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ในการทำงานทัศนศิลป์นั้นๆ เพื่อจะได้ใช้เป็นช่องทางในการกำหนดวิธีขั้นตอนในการทำงานให้สอดคล้องกัน เช่น ก่อนที่สถาปนิก / ช่างก่อสร้าง จะออกแบบเพื่อก่อสร้างบ้าน อาคารพักอาศัยจำเป็นต้องถามเจ้าของบ้านถึงแนวความคิดต้องการที่โดดเด่น ในการใช้สอยอาคารและงบประมาณที่มีอยู่เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างด้วย ดังนั้นการได้รับอิทธิพลทางรูปแบบ/แนวความคิดจากบุคคลอื่นๆ ไม่ใช่เรื่องเสียหายต่อการสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์ ถ้าหากว่าเป็นการรับมาเพื่อเป็นแรงบันดาลใจและกลวิธีเพื่อปรับปรุงในการทำงานต่อไป

2. เทคนิคการทำงาน หมายถึง การกำหนดวิธีการสร้างสรรค์ในการทำงานทัศนศิลป์ต่างๆ เพื่อให้เกิดปรากฏการณ์ที่แปลกใหม่ต่อผลงานซึ่งต้องใช้ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญเฉพาะงาน โดยจะขึ้นอยู่กับเลือกใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ วัสดุ และกระบวนการทำงาน ศิลปินหรือช่างจะต้องมีความเชี่ยวชาญ รู้เทคนิคการทำงานแขนงใดแขนงหนึ่งเป็นการเฉพาะ จึงจะสามารถสร้างสรรค์ผลงานได้ดีและมีความก้าวหน้า ผู้เริ่มทำงานทัศนศิลป์ใหม่ๆ ควรตัดสินใจเลือกเทคนิคที่ตนเองถนัด และมีความสนใจ จึงจะประสบความสำเร็จในการทำงาน วิธีที่จะศึกษาว่าตนเองมีความถนัดอะไรก็ควรลงมือปฏิบัติงานทัศนศิลป์หลายๆ แบบ หลายๆ ด้าน เปรียบเทียบกันโดยพิจารณาศึกษาเกี่ยวกับสิ่งต่อไปนี้

- วัสดุและการใช้วัสดุที่เหมาะสมกับคุณสมบัติ และหน้าที่ใช้สอย
- มีการใช้เครื่องมือ/อุปกรณ์ชนิดต่างๆ ในการปฏิบัติงานอย่างถูกต้อง
- รู้จักกำหนดวิธีการ กระบวนการและลำดับขั้นตอนในการทำงานได้ถูกต้องซึ่งจะแตกต่างกันไปตามลักษณะและวัตถุประสงค์ของการทำงานแต่ละแขนง

3. คุณค่าด้านสุนทรียภาพหมายถึง การสร้างคุณค่าแก่ผลงานทัศนศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับความสวยงาม คืองามในการกำหนดโครงสร้าง สัดส่วน สี ผิว ทัศนธาตุอื่นๆ และองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องต่างๆ ผู้เริ่มทำงานทัศนศิลป์ใหม่ๆ เป็นจำนวนไม่น้อย ที่มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับวิธีสร้างความสวยงาม โดยเข้าใจว่าความสวยงามเป็นเรื่องของผู้หญิงงามและดอกไม้งาม เป็นต้น งานสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์เป็นการสร้างคุณค่าทางความสวยงามทางศิลปะอย่างกว้างขวาง มีส่วนประกอบสำคัญในการพิจารณาความงามดังนี้

- ส่วนมูลฐานที่แสดงถึงความรู้/ความเข้าใจ และทักษะในการจัดวาง ตำแหน่ง ขนาด ทิศทางของทัศนธาตุ คือ เส้น สี รูปร่าง/รูปทรง ผิวและน้ำหนัก

- แนวคิดการสร้างสรรค์คุณค่าทางความสวยงาม หรือคุณค่าด้านสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) ซึ่งจะมีจุดที่น่าสนใจเกิด คือ การสร้างดุลยภาพ ส่วนสัดส่วน ช่วง จังหวะ ความกลมกลืน ความแตกต่าง และจุดเด่น ฯลฯ

- เทคนิคการใช้วัสดุในการตกแต่งพื้นผิว การใช้วัสดุให้เหมาะสมกับหน้าที่ใช้สอย และการสร้างสรรค์รูปร่างลักษณะให้เหมาะสมกับคุณสมบัติของวัสดุ ในการทำงาน

สรุปว่า กระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะ คือ เกิดจากความเข้าใจข้อมูลหรือวัตถุประสงค์อย่างหลากหลายและลึกซึ้งในข้อมูลนั้นๆ จึงสามารถสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่ต้องการโดยผ่านกระบวนการทำงานจาก เทคนิค อุปกรณ์ วัสดุที่ต้องการ เพื่อทำให้เกิดเป็นผลงานตามที่ต้องการและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย

1.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับศิลปะหลังสมัยใหม่ แนวคิดของ อาร์ สุธิพันธุ์

อาร์ สุธิพันธุ์ (2550: 31-35) ทัศนศิลป์ศึกษา (Visual art Education) ในกรอบของ ศิลปกรรมหลังสมัยใหม่ หมายถึง การให้การฝึกฝนปฏิบัติการ เพื่อพัฒนา มือ ตา สมอง ให้สัมพันธ์กับเวลาและบริเวณว่างเกี่ยวกับศิลปะที่มองเห็นภายใต้ระบบการศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับครูการเรียน การสอน การประเมินผล การวางหลักสูตร การบริหารการศึกษา การแนะแนวการศึกษา และการสร้างสื่อการเรียนการสอน

การฝึกฝนปฏิบัติการวาดเขียน หรือทำกิจกรรมวาดเขียนเท่าที่ผ่านมาในบ้านเรามีแนวทางพอสรุปได้ 3 แนวทางด้วยกัน คือ

การฝึกฝนตามแนวทางอะเคเดมีตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่สำคัญ

1. เชื่อว่า รูปแบบของการวาดเขียนจะต้องมีรูปแบบมาตรฐาน ตามที่ศิลปินคนสำคัญในสังคมกำหนด และรูปแบบมาตรฐานนั้นจะต้องแสดงเอกลักษณ์ของสังคมให้รู้จักกันได้
2. เชื่อว่า การวาดเขียนจะต้องกำหนดเวลา ขั้นตอน และกิจกรรมที่ต้องให้ทำแน่นอน ตามรูปต้นแบบที่ยอมรับกันในสังคมนั้น และรูปต้นแบบนี้เป็นเสมือนรูปแบบสมบูรณ์ของศิลปกรรมทุกประเภท ซึ่งจะต้องได้รับการดูแล เอาใจใส่ ทะนุถนอมอย่างยิ่ง
3. เชื่อว่า ศิลปินเป็นผู้มีความรู้ มีความสามารถสูงในสังคมเป็นทั้งครูผู้สอนผู้ประเมินผล และผู้กำหนดรูปแบบศิลปกรรมในสังคม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบที่เป็นต้นแบบประกอบ ด้วยกฎเกณฑ์ตายตัวเหล่านี้ ใครจะละเมิด โต้แย้ง เปลี่ยนแปลงไม่ได้
4. เชื่อว่า มีรูปแบบสมบูรณ์ปรากฏอยู่ (perfect form) หากไม่ปรากฏในโลกของความ เป็นจริง ก็อยู่ในโลกของจินตนาการ

การฝึกฝนปฏิบัติตามแนวทางอะคะเดมีมีกระบวนการดังต่อไปนี้

1. กำหนดรูปแบบ เพื่อเป็นจุดเริ่มต้น กำหนดมุมมองของผู้สร้าง กำหนดระยะเวลา ฝึกฝนปฏิบัติตามผู้สอนเห็นสมควรเพราะผู้สอนรู้ดีว่ารูปแบบใดถือว่ามีคุณค่าสูงสุด เหมาะที่สุด ก็ จะนำมาทำเป็นแบบฝึกหัด เพื่อฝึกให้ผู้ศึกษาทำให้ได้ถึงระดับนั้น
2. หากรูปแบบเป็นสิ่งของเครื่องใช้ ความสำคัญของสัดส่วนจะต้องถือเป็นประเด็น สำคัญในการฝึกไม่ว่าจะเป็นสัดส่วนในตัวเองของสิ่งของนั้น หรือสัดส่วนของสิ่งนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นๆ ในกรอบภาพเดียวกัน (pictorial frame)
3. ผู้สอนจะใช้วิธีการเลียนแบบเป็นแนวทางสำหรับฝึก (Imitative method) โดยให้ผู้ศึกษา ได้กระทำการฝึกฝนปฏิบัติซ้ำๆ กัน จนจำได้เป็นความเคยชินในการกระทำ และในการคิดซ้ำๆ เท่าๆ กับปลูกฝังทัศนคติถูกผิด ตามต้นแบบอะคะเดมิกที่กำหนดให้
4. เป็นกระบวนการฝึกฝนปฏิบัติทางตรง ทางเดียว มีขั้นตอนแน่นอน หากเป็นการเขียน รูปคน ก็จะต้องฝึกให้เขียนกระดูกก่อนกล้ามเนื้อ สัดส่วนท่าทางจะฝึกต่อไปภายหลังตามวิชายกาย วิชาผู้ศึกษาต้องจำชื่อกระดูกกล้ามเนื้อ ตำแหน่งหน้าที่ตลอดจนรูปร่างของอวัยวะส่วนนั้นๆ ให้ได้ เป็นการฝึกฝนจากภายในสู่ภายนอก (Inside out)
5. เป็นการฝึกฝนปฏิบัติโดยถือครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher centre) โดยเน้นเนื้อหาสาระ เป็นแกนนำ (Subject matter oriented)

การฝึกฝนตามแนวทางธรรมชาติของศิลปะหลังสมัยใหม่มีความเชื่อที่เป็นพื้นฐานสำคัญ

1. เชื่อว่า การสังเกตและความใฝ่รู้ของผู้สนใจมีคุณค่าอย่างยิ่ง เป็นปัจจัยเหตุเบื้องต้นของการถ่ายทอดรูปแบบศิลปะที่มองเห็นจะละเลยไม่ได้
2. เชื่อว่า การฝึกฝนปฏิบัติสม่ำเสมอ เป็นการพัฒนาการสังเกตส่งเสริมการรับรู้ทางตาและ พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างตา มือ และสมอง ให้สามารถร่วมกันทำกิจกรรมบนบริเวณระนาบ รองรับตามกำหนดเวลาที่จัดให้ได้
3. เชื่อว่า หน้าที่ของครูศิลปะไม่ใช่สอนวิธีลาก แต่สอนให้รู้จักลาก (not how to draw But how to lean to draw) และจัดประสบการณ์ตรงให้รู้ว่าจะไรควรลาก และอะไรไม่ควรลาก
4. เชื่อว่า ความรู้ทางศิลปะสามารถหาได้จากหนังสือศิลปะ และจากสื่อต่างๆ แต่ ประสบการณ์ทางศิลปะเป็นหน้าที่ของผู้สอนจะต้องจัดวางแผนให้ ทำให้คิด ให้ได้รับข้อมูล หลากหลาย และให้มีการฝึกฝนปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ โดยคาดหวังว่าในที่สุดผู้สนใจก็สามารถเลือก ได้เองตามต้องการ
5. เชื่อว่า การฝึกแต่ละขั้นตอนอย่างสม่ำเสมอ เป็นการกระทำที่สอดคล้องกับความเจริญ งอกงามตามธรรมชาติของมนุษย์ เป็นการพัฒนานิย การรับรู้ และความเข้าใจของมนุษย์ในที่สุด ผู้สนใจก็สามารถเอาชนะใจตนเองได้

การฝึกฝนปฏิบัติตามแนวทางธรรมชาติมีกระบวนการดังต่อไปนี้

1. กำหนดแบ่งเวลาฝึกให้แน่นอน ตามกิจกรรมที่พัฒนาการสังเกต โดยให้ผู้ศึกษาอ่าน ขั้นตอนของกิจกรรมอย่างละเอียดเมื่อมีความเข้าใจแล้วจึงให้ลงมือทำกิจกรรมตามเวลาที่กำหนด

2. พยายามเน้นให้ผู้เรียนรู้จักลาก (to learn to draw) และรูปแบบของการวาดเขียนจะมาจากผู้เรียนโดยตรง ผิด ถูก เล็ก ใหญ่ ดีไม่ดี เป็นเพียงปรากฏการณ์ทางการแทรกแซงเท่านั้น

3. การฝึกการวาดเขียนนั้นจะต้องเน้นความสำคัญอยู่ที่การรู้จักลากเส้น เหมือนกับว่าเมื่อท่านจะเรียนร้องเพลง ครูจะทดสอบให้ท่านฝึกหายใจก่อนท่องเนื้อร้อง ยิ่งท่านลากแล้วรู้สึกว่ายากเท่าใด ต่อไปท่านก็จะรู้ว่าถูกเป็นอย่างไร ดังนั้นการลากเส้นจึงเกี่ยวข้องกับน้ำหนัก สีวัสดุ ระบายรองรับ ท่าทาง และความเร็ว

4. เป็นการฝึกที่เริ่มที่ผู้เรียนเมื่อมีความพร้อมทางร่างกาย ทางสื่อวัสดุอุปกรณ์ มีแรงจูงใจ มีความสร้างสรรค์ แล้วฝึกทีละน้อย ตามลำดับขั้นตอนที่สอดคล้องเป็นไปตามธรรมชาติ ตามสภาพสังคม เป็นการฝึกตามวิธีการแสดงออก (Expressive method)

การฝึกฝนตามแนวทางสร้างสรรค์หลังศิลปะสมัยใหม่ มีความเชื่อที่เป็นพื้นฐานสำคัญ

1. เชื่อว่า รูปแบบของการวาดเขียนอยู่ที่ตัวเราเป็นผู้สร้างสรรค์มันขึ้นมา ไม่ใช่รูปแบบที่อยู่พ้นไปจากโลกนี้ (transcend)

2. เชื่อว่า การเดินทางที่คนอื่นเคยเดินมาแล้ว ไม่ทำท่าย ไม่น่าตื่นเต้น และเท่ากับยอมรับสัญญาณของความเสื่อมสลายทางศิลปะ สู้เลือกทางเดินของตนเองไม่ได้ เพราะทำท่ายความสามารถและน่าตื่นเต้นกว่า นอกจากนี้ยังช่วยให้สามารถปรับตัวเพื่อเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงได้ดีกว่า

3. เชื่อว่า รูปแบบของความสมดุลและความพอดีของรูปทรง และความรู้สึกที่สำคัญๆ ไม่อยู่นอกเหนือความสามารถของมนุษย์ มนุษย์สามารถผสมผสาน “คุณลักษณะต่างชั่ว” คือรูป ทรง และความรู้สึกให้เป็นรูปแบบเชิงสร้างสรรค์ของการวาดเขียนได้

4. เชื่อว่า รูปแบบของความรู้สึกมีบทบาทในการเสริมสร้างวินัยของผู้สร้างให้เกิดขึ้นในตน ให้มีความรับผิดชอบ มีมานะอดทนทำงานด้วยความเพียร มากกว่าการมั่งง่าย การเรียนลัด หวังความสำเร็จด้วยการเสียดสี ชิงรางวัล หวังอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยดลบันดาลรูปแบบของชีวิต

5. เชื่อว่า มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิต ที่ต้องได้รับการเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และพฤติกรรมที่ เปลี่ยนแปลงนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับคนๆ นั้น

การฝึกฝนปฏิบัติตามแนวทางสร้างสรรค์มีกระบวนการดังต่อไปนี้

1. ให้เข้าใจคุณสมบัติเทคนิคพื้นฐานของสื่อวัสดุนั้นๆ โดยฝึกฝนตามแนวทางอดีตเพื่อกระตุ้นให้แสวงหาส่วนบกพร่องโดยหวังว่าผู้สนใจจะสามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้ (Conventional Technique ----->Personal technique)

2. เสนอแนะให้ผู้รู้จักเปลี่ยนแปลง โยกย้าย สลับตำแหน่ง ลดทอน เพิ่มเข้าไป ของส่วนประกอบศิลปะต่างๆ ตามคุณลักษณะต่างชั่วให้เป็นรูปแบบเชิงสร้างสรรค์ใหม่ เป็นการฝึกฝนตามวิธีเลือกคัด (eclectic method)

3. ส่งเสริมให้เห็นความสำคัญของการตัดกัน การตรงข้าม ตามคุณลักษณะต่างชั่ว ของระนาบบริเวณว่าง รูปร่าง รูปทรง เส้น โดยคาดหวังว่า รูปแบบของความรู้สึกจะเกิดขึ้น เป็นต้น ว่า รู้

ว่ามีความรู้สึกอย่างไรต่อสิ่งนั้น (Knowing how you feel about things) และเข้าใจ ได้ว่าสิ่งเหล่านั้นมีอยู่ได้อย่างไร (understanding how things actually operate)

4. จัดประสบการณ์ให้ผู้สนใจทำด้วยความสุข มีความอยากที่จะทำ อยากแสวงหาอยากไฝ่รู้จนเกิดเป็นแรงจูงใจภายใน (intrinsic motivation) เพื่อให้ได้รูปแบบแปลกใหม่เป็นรางวัลตอบแทนความอดทน และความเพียร

5. จัดกิจกรรมให้ตามความพร้อม ในช่วงเวลาที่เหมาะสม โดยคาดหวังว่า ผลงานสำเร็จที่สร้างสรรค์แล้วจะสะท้อนให้รู้สึกในความเป็นตัวของตัวเอง

จากความเชื่อทั้ง 5 ขั้นตอน ผู้วิจัยประมวลและสรุปเป็นขั้นตอนวิธีการสอนตามแนวคิดวิธีการของ อาร์ สุธิพันธ์ กล่าวคือ การจัดกิจกรรมให้ผู้สนใจทำด้วยความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลิน โดยคาดหวังการสร้างสรรค์ให้สำเร็จ เพื่อสะท้อนความเป็นตัวเอง ความรู้สึกของการสร้างสรรค์ต่างๆ นั้น ผ่านคุณสมบัติพื้นฐานของวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้สนใจสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ โดยจัดขั้นตอนกิจกรรมที่กำหนดไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน คือ ความสนใจในกิจกรรม โดยการเชื่อมโยงกิจกรรมจากประสบการณ์เดิมของนักเรียน โดยมุ่งเน้นให้มีความสนุกสนาน มีความอยากจะทำ อยากแสวงหา และอยากไฝ่รู้

2. ขั้นเตรียม คือ การให้เนื้อหาโดยเข้าใจคุณสมบัติเทคนิคพื้นฐานของสื่อวัสดุต่างๆ โดยฝึกตามแนวทางอดีตเพื่อกระตุ้นให้แสวงหาส่วนบกพร่องโดยหวังว่านักเรียนจะสามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้โดยเสนอแนะให้รู้จักเปลี่ยนแปลง โยกย้าย สลับตำแหน่ง ลดทอน เพิ่มเข้าไป ของส่วนประกอบศิลปะต่างๆ ตามคุณลักษณะต่างชั่วให้เป็นรูปแบบเชิงสร้างสรรค์ใหม่

3. ขั้นสอน คือ จัดกิจกรรมในการเตรียมความพร้อม ในช่วงเวลาที่เหมาะสม โดยคาดหวังว่าผลงานสำเร็จที่คาดหวังแล้วนั้น จะสะท้อนให้รู้สึกในความเป็นตัวของตัวเอง

4. ขั้นปฏิบัติ คือ สร้างสรรค์ผลงานตามแนวทางของนักเรียน ให้ได้รูปแบบผลงานที่แปลกใหม่เป็นรางวัลตอบแทนความอดทน และความเพียร

5. ขั้นสรุป

1.5 แนวคิดศิลปะหลังสมัยใหม่ Post Modern Art

ธีรยุทธ บุญมี (2547: 172) ประมาณทศวรรษ 1920-30 เกิดศิลปะกลุ่ม Dada ซึ่งเสนอว่าศิลปะคือความไร้สาระอะไรก็สามารถเป็นงานศิลปะได้ จึงเกิดเป็นแนวปฏิเสศศิลปะ non-arts หรือ anti-arts ขึ้น ซึ่งแนวคิดนี้ทำได้โดย การกลับหัว (Reversal) เช่น เอาของต่ำ สกปรก เพศ รุนแรง โหดร้าย ทารุณ เล่นๆ ถูกกลืน มองข้าม มาเป็นข้อตรงข้ามกับศิลปะ หรือสามารถทำได้อีกทางคือการเสียดสี (Irony) เช่นเอาไม้หนีบมาทำเป็นประติมากรรมขนาดใหญ่ประดับอาคาร เอารูปนักคิดมานั่งบนโกส้วม เป็นต้น แนวคิดนี้ตรงกับปรัชญา Post Modern ที่ต้องการถอดรื้อ (Deconstruct) ระบบความคิดหรือความเชื่อเดิม โดยใช้วิธีการเดียวกับศิลปะ Dada

วิรุณ ตั้งเจริญ (2542: 73) ได้กล่าวถึงศิลปะหลังสมัยใหม่ว่าเป็นการสุนทรีย์ระย้าใหม่ ความคิดเรื่องศิลปะ เรื่องทักษะ ความงามเปลี่ยนแปลงไป การแสดงออกทางศิลปะที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและสังคม มักเป็นศิลปะที่อยู่นอกพิพิธภัณฑ์ แสดงออกด้วยสื่อบูรณาการ 2 มิติ 3 มิติ และการแสดง เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งโลกตะวันตกและโลกตะวันออก

สรุปว่า แนวคิดศิลปะ Post Modern เป็นแนวคิดที่มองศิลปะในรูปแบบที่แตกต่างจากหลักการและเหตุผลเดิมๆ ของอดีต ซึ่งในหลักคิดแนวใหม่นี้ มีลักษณะที่เห็นเด่นชัดคือ ลดละเปลี่ยนแปลง แตกต่าง ตรงข้าม และให้สุนทรีย์ที่เกี่ยวกับศิลปะ

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดด้านความคิดสร้างสรรค์

2.1 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2535: 3) กล่าวถึงความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม และใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม

อารี พันธุ์ณี (2537: 235) ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความคิดจินตนาการในการประยุกต์ที่สามารถนำไปสู่สิ่งประดิษฐ์คิดค้นพบใหม่ๆ ทางเทคโนโลยี เป็นความคิดในลักษณะที่คนอื่นคาดไม่ถึง หรือมองข้าม เป็นความคิดหลากหลาย คิดไว้วางใจ เน้นทั้งปริมาณและคุณภาพ อาจเกิดจากการความคิดผสมผสานเชื่อมโยงระหว่างความคิดใหม่ๆ กับประสบการณ์เดิมให้เกิดสิ่งใหม่ที่แก้ปัญหาและเอื้ออำนวยประโยชน์ตนเองและสังคม

ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ (2546: 7) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถของสมองที่คิดได้กว้างไกลหลายแง่มุม เรียกว่า ความคิดแบบอเนกนัย ซึ่งทำให้เกิดความคิดแปลกใหม่ แตกต่างไปจากเดิม และเป็นความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ รอบตัว เกิดการเรียนรู้ เข้าใจ จนเกิดปฏิกิริยาตอบสนองให้เกิดความคิดเชิงจินตนาการซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของความคิดสร้างสรรค์อันจะนำไปสู่การประดิษฐ์หรือคิดค้นสิ่งแปลกใหม่ หรือเพื่อการแก้ไขปัญหา ซึ่งจะต้องอาศัยการบูรณาการจากประสบการณ์และความรู้ทั้งหมดที่ผ่านมา

สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ (2537: 2) กล่าวว่า ถ้าพิจารณาความคิดสร้างสรรค์ในเชิงผลงานนั้นต้องเป็นงานที่แปลกใหม่ มีคุณค่า และใช้ได้โดยมีคนยอมรับ ถ้าพิจารณาความคิดสร้างสรรค์ในเชิงกระบวนการ ต้องเป็นกระบวนการที่มีการเชื่อมโยงสัมพันธ์สิ่งของหรือความคิดที่มีความแตกต่างกันมากเข้าด้วยกัน และถ้าพิจารณาความคิดสร้างสรรค์เชิงบุคคล บุคคลนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความแปลก เป็นตัวของตัวเอง เป็นผู้ที่มีความคิดคล่อง มีความยืดหยุ่น และสามารถให้รายละเอียดในความคิดนั้นๆ ได้

กิลฟอร์ด (กรมวิชาการ. 2535: 2; อ้างอิงจาก Guilford. 1959) กล่าวว่า "...ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทางสมอง เป็นความสามารถที่จะคิดได้หลายทิศทางหรือแบบอเนกนัย และความคิดสร้างสรรค์นี้ประกอบด้วยความคิดคล่องในการคิด ความคิดยืดหยุ่นและความคิดที่เป็น

ของตนเองโดยเฉพาะ คนที่มีลักษณะดังกล่าวจะต้องเป็นคนกล้าคิดไม่กลัวถูกวิพากษ์วิจารณ์และมีอิสระในการคิดด้วย...”

สรุปว่า ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากความคิดที่หลากหลายซับซ้อน ซึ่งเกิดจากประสบการณ์การเรียนรู้และแนวความคิดของเด็กแต่ละคน นำไปสู่การสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทำให้เกิดแนวทางที่เหมาะสมต่อตนเองและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา เพราะความคิดสร้างสรรค์ในตัวบุคคลถ้าได้รับการพัฒนาส่งเสริมให้สูงขึ้น จะเป็นสิ่งที่จะนำไปสู่การวางแผนเพื่อการปรับปรุง พัฒนา หรือการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีของบุคคลนั้นๆ

2.2 ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อตัวเด็กและสังคม ซึ่งความคิดสร้างสรรค์ มีส่วนช่วยในการส่งเสริมเด็กในด้านต่างๆ ซึ่งนำมาใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และสร้างสรรค์สิ่งที่ดีๆ ให้กับสังคมอีกด้วย ได้มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล (2533: 13-15) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์มีความจำเป็นต่อชีวิต เพราะในการให้การศึกษาแก่เด็กไม่สามารถจะสอนทุกสิ่งทุกอย่างที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต การสอนเด็กให้มีความคิดสร้างสรรค์จึงมีโอกาสนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ดี

อารี พันธุ์ณี (2545: 1) กล่าวถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นความสามารถที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์และเป็นปัจจัยในการส่งเสริมความก้าวหน้าของประเทศชาติ ประเทศใดสามารถดึงเอาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ของทรัพยากรมนุษย์ออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้มากเท่าใด ก็ยิ่งมีโอกาสพัฒนาและเจริญก้าวหน้าได้มากเท่านั้น ดังเช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และเยอรมนี ที่ประชาชนมีความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าใช้จินตนาการ จนสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่แปลกใหม่เป็นประโยชน์เอื้ออำนวยความสะดวกและเหมาะสมกับสภาพการณ์

ปราโมทย์ ขันติลาภพันธ์ (2532: 34) กล่าวว่า ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ว่า ความคิดสร้างสรรค์ช่วยให้บุคคลกระทำการต่างๆ ได้ประสบความสำเร็จ รู้จักวิธีแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังนั้น ความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นคุณสมบัติที่ทุกหน่วยงานและสังคมต้องการเพราะบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ จะพยายามหาโอกาสปรับปรุงและแก้ไขสภาพการทำงานในรูปแบบเดิมด้วยวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม

ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ (2546: 27-40) กล่าวถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ ดังนี้

1. ความสำคัญต่อมวลมนุษยชาติ เพราะหากมนุษย์ไม่มีความคิดสร้างสรรค์คงดำเนินชีวิตอย่างซ้ำซากจำเจ อีกทั้งมนุษย์ยังมีความอ่อนแอกว่าสัตว์โลกอื่นๆ หากเผชิญอันตรายก็ยากจะเอาตัวรอดได้ แต่มนุษย์มีความสามารถในการคิดและสร้างสรรค์โดยเฉพาะ “ภาษา” ที่ใช้ในการสื่อสารถ่ายทอด แลกเปลี่ยน และสั่งสมองความรู้ วัฒนธรรมต่างๆ มีการสืบทอดเป็นมรดกแก่อนุชนโดยไม่ขาดสาย วัฒนธรรมทุกแขนงไม่ว่าจะเป็นศิลปะ ดนตรี วรรณคดี ประเพณี ศาสนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีล้วนเป็นผลิตผลที่งอกงามมาจากความคิดสร้างสรรค์ทั้งสิ้น

2. ความสำคัญต่อประเทศชาติ เพราะประเทศใดที่มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ ก็จะช่วยให้อาจพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปได้อย่างรวดเร็ว

3. ความสำคัญต่อองค์กร เพราะองค์กรใดที่สามารถส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศในที่ทำงานที่มีลักษณะเปิดกว้างทางความคิด ผู้บริหารมีท่าทียอมรับและกระตุ้นให้พนักงานได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ก็จะเป็นการส่งเสริมให้บรรยากาศที่เอื้อต่อการร่วมมือและสร้างสรรค์ในที่ทำงานซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้แก่องค์กร

4. ความสำเร็จต่อปัจเจกบุคคล เพราะการคิดช่วยนำพาบุคคลไปพบจุดมุ่งหมายและแสวงหาคุณค่าในชีวิต หากไม่มีความสามารถในการคิด บุคคลก็จะไม่สามารถดำเนินชีวิตไปในทางที่ดีขึ้นหรือแก้ปัญหาต่างๆ ได้ การที่จะคิดวางแผน แก้ปัญหา และตัดสินใจในชีวิตได้ดีนั้นต้องมีการคิดที่ดี การคิดแบบสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งต่อการดำรงชีวิต อุปสรรคของความคิดสร้างสรรค์อาจมาจากความเคยชิน การใช้เวลาว่างและพลังงานจำกัดประกอบกับความคิดที่ว่าทำแค่นี้ก็พอแล้ว ในทางตรงกันข้าม ผู้ที่ยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่น กล้าที่จะเผชิญกับความยากลำบาก ไม่หวั่นกลัวต่อความล้มเหลว มีความมุ่งมั่นจริงจังที่จะทำสิ่งที่ตั้งใจไว้ให้สำเร็จ มีจินตนาการและลงมือปฏิบัติให้สัมฤทธิ์ผลด้วยความเอาใจจริงเอาใจ และมีความพยายามอย่างต่อเนื่อง ก็จะเป็นการยกระดับความสามารถ ความอดทน และความคิดริเริ่มให้มีโอกาสสร้างสรรค์ผลงานหรือนวัตกรรมต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งส่วนตนและส่วนรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ที่มีการส่งเสริมและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งที่ดีในการส่งเสริมเด็ก เพราะความคิดสร้างสรรค์ทำให้เกิดการเรียนรู้ โดยเฉพาะกิจกรรมสร้างสรรค์ที่จัดขึ้นเพื่อให้เด็กได้ใช้จินตนาการต่างๆ เกิดการริเริ่มสร้างสรรค์ ทดลอง แก้ไขปัญหา เพื่อนำไปสู่สิ่งใหม่ๆ อีกทั้งยังสามารถนำความรู้ที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวปรับใช้ในการดำเนินชีวิตและสังคมต่อไป

2.3 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523: 7) องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ มีดังต่อไปนี้

1. ความคิดริเริ่ม (Originality) คือ ความคิดที่แปลกแตกต่างไปจากบุคคลอื่น
2. ความคิดว่องไว (Fluency) คือ ความพร่องพรู ปริมาณการคิดพร่องพรูออกมามากกว่าบุคคลอื่นๆ
3. ความคล่องตัว (Flexibility) คือ ชนิดของความคิดที่ปรากฏออกมา จะแตกต่างกันออกไปโดยไม่ซ้ำกันเลย
4. ความคิดละเอียดลออประณีต (Elaboration) คือ ความคิดที่แสดงออกมานั้นจะละเอียดลออสามารถที่จะนำมาทำให้สมบูรณ์และประณีตต่อไปได้อย่างเต็มที่

5. การสังเคราะห์ (Synthesis) คือ การรวบรวมสิ่งที่คิดได้มาทำให้มีความหมายและนำมาพัฒนาต่อไปให้สมบูรณ์เป็นจริงได้

อาร์ พันธ์มณี (2546: 159-163) จากทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด เชื่อว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทางสมองที่คิดได้กว้างไกล หลายทิศทางหรือเรียกว่าลักษณะการคิดอเนกนัยหรือการคิดแบบกระจาย (Divergent Thinking) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน 4 ประการคือ

1. ความคิดคล่องแคล่ว หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิดหาคำตอบได้ อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว และมีปริมาณมากในเวลาจำกัด แบ่งเป็น

1.1 ความคิดคล่องแคล่วทางด้านถ้อยคำ (Word Fluency) เป็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำอย่างคล่องแคล่ว

1.2 ความคิดคล่องแคล่วทางการโยงความสัมพันธ์ (Associational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดหาถ้อยคำที่เหมือนกันหรือคล้ายกันได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ภายในเวลาที่กำหนด

1.3 ความคิดคล่องแคล่วทางการแสดงออก (Expressional Fluency) เป็นความสามารถในการใช้วลีหรือประโยคและนำคำมาเรียงกันอย่างรวดเร็วเพื่อให้ได้ประโยคที่ต้องการ

1.4 ความคิดคล่องแคล่วในการคิด (Ideational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดในสิ่งที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด ความคล่องในการคิดมีความสำคัญต่อการแก้ปัญหาเพราะในการแก้ปัญหาจะต้องแสวงหาคำตอบหรือวิธีแก้ไขหลายวิธี และต้องนำวิธีการเหล่านั้นมาทดลองจนกว่าจะพบวิธีการที่ถูกต้องตามที่ต้องการ

2. ความยืดหยุ่น หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิดหาคำตอบได้ หลายประเภทและหลายทิศทาง แบ่งออกเป็น

2.1 ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที (Spontaneous Flexibility) เป็นความสามารถที่จะพยายามคิดได้หลายอย่าง อย่างอิสระ เช่น คนที่มีความคิดยืดหยุ่นในด้านนี้จะคิดได้ว่าประโยชน์ของก้อนอิฐมีอะไรบ้างหลายอย่างและคิดได้หลายทิศทางในขณะที่คนซึ่งไม่มีความยืดหยุ่นจะคิดได้เพียงอย่างเดียวหรือสองอย่างเท่านั้น

2.2 ความคิดยืดหยุ่นทางการดัดแปลง (Adaptive Flexibility) เป็นความสามารถที่จะคิดได้หลากหลายและสามารถดัดแปลงจากสิ่งหนึ่งไปหลายสิ่งได้ ซึ่งคนที่มีความยืดหยุ่นจะคิดได้ไม่ซ้ำกัน

3. ความคิดริเริ่ม หมายถึง ลักษณะความคิดที่แปลกใหม่และแตกต่างไปจากความคิดธรรมดา เป็นความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ความคิดริเริ่มอาจเกิดจากการนำเอาความรู้เดิมมาคิดดัดแปลงประยุกต์ให้เกิดเป็นสิ่งใหม่ขึ้น เช่น การคิดเครื่องบินได้สำเร็จก็ได้แนวคิดมาจากการทำเครื่องบินร่อน เป็นต้น กล่าวได้ว่าความคิดริเริ่มเป็นลักษณะความคิดที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกไม่เคยมีใครนึกหรือคิดถึงมาก่อน จึงจำเป็นต้องอาศัยลักษณะความกล้าคิด กล้าลองเพื่อทดสอบความคิดของตน ซึ่งบ่อยครั้งที่ความคิดริเริ่มจำเป็นต้องอาศัยความคิดจินตนาการหรือเรียกว่า

จินตนาการประยุกต์คือไม่ใช่คิดเพียงอย่างเดียว แต่จำเป็นต้องคิดสร้างและหาทางทำให้เกิดผลงานด้วย

4. ความคิดละเอียดลออ หมายถึง ความคิดในรายละเอียดเพื่อตกแต่งหรือขยาย ความคิดหลักให้มีความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ความคิดละเอียดลออเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างผลงานที่มีความแปลกใหม่ให้สำเร็จ

อารี พันธุ์ณี (2555: 2-3) ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถทางสมองในการคิด การตอบสนองต่อสิ่งเร้าในด้านปริมาณ ความแปลกใหม่ และความละเอียดรอบคอบ และการคิดแก้ไขปัญหาได้ ประกอบด้วย

1. ความคิดคล่องตัว (Fluency) หมายถึง ความสามารถในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าให้ได้ปริมาณมาก

2. ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความสามารถในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าให้แปลกใหม่ มีคุณค่าและเกิดประโยชน์

3. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) หมายถึง ความสามารถในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าในการคิดรายละเอียด ที่นำมาตกแต่งความคิดครั้งแรกให้สมบูรณ์ชัดเจน

4. การตั้งชื่อภาพ (Abstractness of Titles) หมายถึง ความสามารถในการคิดจินตนาการตั้งชื่อภาพที่วาด

5. ความไม่ยอมจำนนต่อปัญหา (Resistance to premature closure) หมายถึง ความสามารถอดทนไม่ยอมแพ้ต่อปัญหา ไม่ด่วนสรุปปัญหาอย่างทันทีทันใด แต่คิดใคร่ครวญ พิจารณาอย่างรอบคอบ และนำไปสู่การแก้ปัญหาได้

จากองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ที่กล่าวมาสรุปได้ว่า องค์ประกอบความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถของบุคคลในการใช้ทักษะการคิดอย่างเป็นขั้นเป็นตอน การใช้ถ้อยคำเปรียบเทียบ แยกแยะ กำหนดปัญหา เพื่อแก้ไขเหตุการณ์ต่างๆ มีการยืดหยุ่นความคิดเพื่อให้มีทิศทางการตัดสินใจที่มากขึ้นและริเริ่มสร้างสรรค์ผสมผสานแสดงออก ได้อย่างมีเหตุผลและนำมาใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป

2.4 กระบวนการคิดสร้างสรรค์

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523: 35) กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

1. การเปิดใจกว้าง (Receptivity Openness)
2. การให้เวลาฟักความคิด (Incubation)
3. การมีอิสระเสรีในการแสดงออก (Freedom to Made of Expression)
4. บรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อความคิดสร้างสรรค์

คนที่มีความคิดสร้างสรรค์ต้องมีความฉับไวที่จะรับรู้ปัญหา เห็นปัญหา สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงความคิดใหม่ๆ ได้ง่าย มีความสามารถที่จะสร้างหรือแสดงความคิดเห็นใหม่ๆ และ

ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ซึ่งวิธีการคิดของคนเราเป็นตามลำดับขั้น ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2535: 8-9; อ้างอิงจาก Guilford. 1967) กล่าวว่า

1. การรู้และการเข้าใจ (Cognition) หมายถึง ความสามารถของสมองในการเข้าใจสิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว
2. การจำ (Memory) หมายถึง ความสามารถของสมองในการสะสมของมูลต่างๆ ที่ได้เรียนรู้และสามารถระลึกออกมาตามความต้องการ
3. การคิดแบบอเนกนัย (Divergent Thinking) หมายถึง ความสามารถของสมองในการให้การตอบสนองที่ถูกต้อง และดีที่สุดจากข้อมูลที่กำหนดให้
4. การประเมินค่า (Evaluation) หมายถึง ความสามารถของสมองในการตัดสินใจตามข้อมูลที่กำหนดให้ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

อาร์ พันธ์มณี (2545: 6-8) พูดถึงกระบวนการคิดสร้างสรรค์ว่า หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการทำงานของสมองอย่างเป็นขั้นตอนและสามารถคิดแก้ไขปัญหาได้สำเร็จ ซึ่งทอร์แรนซ์ อธิบายว่าเป็นกระบวนการของความรู้สึกไวต่อปัญหาหรือสิ่งที่ขาดหายไป แล้วจึงรวบรวมความคิดตั้งเป็นสมมติฐานขึ้น ต่อจากนั้นก็ทำการรวบรวมข้อมูลต่างๆ ทดสอบสมมติฐานและรายงานผล เพื่อเป็นแนวคิดและแนวทางใหม่ต่อไป ทอร์แรนซ์เรียกกระบวนการนี้ว่า กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (The Creative Problem Solving Process) ซึ่งแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพบความจริง ในขั้นนี้เริ่มตั้งแต่เกิดความรู้สึกกังวลใจ มีความสับสน วุ่นวาย เกิดขึ้นในจิตใจแต่ไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นอะไร จากจุดนี้ ต้องพยายามตั้งสติและพิจารณาดูความยุ่งยากหรือสิ่งที่ทำให้กังวลใจนั้นคืออะไร

ขั้นที่ 2 การค้นพบปัญหา เมื่อพิจารณาโดยรอบคอบจากขั้นที่ 1 แล้วจึงสรุปว่า ความกังวลใจนั้นแสดงว่ามีปัญหาเกิดขึ้น

ขั้นที่ 3 การตั้งสมมติฐาน เมื่อรู้ว่ามีปัญหาเกิดขึ้นก็ต้องพยายามคิดและตั้งสมมติฐานขึ้น พร้อมกับรวบรวมข้อมูลต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการทดสอบสมมติฐานในขั้นตอนต่อไป

ขั้นที่ 4 การค้นพบคำตอบ เมื่อทำการทดสอบสมมติฐานแล้วก็จะพบคำตอบ

ขั้นที่ 5 ยอมรับผลจากการค้นพบ ในขั้นนี้จะเป็นการยอมรับคำตอบที่ได้จากการพิสูจน์เรียบร้อยแล้วจะแก้ปัญหาให้สำเร็จได้อย่างไร ซึ่งผลจากการค้นพบนี้จะนำไปสู่หนทางที่จะทำให้เกิดแนวคิดหรือสิ่งท้าทายใหม่ๆ (New Challenges) ต่อไป

สรุปกระบวนการคิดสร้างสรรค์ได้ว่า กระบวนการคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการที่มีลำดับขั้นตอน เป็นการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีการวางแผน เกิดเป็นความคิด ไปถึงการปรับปรุง ประเมินค่า ซึ่งผลของการคิดนั้นทำให้เกิดเกิดแนวความคิดใหม่ๆ นำไปสู่ผลงานและแนวทางใหม่ ซึ่งเป็นกระบวนการแก้ไขปัญหาวทางวิทยาศาสตร์นั้น

2.5 พัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์

พัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์ในวัยต่างๆ ทอร์แรนซ์ (กรมวิชาการ. 2535: 2-3; อ้างอิงจาก Torrance. 1962. Guiding creative talent.) ได้ศึกษาพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของเด็กในวัยประถมศึกษาไว้ดังนี้

ในวัยประถมศึกษาเป็นวัยที่มีอายุในช่วง 6 ปี 12 ปี ซึ่งได้แบ่งความคิดออกเป็น 3 ระยะดังนี้

1. อายุ 6 ปี ถึง 8 ปี ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะลดลงในระยะของการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แต่เด็กวัยนี้จะรักการเรียน มีความอยากรู้อยากเห็นมากขึ้นเอาแต่ใจตัวเอง ใช้ตัวเองเป็นศูนย์กลาง ระยะนี้เป็นช่วงเวลาที่จะใช้ความคิดสร้างสรรค์ผ่านบทเรียน นิทาน หรือการอภิปราย ผู้ใหญ่ควรช่วยให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นของตนเองและคอยตอบคำถามต่างๆ ของเด็ก

2. อายุ 8 ปี ถึง 10 ปี เด็กวัยนี้มีทักษะในการคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น และสามารถนำความคิดนั้นไปใช้ได้จริง ๆ เด็กมักจะเลียนแบบวีรบุรุษ สามารถกระตุ้นให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์หรือทักษะอื่นๆ เพื่อช่วยเพื่อนฝูง เด็กสามารถทำงานที่ยากขึ้นได้ รู้จักถามปัญหาที่ซับซ้อนขึ้น รู้จักคิดมากขึ้น มีความกังวลใจในสิ่งที่ตนเองทำไม่ได้ และจะรู้สึกเสียใจถ้าไม่ได้รับความยุติธรรม เด็กวัยนี้ต้องการโอกาสที่จะแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ ผู้ใหญ่ควรให้โอกาสนี้แก่เด็ก พร้อมทั้งแสดงให้เด็กเห็นด้วย ว่าความคิดของเขาเป็นประโยชน์ แต่เด็กก็ต้องการคำแนะนำสนับสนุนและปลอบโยนด้วยเมื่อต้องทำงานที่ยากมากๆ วัยนี้เป็นวัยที่เด็กควรเรียนรู้ว่าตนเองไม่สามารถทำทุกสิ่งทุกอย่างได้

3. อายุ 10 ปี ถึง 12 ปี เด็กจะชอบอ่านหนังสือและอยู่หนึ่ง ๆ ได้นานขึ้นสามารถอ่านหนังสือหรือใช้ความคิดได้ทีละนานๆ เป็นวัยที่มีพัฒนาการด้านศิลปะและดนตรีได้อย่างรวดเร็ว เด็กวัยนี้มักจะชอบลองทำทุกสิ่งทุกอย่างด้วยตนเอง มีความคิดที่ละเอียดลึกซึ้งถึงข้อปลีกย่อยต่างๆ และมีความจำดีสามารถแปลงหลักเกณฑ์ต่างๆ ได้ลงความคิดเห็นประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ได้ ถ้าเป็นงานที่ทำหาย เด็กควรมีโอกาสได้แสดงความสามารถด้านต่างๆ ที่มีอยู่ ระยะนี้เป็นเวลาที่สมควรสำรวจปรีชาญาณในตัวเด็ก รวมทั้งเป็นเวลาที่สมควรกระตุ้นให้เด็กหัดทำงานยากๆ และหัดตัดสินใจ

กริฟฟิธส์ (อารี พันธมณี. 2545: 51-52; อ้างอิงจาก Griffiths. 1945. Unpaged) ได้ศึกษาพัฒนาการทางการเขียนภาพของเด็กและนำไปสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจินตนาการของเด็กในวัยต้นได้ 11 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นระยะที่ขีดเขียนซึ่งยังไม่สามารถแยกความแตกต่างได้

ระยะที่ 2 เป็นระยะที่เขียนรูปทรงเรขาคณิตหยาบๆ ส่วนมากเป็นวงกลม สีเหลี่ยม พร้อมทั้งให้ชื่อด้วย เช่น แอปเปิ้ล ประตู หน้าต่าง เป็นต้น

ระยะที่ 3 เป็นระยะที่สามารถวาดรูปสิ่งของโดยใช้เส้นและสีเหลี่ยมหรือวงกลมเท่านั้น

ระยะที่ 4 เป็นระยะที่วาดรูปโดยใช้วงกลมและเส้น สามารถทำภาพสัตว์หรือคนที่ตน

สนใจ

ระยะที่ 5 เป็นระยะที่ตั้งชื่อภาพที่ตนเองเขียนขึ้นเป็นสิ่งที่ต่าง ๆ ที่ต่อเนื่องกันไป

ระยะที่ 6 เป็นระยะที่มุ่งวาดเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งในช่วงเวลาหนึ่ง งานที่วาดจะเด่นชัดขึ้น มีความเอาใจใส่มากขึ้นและมีรายละเอียด

ระยะที่ 7 เป็นระยะการวาดภาพต่อเนื่องกัน ความสัมพันธ์ของภาพชัดเจนขึ้นและสามารถดูออกและเข้าใจได้

ระยะที่ 8 เป็นระยะวาดภาพสังเคราะห์บางส่วนแสดงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในภาพ

ระยะที่ 9 เป็นระยะที่วาดภาพบริสุทธิ์เพียงภาพเดียว

ระยะที่ 10 เป็นระยะที่วาดภาพผสมกันหลายๆ ภาพ

ระยะที่ 11 เป็นระยะที่พัฒนาการวาดภาพเป็นชุดๆ ต่างกัน

อาร์ พันธ์มณี (2545: 47) จากแนวคิดที่ว่า ความคิดสร้างสรรค์ส่งเสริมให้พัฒนาได้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึงพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของเด็กให้เจริญต่อเนื่องถึงวัยผู้ใหญ่ต่อไป พัฒนาการความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกับพัฒนาการด้านสติปัญญา กล่าวคือ พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กจะค่อยๆ เจริญออกมาขึ้นตามระดับอายุ วุฒิภาวะ และประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่พัฒนาการความคิดสร้างสรรค์กลับเจริญสูงสุดในช่วงแรกตอนวัยเด็กจากการวิจัยพบว่า ลักษณะความคิดริเริ่มในวัยเด็กจะมีพัฒนาการสูงกว่าวัยผู้ใหญ่ เด็กมีความคล่องตัว กล้าคิด กล้าเสี่ยงและกล้าแสดงออก ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเจริญสูงสุดในช่วงแรกของชีวิตเมื่อตอนอายุ 4½ ปีและเริ่มลดลงเมื่อเด็กเริ่มเข้าโรงเรียนอนุบาล หลังจากที่เด็กได้ปรับตัวเข้ากับสภาพบรรยากาศและวิธีสอนของครูแล้ว ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจึงค่อยพัฒนาขึ้น

สรุปพัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์ เด็กจะมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สูงกว่าผู้ใหญ่ เด็กจะมีความคล่องตัว กล้าคิด กล้าเสี่ยง กล้าแสดงออก และเมื่อมีการจัดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์จากผู้สอนแล้ว เด็กสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้ดียิ่งอย่างต่อเนื่อง

2.6 การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

อาร์ รังสินธ์ (2526: 161 - 162) กล่าวถึง การเขียนภาพในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. การเขียนภาพตามใจชอบ หมายถึง การให้โอกาสเด็กได้มีโอกาสเลือกวาดสิ่งที่เด็กพอใจและสามารถวาดได้ซึ่งส่วนมากเด็กในวัยก่อนเรียนมักจะวาดรูปคนบ้าน สัตว์ ตุ๊กตา หรือภาพที่เด็กประทับใจ

2. การเขียนภาพจากประสบการณ์ หมายถึง การให้เด็กเลือกเขียนภาพจากประสบการณ์ที่เด็กได้ไปเที่ยวตามที่ต่าง ๆ หรือสิ่งที่เด็กได้รับ เช่น ทะเล สวนสัตว์ ของขวัญวันเกิด สัตว์เลี้ยงของเล่น เป็นต้น

3. การเขียนภาพจากการฟังนิทาน หมายถึง การให้เด็กเขียนภาพจากนิทานที่ครูเล่าให้ฟังหรือเทพนิทานซึ่งเด็กจะแสดงทั้งความรู้สึกนึกคิดทางด้านสติปัญญาและความรู้สึกนึกคิดทางด้านจิตใจถ่ายทอดออกมาเป็นภาพได้

4. การเขียนภาพจากเสียงเพลง หมายถึง การให้เด็กได้ฟังเพลงแล้วเขียนภาพตามความรู้สึกนึกคิดของเด็กเป็นภาพที่ประทับใจจากการฟังเพลง

5. การเขียนภาพจากการแสดงบทบาทสมมติ หมายถึง การให้เด็กเขียนภาพจากการที่เด็กได้แสดงบทบาทสมมติไปแล้วถ่ายทอดออกมาเป็นภาพ

6. การเขียนภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนด หมายถึง การที่เด็กเพิ่มเติมต่อให้เป็นภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนดมาให้ซึ่งสิ่งเร้าอาจแบ่งเป็น

6.1 ต่อเติมภาพจากสิ่งเร้าที่ไม่สมบูรณ์ เช่น เส้นในลักษณะต่าง ๆ เช่น เส้นตรง เส้นคู่ขนาน และอื่น ๆ เป็นต้น

6.2 ต่อเติมภาพจากสิ่งเร้าที่สมบูรณ์ เช่น วงกลม สี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม เป็นต้น การต่อเติมในลักษณะเช่นนี้เป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้ดี เด็กเกิดจินตนาการยั่วและท้าทาย ให้อยากลองทำให้เสร็จเป็นรูปร่างด้วยความคิดที่เป็นอิสระ และด้วยความพอใจของตน นอกจากนั้นยังส่งเสริมความคิดแปลกไม่ซ้ำกันเด็กแต่ละคนจะเขียนภาพตามความคิดของตนซึ่งเป็นการเริ่มต้นในการกล้าคิด และยอมรับความแตกต่างของตนจากเพื่อนคนอื่นสร้างเสริมให้เด็กเกิดความมั่นใจกล้าคิดในสิ่งแปลก ๆ อันนำไปสู่ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

อารี พันธุ์ณี (2546: 18-20) กล่าวถึงการสนับสนุนและเสริมสร้างลักษณะ พื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กให้เป็นคนกล้าคิด คิดเป็นและคิดสร้างสรรค์ตลอดจนคิดแก้ปัญหาได้ ดังนี้

1. ชี้นำให้เด็กพูดและแสดงออกในสิ่งที่พบเห็น และในสิ่งที่ได้สัมผัสด้วยการสนทนา พูดคุยถึงสิ่งต่างๆ แวดล้อมรอบตัวเด็ก

2. ฝึกให้เด็กเป็นคนช่างสังเกตจากภาพที่เห็น จากเสียงที่ได้ยิน จากกลิ่นที่ดม จาการรสชาติที่ชิม และผิวกายที่สัมผัส ด้วยการชี้แนะและให้เด็กทำบ่อยๆ เด็กจะเรียนรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ จากการสัมผัสด้วยตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง ทำให้สามารถบอกได้ถึงเหมือนและความแตกต่างของสิ่งนั้นๆ ได้

3. ฝึกให้เด็กเป็นคนช่างซักช่างถามด้วยการให้เวลาและโอกาสแก่เด็กในการพูดคุยและซักถาม หรือสร้างทำเป็นถามเด็กเพื่อให้เด็กตอบ โดยผลัดกันถามผลัดกันตอบ

4. ยั่วหรือกระตุ้นให้เด็กหาคำตอบจากคำถามเอง เมื่อเด็กถามคำถามก็ไม่จำเป็นต้องตอบทุกคำถาม แต่พยายามถามคำถามกลับไป เพื่อให้เด็กเป็นผู้หาคำตอบเอง

5. ส่งเสริมให้เด็กขีดเขียนในสิ่งที่เขาพบเห็น พูด คุย และคิด โดยเตรียมกระดาษ และดินสอสีไว้ให้เด็กได้วาดเล่นเพื่อฝึกความช่างคิดออกมาเป็นภาพและสีตามที่เด็กต้องการ เป็นการขยายความสนใจและฝึกความสามารถของเด็กในการแสดงออกด้วยการถ่ายทอดเป็นผลงานภาพ นอกจากนั้นการพูดหรือถามเด็กถึงผลงานของเขา ก็จะช่วยยิ่งช่วยให้เขาเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในความสำเร็จ ทำให้เกิดความเชื่อมั่น กล้าคิด กล้าแสดงออก เป็นการเพิ่มพูนทักษะในการคิดและการแสดงออกของเด็กได้มากยิ่งขึ้น

6. รู้จักชื่นชม ซาบซึ้งต่อสิ่งที่เด็กแสดงออกต่อผลงานของเด็กด้วยการแสดงความกระตือรือร้น ชักถาม พุดคุย แสดงความรู้สึกร่วมและให้คำชมเชย ให้กำลังใจด้วยคำพูด เช่น เก่ง ขอบใจ ดี น่าสนใจ และถูกต้อง เป็นต้น

7. ไม่ควรตัดสินหรือประเมินผลงานและความคิดของเด็กด้วยสายตาและความรู้สึก หรือมาตรฐานของผู้ใหญ่ เพราะเด็กกำลังฝึกหัด กำลังพัฒนา และต้องการกำลังใจอย่างยิ่ง เพื่อจะได้เติบโตอย่างสมบูรณ์

สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต้องเน้นเปิดโอกาสให้เด็กได้ศึกษา ค้นคว้า สำรวจ โดยเกิดจากความคิดและจินตนาการและสามารถแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เกิดการตั้งคำถาม และยอมรับความคิดต่างๆ ของเด็ก ส่งเสริมความเชื่อมั่นในความคิดของตนเอง ซึ่งจะทำให้เด็กค้นพบสิ่งใหม่และทำให้การพัฒนาศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี

2.7 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

1. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของทอร์เรนซ์ (Torrance's Creative Thinking Theory) ทอร์เรนซ์ได้กำหนดขั้นตอนของความคิดสร้างสรรค์ออกเป็น 4 ขั้น ดังนี้ (เยาพา เดชะคุปต์. 2536: 47-48; อ้างอิงจาก Torrance, E.P. 1962. Guiding Creative Talent. P. 47)

1.1 ขั้นเริ่มต้น เป็นขั้นที่เกิดจากความรู้สึกต้องการหรือความไม่เพียงพอในสิ่งที่ทำให้บุคคลเริ่มคิด และจะพยายามรวบรวมข้อเท็จจริง เรื่องราว แนวคิดต่างๆ ที่มีอยู่เข้าด้วยกัน เพื่อหาความกระจ่างในปัญหา ซึ่งขั้นนี้ผู้คิดยังไม่ทราบว่าผลที่เกิดขึ้นจะเป็นอย่างไรและอาจใช้เวลาจนบางครั้งจะเกิดขึ้นโดยผู้คิดไม่รู้สึกรู้ตัว

1.2 ขั้นครุ่นคิด เป็นระยะที่ความรู้ ความคิดและเรื่องราวต่างๆ ที่รวบรวมไว้มารวมประสมกลมกลืนเข้าเป็นรูปร่าง ทำให้ผู้คิดต้องใช้ความคิดอย่างหนักและบางครั้งความคิดนี้อาจหยุดชะงักไปเฉยๆ เป็นเวลานานแล้วกลับเกิดขึ้นใหม่อีก

1.3 ขั้นเกิดความคิด เป็นระยะกำลังครุ่นคิดแล้วเกิดความคิดผุดขึ้นมาทันทีทันใดและผู้คิดมองเห็นความสัมพันธ์ของความคิดใหม่ที่ซ้ำกับความคิดเก่าๆ ซึ่งมีผู้คิดแล้ว การมองเห็นความสัมพันธ์ในแนวคิดใหม่นี้เกิดขึ้นทันทีทันใดโดยผู้คิดไม่ได้นึกฝันว่าจะเกิดขึ้นเลย

1.4 ขั้นปรุงแต่ง เมื่อเกิดความคิดใหม่แล้ว ผู้คิดจะขัดเกลาหรือต่อเติมเสริมแต่งให้ความคิดนั้นรัดกุม เข้าใจง่าย และพัฒนาให้ดีขึ้นต่อไป หรือในขั้นนี้บางครั้งอาจมีการทดลองเพื่อประเมินการแก้ปัญหาเพื่อเลือกความคิดที่สมบูรณ์ที่สุด ซึ่งความคิดเหล่านี้จะก่อให้เกิดการประดิษฐ์ผลงานที่แปลกใหม่ทั้งทางวิทยาศาสตร์ ศิลปะ วรรณกรรม และดนตรี เป็นต้น

2. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของเฮลเลนและเออร์บัน (เบญจมาศ หาญกล้า. 2548: 11-12; อ้างอิงจาก อนินทิตา โปษะกฤษณะ. 2532. การวัดระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กไทยโดยใช้

แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพ TCT-DP.) กล่าวว่า กระบวนการคิดทางสมอง (Mental Domain) สามารถแจกแจงและวัดความคิดสร้างสรรค์แยกออกมาได้ 3 ด้านหลัก คือ

1. ด้านความรู้ความจำหรือพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ประกอบด้วย

1.1 การคิดแบบเอกนัย หมายถึง ความเข้าใจ สร้างเรื่องราว การประยุกต์ คิดแปลงสิ่งต่างๆ และการคิดเชิงวิเคราะห์

1.2 การคิดแบบอนเอกนัยในการตีความ การกระหายใคร่รู้ การคิดแปลก แตกต่างไปไม่เหมือนปกติธรรมดา การไม่ชอบอยู่ในข้อกำหนดกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับ การสังเคราะห์รวบรวมสิ่งใหม่ๆ และลักษณะการมองเห็นสังเกตเห็นและนำมาใช้ประโยชน์ได้ของสิ่งต่างๆ

2. ด้านอารมณ์จิตใจหรือเจตคติ (Affective Domain or Emotionality)

ประกอบด้วยความนึกคิดเชิงบวกอย่างสร้างสรรค์ ความคิด ความเข้าใจที่เกิดขึ้นเองจากภายในและความคิดแปลกแตกต่างไปไม่เหมือนปกติธรรมดา ความคิดเหล่านี้เกี่ยวข้องกับความรู้สึกทางอารมณ์ ซึ่งอาจจะเป็นรูปแบบของความสนุกสนาน ความซึมซาบเข้าใจหรือระดับความรู้สึกที่อ่อนไหวต่อสิ่งต่างๆ รวมถึงความประทับใจด้วย

3. ด้านความมุ่งมั่นตั้งใจ (Conative or Volitional Domain) สามารถแสดงออกได้จากความกระหายใคร่รู้ การมีพลังของการคิดและการคิดได้รวดเร็วขึ้นแข็ง ซึ่งแสดงให้เห็นและวัดได้ชัดเจนในเรื่องของความกระหายใคร่รู้ตอบสนองได้ทันทีทันใด ความกล้าเสี่ยง กล้าออกนอกกรอบที่กำหนด และลักษณะของการพยายามขึ้นแข็งสู้ให้สำเร็จ

3. ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด (Guilford's Structure of Intellectual Theory) กิลฟอร์ด (สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ. 2537: 9-14; อ้างอิงจาก Guilford, J.P.1967. The Nature of Human Intelligence. Unpaged; Wikipedia. 2010: Online; อ้างอิงจาก Guilford, J.P. 1980. Some changes in the structure of intellect model. Educational and Psychological Measurement, 48: 1-4) ได้พัฒนาความคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบเฉพาะทางสติปัญญา โดยสร้างแบบจำลองโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดเมื่อปี ค.ศ. 1950 ซึ่งเขามีความเห็นว่สติปัญญาเป็นสิ่งที่เกิดจากการร่วมกันของมิติ 3 มิติ ได้แก่

มิติที่ 1 วิธีการคิด (Operations) ประกอบด้วย 5 แบบ ได้แก่

1.1 การรู้จัก-ความเข้าใจ (Cognition) เป็นความสามารถในการเข้าใจ เปรียบเทียบ ค้นพบ และตระหนักถึงข้อมูล

1.2 การจำ (Memory) เป็นความสามารถในการเข้ารหัสข้อมูลและการจำข้อมูล

1.3 การคิดแบบอนเอกนัย (Divergent Thinking) เป็นกระบวนการทางสมองที่คิดหลายแง่มุมหลายทิศทาง คิดหาคำตอบโดยไม่จำกัดจำนวน เป็นความคิดลักษณะแปลกใหม่จากสิ่งเร้าที่กำหนดให้

1.4 การคิดแบบเอกนัย (Convergent Thinking) เป็นกระบวนการทางสมองที่คิดหาคำตอบที่ดีที่สุด

1.5 การประเมิน (Evaluation) เป็นผลการตัดสินว่าคำตอบถูกต้อง

มิติที่ 2 เนื้อหา (Content) เป็นผลการตัดสินใจคำตอบถูกต้อง

2.1 รูปภาพ (Figural) เป็นสิ่งเร้าหรือข้อมูลที่เป็นรูปธรรมและสามารถสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัส เช่น ภาพ แสง เสียง เป็นต้น

2.2 สัญลักษณ์ (Symbolic) เป็นสิ่งเร้าที่อยู่ในลักษณะเครื่องหมายต่างๆ เช่น ตัวอักษร ตัวเลข ตัวโน้ตดนตรี หรือรหัสต่างๆ

2.3 ภาษา (Semantic) เป็นสิ่งเร้าในรูปถ้อยคำ ทำให้เกิดความคิดทางภาษาและการสื่อสารทางภาษาขึ้น

2.4 พฤติกรรม (Behavioral) เป็นสิ่งเร้าที่เกี่ยวกับการปะทะสัมพันธ์ทางสังคม เช่น เจตคติ อารมณ์ ความตั้งใจ การรับรู้ การคิด เป็นต้น

มิติที่ 3 ผลของการคิด (Product) ประกอบด้วย 6 แบบ ได้แก่

3.1 หน่วย (Units) เป็นหน่วยย่อยที่ถูกแยกออกมา ซึ่งมีคุณสมบัติเฉพาะตัวที่แตกต่างไปจากสิ่งอื่นๆ เช่น กล้วย ลูกหิน

3.2 จำพวก (Classes) เป็นกลุ่มของสิ่งที่มีคุณสมบัติร่วมกัน เช่น ผลไม้ ของเล่น

3.3 ความสัมพันธ์ (Relations) เป็นผลรวมของการเชื่อมโยงแนวคิดแบบต่างๆ ตั้งแต่ 2 พวกเข้าด้วยกันโดยอาศัยลักษณะบางอย่างเป็นเกณฑ์ เช่น หาคำที่ตรงข้ามกับคำว่ากว้าง

3.4 ระบบ (Systems) เป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของผลการคิดหลายๆ คู่เข้าด้วยกันอย่างมีระเบียบแบบแผน

3.5 การแปลงรูป (Transformations) เป็นการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ให้นิยามใหม่ การตีความ ขยายความ หรือการเปลี่ยนแปลงข้อมูลไปในวัตถุประสงค์อื่น

3.6 การประยุกต์ (Implications) เป็นการนำความรู้ไปใช้หรือเข้าใจความหมายของเครื่องเร้าต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง สามารถคาดหวังหรือพยากรณ์จากข้อมูลที่กำหนดให้ได้จากโครงสร้าง 3 มิตินี้เมื่อรวมกันแล้วได้ความสามารถทางสติปัญญา 120 แบบ และความสามารถแต่ละแบบย่อมประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยๆ ที่มาจากมิติทั้ง 3 ร่วมกัน ต่อมากิลฟอร์ดได้เพิ่มองค์ประกอบของมิติที่ 1 วิธีการคิด (Operation) จาก 5 แบบเป็น 6 แบบ โดยแบ่งการจำ (Memory) ออกเป็นความสามารถในการเข้ารหัสข้อมูล (Memory Recording) และความสามารถในการจำข้อมูล (Memory Retention) ทำให้ และเพิ่มองค์ประกอบของมิติที่ 2 เนื้อหา (Content) จาก 4 แบบเป็น 5 แบบ โดยแบ่งรูปภาพ (Figural) ออกเป็นเสียง (Auditory) เป็นการรับข้อมูลผ่านการฟัง และภาพ (Visual) เป็นการรับข้อมูลผ่านการมองเห็น ทำให้โครงสร้าง 3 มิตินี้ ขยายออกเป็นความสามารถทางสติปัญญาได้ 180 แบบ เมื่อพิจารณาโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดจะพบว่าวิธีการคิดที่เน้นเรื่องของความคิดสร้างสรรค์ก็คือ การคิดแบบอนекนัย และเมื่อนำความคิดแบบอนекนัยไปสัมพันธ์กับมิติด้านเนื้อหาและมิติด้านผลของความคิดจะได้ความสามารถทางสติปัญญาที่เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ 30 แบบ

จากทฤษฎีทางความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 3 ทฤษฎี สรุปได้ว่า ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของทอร์เรนซ์พูดถึงกระบวนการแนวความคิดที่มาจากการรวบรวมข้อมูลและประสบการณ์ นำมาหา

เหตุผลต่าง ๆ เพื่อให้เกิดวิธีการใหม่ๆ ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของเยลเลนและเออร์บันกล่าวถึงความรู้เชิงวิเคราะห์ (เอกนัย) และเชิงสังเคราะห์ (อเนกนัย) ในการคิดสิ่งใหม่ๆ ความรู้สึกนึกคิด (เจตคติ) ซึ่งมาจากกระบวนการทางสมอง และมีความมุ่งมั่นตั้งใจ กล้าออกนอกกรอบเพื่อความสำเร็จของผลงาน ทั้งสามทฤษฎีนี้นำไปสู่การคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ และทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ดนั้นเป็นแนวความคิดแบบอเนกนัย คิดได้หลายทิศทาง คิดได้กว้างไกล เพื่อหาคำตอบจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวและพฤติกรรมต่างๆ นำมาจัดรูปแบบของหน่วย จำพวก ความสัมพันธ์ ระบบ นิยามใหม่ และนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

2.8 การวัดความคิดสร้างสรรค์

อาร์ พันธ์ณี (2540: 197 - 211) ได้กล่าวว่า การวัดพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์เป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กให้เจริญถึงขีดสูงสุด ให้เด็กสามารถคิดสร้างสรรค์และสร้างผลงานที่มีคุณค่าต่อตนเองและสังคม องค์ประกอบที่สำคัญในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ การสร้างสภาพแวดล้อม การจัดบรรยากาศที่เอื้ออำนวย วิธีการอบรมเลี้ยงดู เทคนิค วิธีการสอนที่ถูกต้องเหมาะสม จากที่บ้านและโรงเรียน มีความสำคัญต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยมีประโยชน์ทำให้ทราบระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก และเป็นข้อมูลที่สามารถจัดโปรแกรมการเรียนการสอนและกิจกรรมให้สอดคล้อง เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กให้สูงขึ้น และสามารถสกัดกั้นอุปสรรคของเด็กต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้ด้วย นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงวิธีการวัดพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ คือ

1. การสังเกต หมายถึง การสังเกตพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกเชิงสร้างสรรค์ ความคิดจินตนาการของเด็ก จากพฤติกรรมการเล่นและการทำกิจกรรม โดยสังเกตพฤติกรรมการเลียนแบบ การทดลอง การปรับปรุง การตกแต่งสิ่งต่างๆ จากการแสดงละคร การใช้คำอธิบายหรือบรรยาย ให้เกิดภาพพจน์ที่ชัดเจน ตลอดจนการเล่านิทาน การแต่งเรื่องใหม่ การเล่นและการคิดเกมใหม่
2. การวาดภาพ หมายถึง การให้เด็กวาดภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนด เป็นการถ่ายทอดความคิดสร้างสรรค์ออกมาเป็นรูปธรรม และสามารถสื่อความหมายได้ สิ่งเร้าที่กำหนดให้เด็กอาจจะเป็นวงกลม หรือสี่เหลี่ยม แล้วให้เด็กวาดภาพต่อเติมให้เป็นภาพ
3. รอยหยดหมึก หมายถึง การให้เด็กดูภาพรอยหยดหมึก แล้วคิดต่อจากภาพที่เด็กเห็น มักใช้กับเด็กวัยประถมศึกษา เพราะสามารถอธิบายได้
4. การเขียนเรียงความและงานศิลปะ หมายถึง การให้เด็กเขียนเรียงความจากหัวข้อที่กำหนด และการประเมิน จากงานศิลปะของเด็ก
5. แบบทดสอบ หมายถึง การให้เด็กทำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ที่มีมาตรฐาน

เครื่องมือวัดความคิดสร้างสรรค์ที่ใช้กันอย่างแพร่หลายเป็นที่รู้จักกันทั่วไป ได้แก่ The Torrance Tests of Creative Thinking (TTCT), The Wallach and Kogan Creative Test. และ The Test for Creative Thinking-Drawing Production (TCT-DP)

ซึ่งมีรายละเอียดของเครื่องมือแต่ละชนิดมีดังนี้ (ดิลก ดิลกานนท์. 2534: 27-44)

1. The Torrance Tests of Creative Thinking (TTCT) เครื่องมือนี้สร้างขึ้นโดยทอร์เรนซ์ ตามนิยามความคิดสร้างสรรค์ที่ว่า “ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการที่ไวต่อปัญหา เป็นการมองเห็นความแตกต่าง ข้อบกพร่องหรือความไม่สอดคล้องกันในสิ่งเร้าของบุคคล” ลักษณะของเครื่องมือประกอบด้วยแบบทดสอบที่เป็นภาษา จำนวน 7 กิจกรรมและแบบทดสอบรูปภาพ จำนวน 3 กิจกรรม คือ (ประสาธ อิศรปริดา. 2549: 155; อ้างอิงจาก Khatena. 1977. The Creatively Gifted Child)

1.1 แบบทดสอบที่เป็นภาษา (Verbal) มีจำนวน 7 กิจกรรม ซึ่งกิจกรรมที่ 1-3 เป็น กิจกรรมเกี่ยวกับการตั้งคำถามและการคาดคะเน (Ask and Quests) ส่วนกิจกรรมที่ 4-7 เป็น กิจกรรมอื่นๆ ทางภาษา ดังนี้

- กิจกรรมที่ 1 ให้ผู้ทดสอบดูภาพเทพยดาที่กำลังมองภาพสะท้อนของตนเองจาก น้ำ แล้วให้ผู้ทดสอบทำกิจกรรมที่ 1 คือ ให้ตั้งคำถามเกี่ยวกับภาพที่มองเห็นนั้นในสิ่งที่ตนอยากรู้ให้มากที่สุด

- กิจกรรมที่ 2 ให้ผู้ทดสอบเขียนเดาสาเหตุหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนที่จะเกิด เหตุการณ์ดังที่เห็นภาพ

- กิจกรรมที่ 3 ให้ผู้เข้าทดสอบคาดคะเนเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นต่อจากเหตุการณ์ที่ เห็นในภาพ

- กิจกรรมที่ 4 การปรับปรุงผลผลิต (Product Improvement) กิจกรรมนี้จะให้ผู้เข้า ทดสอบคิดหาวิธีใช้หมอนรูปช้างที่แปลกใหม่และสนุกมาให้มากที่สุด

- กิจกรรมที่ 5 การใช้ประโยชน์อย่างพิสดาร (Unusual Uses) ให้ผู้เข้าทดสอบคิด หาวิธีใช้ประโยชน์จากกล่องกระดาษแข็งให้มากที่สุด

- กิจกรรมที่ 6 การตั้งคำถามแปลกใหม่ (Unusual Questions) จะให้ผู้เข้าทดสอบ ตั้งคำถามที่แปลกใหม่ๆ เกี่ยวกับกล่องกระดาษแข็งให้มากที่สุด

- กิจกรรมที่ 7 การคาดคะเนเหตุการณ์ (Just Suppose) เป็นการให้ผู้เข้าทดสอบ คาดคะเนเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นได้จากเหตุการณ์สมมติที่กำหนดให้ เช่น ถ้าสามารถใช้เชือกผูก ก้อนเมฆและดึงลงมาได้แล้วจะเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นบ้าง โดยให้เขียนบอกให้มากที่สุด

1.2 แบบทดสอบที่เป็นรูปภาพ มีจำนวน 3 กิจกรรม ได้แก่

- กิจกรรมที่ 1 การสร้างภาพ (Picture Construction) จะให้ผู้เข้าทดสอบเขียนภาพ ที่แปลกใหม่และน่าสนใจมากที่สุดจากแผ่นกระดาษรูปวงรีที่กำหนดให้

- กิจกรรมที่ 2 ต่อเติมภาพให้สมบูรณ์ (Incomplete Figures) เป็นการให้ต่อเติม ภาพที่กำหนดให้ ให้ได้ภาพที่แปลกใหม่และน่าสนใจมากที่สุด

- กิจกรรมที่ 3 เส้นขนาน (Parallel Lines) เป็นการให้ต่อเติมภาพจากเส้นขนานที่กำหนดให้ ให้ได้ภาพที่แปลกใหม่และน่าสนใจมากที่สุด

การตรวจให้คะแนนแบบทดสอบของทอร์แรนซ์จะให้คะแนน 4 คุณลักษณะ คือ

- 1) ความคล่องแคล่ว หมายถึง จำนวนคำตอบที่ได้ทั้งหมด
- 2) ความยืดหยุ่น หมายถึง จำนวนกลุ่มของคำตอบที่แตกต่างกัน
- 3) ความริเริ่ม หมายถึง จำนวนคำตอบที่ไม่ซ้ำกันกับคำตอบของผู้อื่น
- 4) ความละเอียดประณีต หมายถึง จำนวนคำตอบที่แสดงถึงส่วนประกอบที่เป็นรายละเอียด

รายละเอียด

2. The Test for Creative Thinking–Drawing Production (TCT-DP) เป็นแบบทดสอบชุดนี้สร้างขึ้นโดยเจเลน และเออร์บัน ซึ่งต้นฉบับเป็นภาษาเยอรมัน แบบทดสอบชุดนี้สร้างขึ้นตามนิยามที่ว่า “ความสร้างสรรค์หมายถึงการคิดอย่างมีอิสระ (Productive Thinking) ในเชิงนวัตกรรมจินตนาการและความคิดนอกกรอบ ซึ่งรวมถึงความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม ความคิดละเอียดประณีต ความกล้าเสี่ยง (Risk-Taking) และอารมณ์ขัน (Humor)” ลักษณะของแบบทดสอบนี้จะกำหนดให้ผู้เข้าสอบแสดงความสามารถทางการคิดอย่างมีอิสระของเขาด้วยการต่อเติมภาพที่กำหนดให้ ซึ่งเป็นกรอบสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาด 5x5 นิ้ว ภายในกรอบสี่เหลี่ยมจะมีภาพเส้นและจุดอยู่ 5 แห่ง โดยอยู่ภายนอกกรอบสี่เหลี่ยมอีก 1 แห่ง รวมเป็น 6 แห่ง

เกณฑ์การให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ของแบบทดสอบนี้มีด้วยกันทั้งหมด 11 เกณฑ์ แต่ละเกณฑ์มีวิธีการให้คะแนนแตกต่างกันดังต่อไปนี้ (ดิลก ดิลกานนท์, 2534: 40-44)

1. ความสมบูรณ์ (Completion: Cm) เป็นการให้คะแนนเกี่ยวกับการต่อเติมส่วนของภาพที่กำหนดให้ ซึ่งมีทั้งหมด 6 ส่วน (ดังภาพประกอบ 7) คือ ครึ่งวงกลม จุด มุมฉาก เส้นโค้ง เส้นประ และสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่ไม่สมบูรณ์นอกกรอบ ถ้ามาสามารถต่อเติมได้จะได้ส่วนละ 1 คะแนน คะแนนสูงสุดของเกณฑ์นี้คือ 6 คะแนน

2. การเพิ่มเติม (Additions:AD) เป็นการให้คะแนนการขยายหรือการเพิ่มส่วนของภาพที่กำหนดให้ ให้มีความหมายขึ้น จะให้ส่วนละ 1 คะแนน คะแนนสูงสุดของเกณฑ์นี้คือ 6 คะแนน

3. เนื้อหาใหม่ (New Elements: NE) เป็นการให้คะแนนภาพหรือสัญลักษณ์ที่ต่อเติมเพิ่มเติมลงไปโดยเป็นอิสระจากส่วนของภาพที่กำหนดให้ จะให้คะแนนเพิ่มเติมภาพละ 1 คะแนน คะแนนสูงสุดคือ 6 คะแนน

4. การต่อโยงด้วยเส้น (Connections made with a line: CL) เป็นการให้คะแนนภาพหรือส่วนของภาพแต่ละภาพถ้ามีการลากเส้นเชื่อมโยงระหว่างภาพเข้าด้วยกัน จะให้คะแนนในการโยงส่วนละ 1 คะแนน คะแนนสูงสุดคือ 6 คะแนน

5. การเชื่อมโยงให้เกิดเป็นเรื่องราว (Connection made to product a theme: Cth) เป็นการให้คะแนนภาพหรือส่วนของภาพใดที่ทำให้ดูเป็นเรื่องราวหรือเกิดเป็นภาพรวมจะได้ส่วนละ 1 คะแนน คะแนนสูงสุดคือ 6 คะแนน

6. การข้ามเส้นกันเขตโดยให้ส่วนของภาพต่อเนื่องกัน (Boundary breaking that is fragment dependent: Bfd) เป็นการให้คะแนนภาพที่มีการต่อเติมรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสปลายเปิดที่อยู่ นอกกรอบสี่เหลี่ยมใหญ่ จะได้ 6 คะแนน

7. การข้ามเส้นกันเขตโดยส่วนของภาพเป็นอิสระแก่กัน (Boundary breaking that is fragment independent: Bfi) เป็นการให้คะแนนภาพที่มีการต่อเติม เชื่อมโยงรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ปลายเปิดที่อยู่นอกกรอบกับภาพภายในกรอบสี่เหลี่ยมใหญ่ หรือมีการต่อเติมภาพอื่นนอกกรอบ สี่เหลี่ยมใหญ่ จะได้ 6 คะแนน

8. การจัดภาพในลักษณะภาพสามมิติ (Perspective: Pe) เป็นการให้คะแนนส่วนของภาพ ที่มีการต่อเติมในลักษณะภาพสามมิติ คือ มีส่วนลึกหรือมีระยะใกล้-ไกล จะได้คะแนนส่วนละ 1 คะแนน คะแนนสูงสุดคือ 6 คะแนน

9. อารมณ์ขัน (Humor: Hu) เป็นการให้คะแนนภาพที่แสดงถึงอารมณ์ขัน มีการล้อเลียน ด้วยภาพหรือภาษาที่เพิ่มเข้าไป หรือตั้งชื่อภาพที่แสดงถึงอารมณ์ขัน จะได้คะแนนสูงสุดไม่เกิน 6 คะแนน

10. ความคิดแปลกใหม่ (Unconventionality: Uc) เป็นการให้คะแนนภาพที่แสดงถึง ความคิดแปลกใหม่จากปกติธรรมดาทั่วไป โดยพิจารณาจากเกณฑ์ดังนี้

10.1 การเขียนภาพกลับหัว จะได้คะแนนสูงสุดไม่เกิน 3 คะแนน

10.2 ภาพที่เป็นนามธรรม ให้คะแนนสูงสุดไม่เกิน 3 คะแนน

10.3 ภาพที่เป็นสัญลักษณ์หรือการใช้คำพูด ให้คะแนนสูงสุดไม่เกิน 3 คะแนน

10.4 การต่อเติมภาพที่ไม่เป็นภาพที่ทักกันทั่วไป จะให้คะแนนสูงสุดไม่เกิน 3 คะแนน

แต่ถ้ามีการเติมภาพในลักษณะต่างๆ ดังนี้

1) รูปครึ่งวงกลม ต่อเติมเป็นดวงอาทิตย์หรือหน้าคน

2) รูปมุมฉาก ต่อเติมเป็นบ้านหรือกล่อง

3) รูปเส้นโค้ง ต่อเป็นงู ต้นไม้หรือดอกไม้

4) รูปเส้นประ ต่อเป็นถนน ตรอกหรือทางด่วน เป็นต้น

ภาพที่มีการต่อเติมในลักษณะดังกล่าวนี้จะหักคะแนนจากเกณฑ์นี้ภาพละ 1 คะแนน แต่หักได้ไม่เกิน 3 คะแนน ดังนั้นคะแนนสูงสุดของเกณฑ์ข้อนี้คือ $(ก + ข + ค + ง) = 12$ คะแนน

11. เวลา (Speed: Sp) การใช้เวลาในการต่อเติมภาพให้คะแนนดังนี้

11.1 ใช้เวลาดำกว่า 2 นาที ให้ 6 คะแนน

11.2 ใช้เวลา 2–4 นาที ให้ 5 คะแนน

11.3 ใช้เวลา 4–6 นาที ให้ 4 คะแนน

11.4 ใช้เวลา 6–8 นาที ให้ 3 คะแนน

11.5 ใช้เวลา 8–10 นาที ให้ 2 คะแนน

11.6 ใช้เวลา 10–12 นาที ให้ 1 คะแนน

11.7 ใช้เวลามากกว่า 12 นาที ให้ 0 คะแนน

การให้คะแนนทั้งหมดจะให้ตามเกณฑ์ทั้ง 11 เกณฑ์ดังกล่าวมีคะแนนรวมสูงสุด คือ 72 คะแนน ซึ่งจะถือคะแนนรวมจากทุกเกณฑ์นี้เป็นคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละคน โดยไม่แยกคะแนนเกณฑ์ย่อยๆ

สรุปว่า การวัดพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์เป็นการสังเกตกระบวนการคิด ซึ่งเกิดจากการวาดภาพ โดยสังเกตพฤติกรรมและการประเมินจากงานศิลปะของเด็ก เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมซึ่งแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จะต้องมีมาตรฐาน และเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เป็นแบบทดสอบที่เปิดกว้างในการวัดผลให้ได้ใกล้เคียงและถูกต้อง โดยครอบคลุมตามความหมายของความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

3.1 ความหมายของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

กิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับงานศิลปะต่างๆ ที่สามารถส่งเสริมและกระตุ้นให้เด็กได้แสดงออกตามความรู้สึกและความสามารถของตนเอง ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายของกิจกรรมสร้างสรรค์หลายท่านไว้ดังนี้

ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล (2533: 89-91) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมศิลปะว่า หมายถึง กิจกรรมศิลปะที่ช่วยให้เด็กได้แสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด สามารถฝึกเด็กให้รู้จักสังเกตหาเหตุผล รู้จักสร้างสรรค์ลักษณะนิสัยที่ดี และมีความพร้อมในการเรียน พัฒนาตัวเด็กทั้งในด้านส่วนตัวและด้านสังคม

มะลิฉัตร เอื้ออานนท์ (2543: 173) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะจะช่วยพัฒนาความพร้อมในตัวเด็ก ความคล่องในการใช้ความคิด สายตา และมือให้ประสานสัมพันธ์กัน ความพร้อมนี้จะเป็นพื้นฐานขั้นต้นให้เด็กสามารถพัฒนาได้อย่างสูงสุดตามศักยภาพของเขา

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526: 62) กล่าวถึง กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็ก มิได้มีจุดมุ่งหมายให้เด็กทำงานเพื่อความสวยงามเหมือนจริง แต่เป็นการช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมือให้แข็งแรงให้จับดินสอขีดเขียนได้ดี เป็นการฝึกประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา เพื่อให้มีพื้นฐานการเขียนที่ดี ตลอดจนช่วยพัฒนาอารมณ์ จิตใจให้เด็กมีความเพียร มีความอดทน มีสมาธิในการทำงานและรู้จักรับผิดชอบ การได้ทำงานเป็นกลุ่มช่วยให้เรียนรู้การเข้าสังคมส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา และการแบ่งปันความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทำให้เด็กรู้จักคิดมีเหตุผลในการทำงาน จึงควรให้กำลังใจในการทำงานกับเด็กอย่างสม่ำเสมอ ให้เกิดความมั่นใจ กล้าคิดกล้าแสดงออกอย่างเต็มที่

พีระพงษ์ กุลพิศาล (2546: 153) กล่าวถึง กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ หมายถึงงานที่ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมกันทำในการสอนทัศนศิลป์ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝีมือ ความคิดจินตนาการ และแสดงออกเป็นผลงานทัศนศิลป์จากประสบการณ์ของตนเอง ไม่จำกัดในเรื่องการใช้วัสดุวิธีการ หรือสถานที่ใดๆ เช่นรายงานผลงานทัศนศิลป์ การอภิปราย หรือการวาดภาพ การปั้น การแกะสลัก ฯลฯ

สรุปกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จะมุ่งเน้นกระบวนการคิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับการรับรู้ความงามที่ส่งเสริมกระตุ้นให้เด็กได้แสดงออกตามความรู้สึกและความสามารถของตน กิจกรรมสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การวาดภาพ การปั้น การพิมพ์ ฉีกปะ ตัดปะกระดาษ การประดิษฐ์เศษวัสดุ ฯลฯ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาต่อไป

3.2 ความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีความสำคัญต่อเด็กที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ และสอดคล้องกับความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก มีผู้ที่กล่าวเกี่ยวกับความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ไว้ดังนี้

โอภาส บุญครองสุข (2535: 89) กล่าวถึง ความสำคัญในการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ทางศิลปะให้กับเด็ก คือ การพัฒนาให้เกิดความงอกงามทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาซึ่งในการจัดกิจกรรมศิลปะนั้นควรเน้นการพัฒนาประสาทสัมผัสทั้ง 5 และควรเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้เด็กได้คิดตลอดจนลงมือปฏิบัติ

พระพงษ์ กุลพิศาล (2546: 36) กล่าวถึงความสำคัญของศิลปะสร้างสรรค์ว่า การเรียนรู้โลกภายนอกด้วยประสาทสัมผัส (Senses Perception) เป็นธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กอยู่แล้วและ กิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมหนึ่ง ที่ฝึกให้เด็กรู้จักนำเอาธรรมชาติของตนเองที่มีอยู่ มาใช้เก็บเกี่ยวความรู้ต่างๆ ที่อยู่รอบตัว โดยเฉพาะความรู้อันเป็นพื้นฐานพัฒนาคุณภาพทางสุนทรียภาพให้แก่ตน นอกจากนั้นยังเป็นประสบการณ์หรือความรู้ทางอ้อมที่ได้จากงานศิลปะ ได้แก่ ประสบการณ์สังคม ประสบการณ์ในการใช้เครื่องมือต่างๆ รู้จักวัสดุต่างๆ เป็นต้น ซึ่งมีส่วนช่วยพัฒนาการเจริญเติบโตทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคมของเด็ก

วิรุณ ตั้งเจริญ (2539: 31-34) กล่าวว่าความมุ่งหวังที่ใช้กิจกรรมศิลปะเป็นสื่อกลางในอันที่จะสะท้อนคุณค่าไปสู่บุคลิกภาพของเด็ก และการสร้างสรรค์ศิลปะจะสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้แก่เด็กปฐมวัยต่าง ๆ ดังนี้

1. สร้างเสริมลักษณะนิสัยทางการแสดงออก เมื่อการแสดงออกทางศิลปะเป็นกระบวนการที่ต้องตัดสินใจ เสนอความคิด ตัดสินใจที่จะกระทำและแสดงออกมาตามความคิดคำนึงหรือเหตุผลของแต่ละคน ซึ่งเป็นพื้นฐานที่จะกระตุ้นให้เด็กกล้าแสดงออกในทุกๆ ด้าน
2. สร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านความคิดสร้างสรรค์ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์เป็นคนพร้อมที่จะแสวงหาสิ่งใหม่ที่ดีกว่า เหมาะสมกว่า และเป็นการปลูกฝังในพฤติกรรมของคนเราได้เมื่อได้รับการสนับสนุนอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง กิจกรรมศิลปะเป็นวิธีทางหนึ่งที่พร้อมมูลในทางที่จะสั่งสมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัย
3. สร้างเสริมลักษณะนิสัยทางการจินตนาการสิ่งต่างๆ ที่คนเราสร้างสรรค์ขึ้นมาย่อมเริ่มต้นด้วยจินตนาการก่อน และย่อมมีเหตุผลหรือความจริงเป็นพื้นฐาน เป็นเรื่องของการคาดคิด

ความหวัง หรือปรารถนาจะให้เกิดสิ่งที่ดีงาม ซึ่งกิจกรรมศิลปะย่อมผลักดันเด็กไปสู่ความคิดคำนึงที่กว้างไกล มีผลต่อเด็กและสืบต่อไปในอนาคต

4. สร้างเสริมลักษณะนิสัยทางด้านสุนทรียภาพ สุนทรียภาพเป็นเรื่องของความรู้สึกส่วนบุคคล เป็นความรู้สึกอันละเอียดอ่อนและฉับไวเมื่อสัมผัสกับสภาพแวดล้อมและจะรู้สึกสัมผัสในความงาม ความเป็นระเบียบ ประณีต และคุณค่าของสิ่งนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ ศิลปะ วัตถุ หรือรูปแบบของความคิดต่างๆ ซึ่งต่างก็มีความงามและคุณค่าอยู่มากน้อยแตกต่างกันออกไป ผู้ที่มีสุนทรียภาพอยู่ในตัว จึงพร้อมที่จะรับรู้และซาบซึ้งคุณค่าทางด้านต่างๆ ของสรรพสิ่งที่อยู่รอบตัว ศิลปะเป็นสิ่งสำคัญสิ่งแรกที่ยอมรับกันว่าเป็นตัวการกระตุ้นความรู้สึกสัมผัสทางด้านนี้ การสร้างสรรค์ศิลปะของเด็กจึงเป็นการสะสมคุณภาพของสุนทรียภาพในตัวบุคคลโดยตรง เพื่อชีวิตและจิตใจที่ประณีตงดงาม

5. สร้างเสริมลักษณะนิสัยทางด้านความประณีต การทำงานศิลปะต้องอาศัยความตั้งใจ การใช้ความพยายาม การสังเกต และความประณีตเรียบร้อยอยู่ตลอดเวลา

6. สร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านการทำงาน กิจกรรมศิลปะต้องอาศัยความรักความพยายามที่จะทำกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติด้วยมือเมื่องานเสร็จเด็กจะเกิดความภาคภูมิใจซึ่งเป็นแรงผลักดันให้กระตือรือร้นที่จะทำงานชิ้นต่อไป

7. สร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านการทำงาน การทำกิจกรรมศิลปะไม่ใช่การเรียนรู้เพียงคนเดียวต้องมีการพูดคุย ปรึกษาหารือ หยิบยื่นสิ่งต่างๆ ต่อกันเป็นการส่งเสริมให้เด็กสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพตั้งแต่ระดับพื้นฐาน

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2535: 67) อธิบายถึง กิจกรรมสร้างสรรค์ศิลปะว่า เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถและสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างดี กิจกรรมสร้างสรรค์จึงไม่เพียงแต่ส่งเสริมการประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อ-ตา และการผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์ที่อาจมีเท่านั้น แต่ยังเป็นส่งเสริมความคิดอิสระ ความคิดจินตนาการ ฝึกการรู้จักทำงานด้วยตนเอง และฝึกการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ทั้งทางความคิดและการกระทำ ซึ่งถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานทางศิลปะและยังนำไปสู่การเรียนรู้ เขียน อ่าน อย่างสร้างสรรค์ต่อไป

สรุปความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ช่วยให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม และเป็นการฝึกคิดหาเหตุผล โดยใช้ศิลปะในรูปแบบต่างๆ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนั้นยังส่งเสริมสุนทรียภาพของเด็ก ทำให้เด็กรู้จักการแสดงออกทางอารมณ์ตลอดจนความรู้สึกที่เหมาะสม มีกำลังใจในการคิดสร้างสรรค์ต่อไป

3.3 รูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษา สามารถจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพของเด็ก เบญจา แสงมลิ (2545: 63-67) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีสิ่งที่ควรคำนึงถึงข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ความสนใจของแต่ละบุคคล ครูควรช่วยให้เด็กได้ประสบการณ์ที่เป็นผลสำเร็จตามความต้องการของเด็ก สร้างเสริมเจตคติที่ดีต่อการผลิตผล และการรู้จักรับผิดชอบในการดูแลรักษาวัสดุ พร้อมทั้งสร้างความรู้สึกรับผิดชอบ โดยปล่อยให้เด็กมีอิสระในการคิด จินตนาการ เลือกและตัดสินใจ ครูมีหน้าที่ช่วยเหลือแนะแนวเด็กเมื่อต้องการ ใช้คำถามกระตุ้นความคิดและให้เห็นพลังในความพยายามที่แท้จริงของเด็ก นอกจากนั้นครูควรมีความเป็นกันเอง จริงใจ และมีความเข้าใจในตัวเด็ก

2. การจัดสถานที่ เวลา และวัสดุให้พอเพียงเหมาะสม เพื่อให้เด็กได้เคลื่อนไหวอย่างอิสระ เมื่อทำงานคนเดียวหรือทำงานเป็นกลุ่มเล็กๆ บนพื้น บนโต๊ะ ภายในและภายนอกอาคารเรียน มอบความไว้วางใจแก่เด็ก ให้เด็กดูแลรักษาเครื่องมือ เครื่องใช้และวัสดุด้วยตนเอง เวลาที่ให้เด็กไม่ควรน้อยเกินไปจนเด็กต้องรีบร้อนในการกระทำ กิจกรรม การสำรวจ การวางแผน การเก็บหาความสะอาดหลังจากการทำงานเสร็จ วัสดุที่ใช้ต้องเตรียมไว้หลากหลายชนิดให้เด็กเลือกตามความพอใจ และเหมาะสมกับอายุของเด็ก เก็บรักษาง่าย และให้โอกาสเด็กมีประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส

3. การแสดงออกเชิงสร้างสรรค์ เด็กต้องการประสบการณ์ที่สมบูรณ์เพื่อช่วยกระตุ้นการแสดงออกสร้างสรรค์ ประสบการณ์นี้เริ่มจากการเล่นของเด็กในชีวิตประจำวัน การพูด การสนทนา ความรู้สึกในสิ่งที่เด็กเห็น ช่วยให้เด็กนึกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ครูควรสนับสนุนการพูดของเด็ก การแสดงออกทางการกระทำและการแสดงออกโดยการใช้สื่อกลาง วัสดุ เครื่องใช้ทางศิลปะ การทัศนศึกษา เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างเสริมการแสดงออกแบบสร้างสรรค์

4. เจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อการแสดงออกสร้างสรรค์ของเด็ก และสามารถเสนอแนะผู้ปกครองเด็ก เข้าใจผลงานของเด็ก และสามารถเสนอแนะผู้ปกครองในการเลือกวัสดุที่เหมาะสมให้เด็กเมื่ออยู่บ้าน

5. ครูใช้วิธีการสร้างสรรค์สนับสนุนเด็กให้เลือกกิจกรรมศิลปะด้วยวิธีซึ่งเด็กจะแสดงออกหรือกระทำได้ และจะรวบรวมความคิดหรือวัสดุ วิธีนี้ไม่ได้หมายความว่าเด็กจะกระทำกิจกรรมโดยปราศจากการแนะนำ แต่หมายความว่าเด็กจะตัดสินใจและเลือกด้วยตนเอง กิจกรรมศิลปะควรมีหลากหลายชนิดให้เด็กได้มีโอกาสเลือกในแต่ละวัน

6. ครูวางแผนจัดเตรียมกิจกรรมต่างๆเป็นอย่างดี เด็กมีอิสระในการค้นหา สำรวจ และทดลอง และเมื่อเด็กรู้สภาพแวดล้อม เด็กจะถ่ายทอดสิ่งที่ตนเองรู้ให้ผู้อื่นเข้าใจ กล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ของมือและตาจะพัฒนาขึ้น มโนภาพเรื่องรูปทรง สี เจริญเติบโตขึ้น การที่เด็กได้เล่นร่วมกับเพื่อนพูดสนทนา แลกเปลี่ยนสิ่งของ รับผิดชอบร่วมกัน การรอคอย ตามลำดับช่วยเสริมสร้างความพร้อมทางอารมณ์และสังคมแก่เด็ก

7. ครูต้องรวบรวมหลักฐานเพื่อจุดมุ่งหมายในการวัดผล

วิรุณ ตั้งเจริญ (2539: 59) กล่าวดังต่อไปนี้

1. การวาดภาพระบายสี เป็นกิจกรรมในการสร้างภาพ หรือการวาดภาพ 2 มิติ ที่เด็กใช้แสดงความรู้สึกของตนเองให้เป็นสัญลักษณ์ แบบลวดลาย จังหวะ และสีเส้นต่างๆ แทนคำพูด เช่น การวาดภาพด้วย สีน้ำ สีเทียน และดินสอสี ฯลฯ ซึ่งอาจจะเป็นการใช้เทคนิคเพื่อทดลองสีแบบต่างๆ

ที่จะช่วยให้เด็กมีความสุขสนุกสนานกับการเล่นกับสี เช่น การทบสี การเป่าสี การเล่งสีด้วยนิ้วมือ การใช้เทียนไขกับสีน้ำ เป็นต้น

2. การปั้นและแกะสลัก เป็นกิจกรรมที่ฝึกกล้ามเนื้อมือ เด็กๆ ชอบมาก วัสดุที่ใช้ปั้นได้แก่ ดินเหนียว ดินน้ำมัน แป้งสำเร็จ ฯลฯ การปั้นมีหลายวิธี เช่น ปั้นแล้วคลึงให้เป็นเส้น ปั้นเป็นแผ่น สีเหลืองแล้วแกะเป็นเรื่องราวตามนิทานที่ครูเล่า หรือปั้นตามจินตนาการ เด็กๆ มักเล่นปั้นตามใจชอบ เป็นรูปคน สัตว์ สิ่งของเครื่องใช้ นอกจากนั้นยังสามารถใช้วัสดุ หรือ ผัก ผลไม้ที่มีเนื้ออ่อนมา หัดแกะเป็นรูปต่างๆ เช่น ดอกไม้ ตะกร้า กระเช้าหรือหัดสลักไม้เนื้ออ่อนตามใจชอบ ฯลฯ การปั้น และการแกะสลักควรใช้วัสดุรองกันโต๊ะเปื้อน เช่น พลาสติกโลหะ โฟร์เมกา ฟิวเจอร์บอร์ด ฯลฯ

3. การพิมพ์ เป็นกิจกรรมที่ฝึกการวางแผนและการออกแบบ เพื่อสร้างภาพให้เหมือนแม่พิมพ์ ซึ่งทำได้หลายวิธี เช่น พิมพ์ภาพด้วยนิ้วมือ พิมพ์ภาพจากวัสดุธรรมชาติชนิดต่างๆ เช่น ก้านกล้วย ก้านบัว ใบไม้ ดอกไม้ ฯลฯ พิมพ์ภาพจากวัสดุเหลือใช้ เช่น ฝาจากขวด ลูกกัญแจ ปลอกปากกา พิมพ์ภาพด้วยเศษเชือก เศษด้าย หรือพิมพ์จากแม่พิมพ์ที่ครูและนักเรียนอาจจะทำขึ้นจากการแกะวัสดุเนื้ออ่อน เช่น แม่พิมพ์จากมะละกอ มันเทศ หัวผักกาด ฟักทอง ฯลฯ พิมพ์ด้วยทรายแล้วระบายสีตกแต่งภาพ หรือพิมพ์จากวัสดุที่มีลายนูน โดยนำกระดาษวางซ้อนวัสดุที่มีลวดลายนูน แล้วจึงใช้ดินสอสี หรือใช้ดินสอถู่ ฝน ตามรอยของลวดลายจะได้ภาพที่เหมือนแบบ

4. การสร้างสรรค์วัสดุสื่อผสม เป็นการนำสื่อวัสดุชนิดต่างๆ มาจัดออกแบบแล้วผสมผสานให้เป็นผลงานทางทัศนศิลป์ เช่น การนำเศษวัสดุมาจัดแต่งต่อเติมตามความคิดอิสระ หรืออาจจะใช้วัสดุอื่นๆ มาประกอบตกแต่งเพิ่มเติม เพื่อให้งานออกมาสมบูรณ์ เช่น การต่อประกอบ พับ ฉีก ปะกระดาษให้มีลักษณะเป็นภาพ 2-3 มิติหรือตัดกระดาษแล้วนำมาต่อเติมประดิษฐ์ให้เป็นผลงานทัศนศิลป์ ฯลฯ

5. การสานถักทอ เป็นการใช้วัสดุที่มีตามธรรมชาติ หรือวัสดุสังเคราะห์ เช่น การใช้ใบมะพร้าว ใบลาน ใบหมาก หรือเส้นพลาสติก ผ้า เชือก ฯลฯ นำมาสาน ชัด สอด หรือถักทอให้เกิดรูปร่าง รูปทรงต่างๆ ตามแบบอย่าง หรือตามความคิดอิสระ อาจสานถักทอให้เป็นของใช้ ของเล่น และของตกแต่งต่างๆ หรืออาจใช้วัสดุอื่นประกอบตกแต่งให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

6. การรู้คุณค่าและความกลมกลืนทางทัศนศิลป์ เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกการวิจารณ์ทางทัศนศิลป์ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ฝึกการคิด วิเคราะห์ แสดงความคิดเห็นและการพูด เพื่อกระตุ้นให้เด็กกล้าแสดงออกทั้งในด้านการนำเสนอผลงาน และการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536: 13-14) กล่าวถึง กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ควรจัด มีดังนี้

1. การวาดภาพและระบายสี
 - 1.1 การวาดภาพด้วยสีเทียนหรือสีไม้
 - 1.2 การวาดภาพด้วยสีน้ำ เช่น ฟูกัน ฟองน้ำ
 - 1.3 การเล่งสีด้วยนิ้วมือ

2. การเล่นกับสีน้ำ
 - 2.1 การเป่าสี
 - 2.2 การหยดสี
 - 2.3 การเทสี
3. การพิมพ์ภาพ
 - 3.1 การพิมพ์ภาพด้วยส่วนต่างๆ ของร่างกาย
 - 3.2 การพิมพ์ภาพด้วยวัสดุ พืช ผักต่างๆ
4. การปั้น เช่น ดินเหนียว ดินน้ำมัน แป้งโด ฯลฯ
5. การพับ ฉีก ตัด ปะ
 - 5.1 การพับอย่างง่าย
 - 5.2 การฉีกปะ
 - 5.3 การตัดปะ
6. การประดิษฐ์
 - 6.1 ประดิษฐ์เศษวัสดุต่างๆ
 - 6.2 การร้อย เช่น ลูกปัด หลอดกาแฟ หลอดด้าย ฯลฯ
 - 6.3 การสาน เช่น กระดาษ ใบตอง ใบมะพร้าว ฯลฯ

สรุปรูปแบบในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็ก ควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กตามวัยนั้นๆ มีการใช้เวลาอย่างเหมาะสมคำนึงถึงเด็กเป็นสำคัญ และควรมีวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสในการแสดงออกทางจินตนาการที่หลากหลาย และสร้างสรรค์ผลงานของตนเองได้อย่างสมบูรณ์ครบถ้วน

3.4 หลักการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

เยาวยา เดชะคุปต์ (2542: 108) กล่าวว่า การเตรียมกิจกรรมทางศิลปะที่เหมาะสมให้กับเด็กควรคำนึงว่าจะเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กเป็นอิสระในการทดลอง ค้นคว้าและสามารถสื่อสารสิ่งที่เขาทดลองกับผู้อื่น นอกจากนี้ยังได้มีโอกาสพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก สร้างความสัมพันธ์ระหว่างมือและตา เสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับรูปทรงและสี ซึ่งจะเป็นพื้นฐานต่อการเตรียมความพร้อมในการอ่าน และยังได้มีโอกาสพัฒนาทางสังคมจากการแลกเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์หมุนเวียนกันรับผิดชอบในการใช้และเก็บอุปกรณ์ต่างๆ

เบญญา แสงมะลิ (2545: 63-67) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีสิ่งที่ควรคำนึงถึงข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ความสนใจของแต่ละบุคคล ครูควรช่วยเหลือให้เด็กได้ประสบการณ์ที่เป็นผลสำเร็จตามความต้องการของเด็ก สร้างเสริมเจตคติที่ดีต่อการฝึกฝนและการรู้จักรับผิดชอบในการดูแลรักษาวัสดุ พร้อมทั้งสร้างความรู้สึกรับผิดชอบ โดยปล่อยให้เด็กมีอิสระในการคิด จินตนาการ เลือกและ

ตัดสินใจ ครูมีหน้าที่ช่วยเหลือแนะนำเด็กเมื่อเด็กต้องการ ใช้คำถามกระตุ้นความคิดและให้ความเห็น
พ้องในความพยายามที่แท้จริงของเด็ก นอกจากนี้ครูควรมีความเป็นกันเอง จริงใจ และมีความ
เข้าใจในตัวเด็กด้วย

2. การจัดสถานที่ เวลา และวัสดุให้พอเพียงเหมาะสม เพื่อให้เด็กได้เคลื่อนไหวอย่างอิสระ
เมื่อทำงานคนเดียวหรือทำงานเป็นกลุ่มเล็กๆ บนพื้น บนโต๊ะ ภายในและภายนอกอาคารเรียนมอบ
ความไว้วางใจแก่เด็ก ให้เด็กดูแลรักษาเครื่องมือ เครื่องใช้และวัสดุด้วยตนเอง เวลาที่ให้เด็กไม่ควร
น้อยเกินไปจนเด็กต้องรีบร้อนในการทำกิจกรรม การสำรวจ การวางแผน การเก็บทำความสะอาด
หลังจากการทำงานเสร็จ วัสดุที่ใช้ต้องเตรียมไว้หลากหลายชนิดให้เด็กเลือกตามความพอใจและ
เหมาะสมกับอายุของเด็ก เก็บรักษาง่ายและให้โอกาสเด็กมีประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส

3. การแสดงออกเชิงสร้างสรรค์ เด็กต้องการประสบการณ์ที่สมบูรณ์ เพื่อช่วยกระตุ้นการ
แสดงออกสร้างสรรค์ ประสบการณ์นี้เริ่มจากการเล่นของเด็กในชีวิตประจำวัน การพูด การสนทนา
ความรู้สึกในสิ่งที่เด็กเห็น ช่วยให้เกิดการนึกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ครูควรสนับสนุนการพูดของเด็กการ
แสดงออกทางการกระทำและการแสดงออกโดยการใช้สื่อกลาง วัสดุเครื่องใช้ทางศิลปะ การทัศน
ศึกษา เป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างการแสดงออกแบบสร้างสรรค์

4. เจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อการแสดงออกสร้างสรรค์ของเด็ก ครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้ทำ
ให้ผู้ปกครองเด็กเข้าใจผลงานของเด็ก และสามารถเสนอแนะผู้ปกครองในการเลือกวัสดุที่เหมาะสม
ให้เด็กเมื่ออยู่ในบ้าน

5. ครูใช้วิธีการสร้างสรรค์สนับสนุนเด็กให้เลือกกิจกรรมศิลปะด้วยวิธีซึ่งเด็กจะแสดงออก
หรือกระทำได้ และจะรวบรวมความคิดหรือวัสดุ วิธีนี้ไม่ได้หมายความว่าเด็กจะกระทำกิจกรรมโดย
ปราศจากการแนะนำ แต่หมายความว่าเด็กจะตัดสินใจและเลือกด้วยตนเอง กิจกรรมศิลปะควรมี
หลายชนิดให้เด็กได้มีโอกาสเลือกในแต่ละวัน

6. ครูวางแผนจัดกิจกรรมต่างๆ เป็นอย่างดี เด็กมีอิสระในการค้นหา สำรวจ และทดลอง
เมื่อเด็กรู้สึกปลอดภัย เด็กจะถ่ายทอดสิ่งที่ตนเองรู้ให้ผู้อื่นเข้าใจ กล้ามเนื้อเล็ก การประสาน
สัมพันธ์ของมือและตาจะพัฒนาขึ้น มโนภาพเรื่องรูปทรง สี เจริญเติบโตขึ้น การที่เด็กได้เล่นร่วมกับ
เพื่อน พูดสนทนา แลกเปลี่ยนสิ่งของ รับผิดชอบร่วมกัน การรอคอย ตามลำดับช่วยเสริมสร้างความ
พร้อมทางอารมณ์และสังคมแก่เด็ก

7. ครูต้องรวบรวมหลักฐานเพื่อจุดมุ่งหมายในการวัดผล

พีระพงษ์ กุลพิศาล (2546: 158-186)

1. เน้นที่กระบวนการในขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมไม่ใช่เน้นที่ผลงานที่สำเร็จ เพราะการจัด
กิจกรรมทัศนศิลป์เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน ที่แสดงออกถึงประสบการณ์และความรู้สึกนึก
คิดของเด็ก

2. คำนึงถึงอายุ ความสามารถ ความต้องการ และความสนใจของเด็ก

3. ส่งเสริมความคิดริเริ่ม และความคิดที่เป็นอิสระ

4. ให้ความสำคัญกับความคิดสร้างสรรค์

5. ยอมรับในพัฒนาการ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก

สรุปได้ว่าหลักการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นการจัดกระบวนการทำงานที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ต้องยึดเด็กเป็นสำคัญ คำนึงถึงอายุ วุฒิภาวะความสามารถ ความต้องการที่เป็นอิสระในการทำงาน รวมถึงความสนใจ เน้นส่งเสริมให้ครบทุกด้าน โดยให้เด็กได้ค้นคว้า ทดลอง รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจ ความภาคภูมิใจ จนเป็นความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรม

4.1 ความหมายของชุดกิจกรรม

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2526: 117–118) กล่าวว่า ชุดการสอนหรือชุดการเรียนรู้สื่อประสมที่ได้จากระบบการผลิตและการนำสื่อการสอนที่สอดคล้องกับ วิชา หน่วยหัวเรื่อง และ วัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้การเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ

ชาญชัย อิทรสุนานนท์ (2538: 39) ได้อธิบายว่า ชุดการสอนเป็นสื่อประสม (MultiMedia) ที่รวมกันเป็นวัสดุอุปกรณ์ที่ประกอบกันเข้าและใช้กระบวนการกลุ่มช่วยในการดำเนินกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้การเรียนรู้มีชีวิตชีวาและฝึกฝนพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนให้มากที่สุด

เนื่อทอง น่ายี (2544: 12) ได้กล่าวว่า ชุดกิจกรรม เป็นชุดการเรียนรู้หรือการฝึกที่ประกอบด้วยวัสดุอุปกรณ์หลายชนิด และองค์ประกอบอื่นที่ก่อให้เกิดความสมบูรณ์ในตัวเองโดยที่ผู้สร้างได้รวบรวมและจัดอย่างเป็นระเบียบไว้ในกลุ่ม และชุดกิจกรรมนี้ถูกสร้างขึ้นเพื่อสนองวัตถุประสงค์โดยมีชื่อเรียกตามการใช้งานนั้นๆ เช่น ให้นักเรียน เรียนจากชุดกิจกรรมนี้โดยที่นักเรียนสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ระหว่างประกอบกิจกรรมในลักษณะนี้เรียกว่า

“ชุดกิจกรรม” (Learning Package)

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2542: 91) ชุดกิจกรรม (Activity Package) เป็นชื่อที่ตั้งขึ้นมาใหม่ ซึ่งเดิมจะใช้ชื่อต่างกัน เช่น ชุดการสอนหรือชุดการเรียนรู้มาจากคำว่า Instructional Package หรือ Learning Package หรือ Instructional Kits เดิมใช้คำว่า “ชุดการสอน” เพราะเป็นสื่อที่ครูนำมาใช้ประกอบการสอน แต่ต่อมาแนวคิดในการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนเข้ามามีบทบาทมากขึ้น นักการศึกษาจึงเปลี่ยนมาใช้คำว่า “ชุดการเรียนรู้” (Learning Package) เพราะการเรียนรู้เป็นกิจกรรมของนักเรียนและการสอนเป็นกิจกรรมของครู กิจกรรมของครูกับนักเรียนจะต้องเกิดควบคู่กัน ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้คำว่า “ชุดกิจกรรม”

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2530: 67) ได้ให้ความหมายของชุดการสอนว่า ชุดการสอนเป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่งซึ่งเป็นชุดของสื่อประสม (Multi Media) ที่จัดขึ้นสำหรับหน่วยการเรียนรู้ตามหัวข้อเนื้อหาและประสบการณ์ของแต่ละหน่วยที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับ โดยจัดไว้เป็นชุดๆ บรรจุอยู่ในซอง กล่อง หรือกระเป๋า

ฮุสตัน และคณะ (Houston; et Al. 1972: 10-15) ได้ให้ความหมายว่า ชุดการสอนเป็นชุดของประสบการณ์ที่จะช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายเฉพาะซึ่งอาจมีรูปแบบ (Format) ต่าง ๆ กัน

แคปเฟอร์ และแคปเฟอร์ (กรกฎ แพทย์หลักฟ้า. 2552: 33; อ้างอิงจาก Kapfer; & Kapfer. 1972: 3-10) ให้ความหมายว่า ชุดการสอนเป็นรูปแบบของการสื่อสารระหว่างครูและนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยคำแนะนำที่ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้จนบรรลุพฤติกรรมที่เป็นผลของการเรียนรู้ การรวบรวมเนื้อหาที่นำมาสร้างชุดกิจกรรมนั้นได้มาจากขอบข่ายความรู้ที่หลักสูตรต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้และเนื้อหาจะต้องตรงและชัดเจน ที่จะสื่อความหมายให้ผู้เรียนได้เกิดพฤติกรรมตามเป้าหมายของการเรียน

สรุปได้ว่าชุดกิจกรรมคือ การนำเสนอประสมและกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ มาจัดเป็นกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน มีความสมบูรณ์ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเมื่อครุมีความพร้อมก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ก็จะทำให้ประสบความสำเร็จในการถ่ายทอดได้อย่างสมบูรณ์

4.2 ประเภทของชุดกิจกรรม

วาร์โ เพ็งสวัสต์ (2544: 164) ได้แบ่งประเภทของชุดการสอนตามลักษณะใช้งาน แบ่งเป็น 3 ประเภทไว้ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมสำหรับประกอบคำบรรยาย เป็นชุดการสอนที่กำหนดกิจกรรมและสื่อการสอนให้ครูได้ใช้ประกอบการสอนแบบบรรยาย เพื่อเปลี่ยนบทบาทให้ครูพูดน้อยลง และเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น ชุดกิจกรรมการสอนนี้จะมีเนื้อหาเพียงอย่างเดียวและใช้กับนักเรียนทั้งชั้น

2. ชุดกิจกรรมสำหรับกิจกรรมแบบกลุ่ม ชุดกิจกรรมนี้มุ่งเน้นที่ตัวผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมร่วมกัน และอาจจัดการเรียนการสอนในรูปของศูนย์การเรียนรู้ ชุดกิจกรรมแบบกิจกรรมกลุ่มจะประกอบด้วยชุดกิจกรรมย่อยที่มีจำนวนเท่ากับศูนย์การเรียนรู้ที่แบ่งไว้ในแต่ละหน่วย ในแต่ละศูนย์จะมีสื่อการเรียนครบชุดตามจำนวนผู้เรียน การเรียนอาจจะจัดในรูปรายบุคคลหรือผู้เรียนทั้งศูนย์ใช้ร่วมกัน

3. ชุดกิจกรรมสำหรับรายบุคคล เป็นชุดกิจกรรมที่จัดระบบขั้นตอนเพื่อให้ผู้เรียนใช้เรียนด้วยตนเองตามลำดับความสามารถของแต่ละบุคคล เมื่อศึกษาจบแล้วจะทำการทดสอบประเมินผลความก้าวหน้าและศึกษาชุดอื่นต่อไปตามลำดับ เมื่อมีปัญหาผู้เรียนจะปรึกษาร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอนก็พร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือทันที ชุดกิจกรรมแบบนี้จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลให้พัฒนาการเรียนรู้ของตนไปได้จนสุดความสามารถโดยไม่เสียเวลารอคอยผู้อื่นซึ่งชุดกิจกรรมแบบนี้บางครั้งเรียกว่า “บทเรียนโมดูล (Instructional Module)”

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2530: 69–71) กล่าวว่า ชุดการสอนที่มีใช้กันอยู่ แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. ชุดการสอนประกอบคำบรรยาย เป็นชุดการสอนสำหรับผู้สอนสำหรับผู้สอนจะใช้สอนผู้เรียนเป็นกลุ่มใหญ่ หรือเป็นการสอนที่ต้องการปูพื้นฐานให้ผู้เรียนส่วนใหญ่ได้รู้และเข้าใจในเวลาเดียวกัน มุ่งในการขยายเนื้อหาสาระให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ชุดการสอนแบบนี้จะช่วยให้ผู้สอนลดการพูดให้น้อยลงและใช้สื่อการสอนที่มีพร้อมอยู่ในชุดการสอน ในการเสนอเนื้อหามากขึ้น ชุดการสอนชนิดนี้ทางคนอาจจะเรียกว่า ชุดการสอนสำหรับครู

2. การสอนแบบกลุ่มกิจกรรม เป็นชุดการสอนสำหรับผู้เรียนเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ ประมาณ 5 - 7 คนโดยใช้สื่อการสอนที่บรรจุไว้ในชุดการสอนแต่ละชุด มุ่งที่จะฝึกในเนื้อหาวิชาที่เรียนและให้ผู้เรียนมีโอกาสทำงานร่วมกัน ชุดการสอนชนิดนี้มักจะใช้ในการสอนแบบกิจกรรมกลุ่ม

3. ชุดการสอนแบบรายบุคคลหรือชุดการสอนตามเอ็กัตภาพ เป็นชุดการสอนสำหรับผู้เรียนด้วยตนเองเป็นรายบุคคล คือ ผู้เรียนจะต้องศึกษาหาความรู้ตามความสามารถและความสนใจตนเอง อาจจะเรียนที่โรงเรียนหรือที่บ้านก็ได้ ส่วนมากมักจะมุ่งให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนเพิ่มเติม ผู้เรียนสามารถประเมินผลการเรียนด้วยตนเอง ชุดการสอนชนิดนี้อาจจัดในลักษณะของหน่วยการสอนย่อยหรือโมดูลก็ได้

คณะอนุกรรมการพัฒนาการสอนและผลิตวัสดุอุปกรณ์การสอนคณิตศาสตร์ 2524: 250-251) ได้แบ่งประเภทของชุดกิจกรรมออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ชุดกิจกรรมสำหรับครู เป็นชุดสำหรับจัดให้ครูโดยเฉพาะ มีคู่มือและเครื่องสำหรับครู ซึ่งจะนำไปใช้สอนให้เด็กเกิดพฤติกรรมที่คาดหวัง ครูเป็นผู้ดำเนินการและควบคุม กิจกรรมทั้งหมด นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมโดยมีครูเป็นผู้ดูแล

2. ชุดกิจกรรมสำหรับนักเรียน เป็นชุดกิจกรรมสำหรับจัดให้นักเรียน เรียนด้วยตนเอง ครูมีหน้าที่เพียงจัดอุปกรณ์และมอบชุดกิจกรรมให้แล้วคอยรับรายงานเป็นระยะๆ ให้คำแนะนำ เมื่อมีปัญหาและประเมินผลชุดกิจกรรมนี้ จะฝึกการเรียนรู้ด้วยตนเองเมื่อนักเรียนจบการศึกษา จากโรงเรียนนี้ไปแล้ว ก็สามารถเรียนรู้หรือศึกษาสิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง

3. ชุดกิจกรรมสำหรับครูและนักเรียนใช้ร่วมกัน ชุดนี้มีลักษณะผสมผสานระหว่างชุด แบบที่ 1 และชุดแบบที่ 2 ครูเป็นผู้คอยดูแลและกิจกรรมบางอย่างครูต้องเป็นผู้แสดงนำให้นักเรียนดู กิจกรรมบางอย่างนักเรียนต้องทำด้วยตนเอง ชุดกิจกรรมอย่างนี้ เหมาะอย่างยิ่งที่จะใช้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งจะเริ่มฝึกให้รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ดูแล

สรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมในแต่ละประเภทนั้นจะเป็นตัวกำหนดบทบาทของครู และนักเรียนแตกต่างกันออกไป การจะเลือกชุดกิจกรรมใด ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของครูหรือผู้ผลิต ชุดการสอนที่ครูใช้สื่อประกอบการสอนและการจัดประสบการณ์ เพื่อการเรียนรู้โดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการควบคุม กิจกรรมทั้งหมดและนักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

4.3 องค์ประกอบของชุดกิจกรรม

ชาญชัย อินทรสุณานนท์ (2538: 42 -43) ได้กล่าวว่าในชุดการสอนแต่ละชุดโดยทั่วไปจะประกอบด้วย

1. กล้องบรรจุขนาดเหมาะสมกับสื่อการเรียนการสอนทั้งชุด
2. สื่อการสอนและบัตรบอกชนิดสื่อเรียงลำดับการใช้
3. บันทึกการสอนที่ประกอบด้วย
 - 3.1 รายละเอียดเกี่ยวกับวิชาและหน่วยการสอน
 - 3.2 รายละเอียดเกี่ยวกับผู้เรียน
 - 3.3 เวลา ชั่วโมง
 - 3.4 วัตถุประสงค์ทั่วไป
 - 3.5 วัตถุประสงค์เฉพาะ
 - 3.6 เนื้อหาวิชาและประสบการณ์
 - 3.7 กิจกรรมและการใช้สื่อการสอนประกอบวิชาการเรียน วิธีการสอน
 - 3.8 แบบการประเมินผล / การวัดผล / การทดสอบ / Pretest / Posttest

บุญเกื้อ คอระหาเวช (2530: 71 -72) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญภายในชุดการสอนสามารถจำแนกออกเป็น 4 ส่วน ด้วยกัน คือ

1. คู่มือครู เป็นคู่มือและแผนการสอนสำหรับครูผู้สอนหรือผู้เรียนตามแต่ชนิดของชุดการสอน ภายในคู่มือชี้แจงถึงวิธีการใช้ชุดการสอนเอาไว้อย่างละเอียด อาจจะเป็นเล่มหรือแผ่นพับก็ได้
 2. บัตรคำสั่งหรือคำแนะนำ จะเป็นส่วนที่บอกให้ผู้เรียนดำเนินการเรียนหรือประกอบกิจกรรมแต่ละอย่างตามขั้น ตอนที่กำหนดไว้ บัตรคำสั่งจะมีอยู่ในชุดการสอนแบบกลุ่มและรายบุคคล ซึ่งประกอบด้วย
 - 2.1 คำอธิบายในเรื่องที่ศึกษา
 - 2.2 คำสั่ง ให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรม
 - 2.3 การสรุปบทเรียน
 3. เนื้อหาสาระและสื่อ จะบรรจุไว้ในรูปของสื่อการสอนต่าง ๆ ผู้เรียนจะศึกษาจากสื่อการสอนต่าง ๆ ที่บรรจุในชุดการสอน
 4. แบบประเมินผล ผู้เรียนจะทำการประเมินผลความรู้ด้วยตนเองก่อนและหลังเรียน
- ฮุสตันและคนอื่นๆ (Houston; et al. 1972: 10-15) ได้ให้ส่วนประกอบของชุดกิจกรรมไว้ดังนี้

1. คำชี้แจง (Prospectus) ในส่วนนี้จะอธิบายถึงความสำคัญของจุดมุ่งหมายของขอบข่ายชุดกิจกรรมสิ่งที่ผู้เรียนจะมีความรู้ก่อนเรียนและขอบข่ายของกระบวนการทั้งหมดในชุดกิจกรรม

2. จุดมุ่งหมาย (Objectives) คือข้อความที่กำหนดว่า ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จอะไร หลังเรียนแล้ว

3. การประเมินผลเบื้องต้น (Pre-assessment) มีจุดประสงค์ 2 ประการคือ เพื่อให้ทราบ ว่า ผู้เรียนอยู่ในการเรียนจากชุดการเรียนการสอนนั้นและเพื่อให้ดูว่าได้สัมฤทธิ์ผลตามจุดประสงค์ เพียงใด การประเมินเบื้องต้นนี้อาจจะอยู่ในการทดสอบแบบข้อเขียน ปากเปล่า การทำงาน ปฏิบัติการ ตอบสนองต่อคำถามง่ายๆ เพื่อให้รู้ถึงความต้องการและความสนใจ

4. การกำหนดกิจกรรม (Enabling Activities) คือ การกำหนดแนวทางและวิธีเพื่อไปสู่ จุดประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นด้วย

5. ประเมินขั้นสุดท้าย (Post-assessment) เป็นข้อทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังจากที่เรียน แล้ว

คาร์ดาเรลลี (Cardarelli. 1973: 150) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของชุดกิจกรรมไว้ดังนี้

1. หัวข้อ (Topic)
2. หัวข้อย่อย (Sub Topic)
3. จุดมุ่งหมายหรือเหตุผล (Rationale)
4. จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม (Behavioral Objective)
5. การทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test)
6. กิจกรรมการประเมินตนเอง (Activities and Self-Evaluation)
7. การทดสอบย่อย (Quiz หรือ Formative Test)
8. การทดสอบขั้นสุดท้าย (Post-Test หรือ Summative Evaluation)

ดวน (กรกฎ แพทย์หลักฟ้า. 2552: 37; อ้างอิงจาก Duane. 1973: 169) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของชุดกิจกรรม 6 ประการ ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายและเนื้อหา
2. บรรยายเนื้อหา
3. มีจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม
4. มีกิจกรรมให้เลือกเรียน
5. มีกิจกรรมที่ส่งเสริมเจตคติ
6. มีเครื่องมือวัดก่อนการเรียน ระหว่างเรียน และหลังการเรียน

บุญเกื้อ คชรเวหา (2542: 95-97) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญภายในชุดกิจกรรม สามารถจำแนกออกเป็น 4 ส่วน คือ

1. คู่มือครู เป็นคู่มือและแผนการสอนสำหรับผู้สอนหรือผู้เรียนตามชนิดของชุดกิจกรรม
2. บัตรคำสั่งหรือคำแนะนำ เป็นส่วนที่บอกให้ผู้เรียนดำเนินการเรียนหรือประกอบ กิจกรรมแต่ละอย่าง ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้
3. เนื้อหาสาระและสื่อ เป็นสื่อการสอนต่างๆ ที่บรรจุในชุดกิจกรรม ตามบัตรที่กำหนดให้

4. แบบประเมินผล เป็นแบบประเมินผลที่อยู่ในชุดกิจกรรมอาจจะเป็นแบบฝึกหัด ให้เติมคำในช่องว่าง เลือกคำตอบที่ถูก จับคู่ คู่มือการทดลอง หรือให้ทำกิจกรรม เป็นต้น

วรรณทิพา รอดแรงคำ และพิมพ์นธ์ เดชะคุปต์ (2542: 1-2) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมมีองค์ประกอบที่สำคัญดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ชื่อกิจกรรม เป็นส่วนที่บอกให้ทราบถึงลักษณะที่ต้องการฝึก
2. คำชี้แจง เป็นส่วนที่อธิบายความมุ่งหมายและความสำคัญของกิจกรรม
3. จุดมุ่งหมาย เป็นส่วนที่ระบุจุดมุ่งหมายที่สำคัญของกิจกรรมนั้นๆ

3.1 จุดมุ่งหมายทั่วไป เป็นส่วนที่บอกจุดมุ่งหมายปลายทางหรือพฤติกรรมที่ต้อง การให้เกิดขึ้นตามกิจกรรมนั้น

3.2 จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม เป็นส่วนซึ่งบ่งให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมที่กำหนดโดยสังเกตและวัดได้ และเป็นไปตามเกณฑ์ที่คาดหวัง

4. แนวคิด เป็นส่วนที่ระบุเนื้อหาหรือมโนคติของกิจกรรมนั้น
5. สื่อ เป็นส่วนที่ระบุถึงวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรม
6. เวลาที่ใช้ เป็นส่วนที่ระบุจำนวนโดยประมาณว่ากิจกรรมนั้นควรใช้เวลาเพียงใด
7. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม เป็นส่วนที่ระบุวิธีการจัดกิจกรรมเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ วิธีจัดกิจกรรมนี้ได้จัดไว้เป็นขั้นตอน

7.1 ขั้นนำ เป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนเริ่มทำกิจกรรมฝึกทักษะแต่ละทักษะ

7.2 ขั้นกิจกรรม เป็นส่วนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ได้ฝึกปฏิบัติการทดลอง

7.3 ขั้นอภิปราย เป็นส่วนที่ผู้เรียนจะได้มีโอกาสนำเอาประสบการณ์ที่ได้จากขั้นกิจกรรมมาวิเคราะห์เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนและแม่นยำ

7.4 ขั้นสรุป เป็นส่วนที่ผู้สอนและผู้เรียนประมวลข้อความรู้ที่ได้จากขั้นกิจกรรมและขั้นอภิปรายแล้วนำมาสรุปหาสาระและใจความสำคัญ

8. การประเมินผล เป็นการทดสอบผู้เรียนหลังจากจบบทเรียนของแต่ละกิจกรรม

9. ภาคผนวก เป็นส่วนที่ให้ความรู้แก่ครูผู้สอน

วโร เฟิงสวส์ดี (2544: 165) ชุดกิจกรรมที่ใช้ในระดับปฐมวัยจะใช้ชุดการสอนประเภทการสอนสำหรับครู เพราะเป็นชุดที่ครูใช้ประกอบการสอนและการจัดประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ได้แบ่งส่วนประกอบของชุดการสอนไว้ดังนี้

1. กล่องหรือกระเป๋า หรือ ซองสำหรับบรรจุชุดการสอน
2. คู่มือครูซึ่งจะเป็นคำชี้แจงการใช้ชุดการสอนและรายละเอียดอื่นๆ ที่จำเป็น
3. แผนการสอนตามหน่วยการเรียนรู้ โดยแยกเป็นรายวัน
4. สื่อประกอบกิจกรรมต่างๆตามแผนการสอน

สรุปองค์ประกอบของชุดกิจกรรม ส่วนใหญ่จะไม่มี ความแตกต่างกันมากนัก โดยมี องค์ประกอบหลักที่สำคัญ คือ ชื่อกิจกรรม แนวคิดหลัก คำชี้แจง จุดประสงค์ของกิจกรรม เวลาที่ใช้ เนื้อหา วัสดุอุปกรณ์ และสื่อประกอบ

4.4 หลักในการสร้างชุดกิจกรรม

ชาญชัย อินทรสุณานนท์ (2538: 43–44) ได้กล่าวว่า ในการจัดทำชุดการสอนจะใช้วิธีการ แบบมีระเบียบแบบแผนตามลำดับ ดังนี้

1. แบ่งกลุ่มเลือกประธาน มีคณะกรรมการการจัดทำตามสาขาที่สอน
2. เลือกเนื้อหาวิชา ชั้น จำนวนชั่วโมง ที่จะนำมาเป็นหน่วย
3. กำหนดวัตถุประสงค์
4. การจัดลำดับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์
5. การวางแผนการจัด ดำเนินการสอน และการอภิปราย
 - วิธีสอนแบบใด
 - ใช้สื่อชนิดใด
 - กิจกรรมที่ใช้ประกอบ
 - การวัดผล การประเมินผล
6. เลือกหาวิธีการที่เหมาะสมตามเกณฑ์
7. ลงมือผลิตสื่อการสอน
8. ทดลองสอนกับผู้เรียน
9. วัดผลและแก้ไขข้อบกพร่องถ้ามี
10. สรุปผล
11. ผลิตชุดที่สมบูรณ์
12. การรายงานผล

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523: 122-123) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการผลิตชุดกิจกรรม 10 ขั้นตอนคือ

1. กำหนดหมวดหมู่เนื้อหาและประสบการณ์
2. กำหนดหน่วยการสอน
3. กำหนดหัวเรื่อง
4. กำหนดมโนทัศน์และหลักการ
5. กำหนดวัตถุประสงค์
6. กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้
7. กำหนดแบบประเมินผล
8. เลือกและผลิตสื่อการสอน
9. หาประสิทธิภาพชุดกิจกรรม

10. การใช้ชุดกิจกรรม

10.1 ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน เพื่อพิจารณาพื้นฐานความรู้เดิม

10.2 ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

10.3 ชื่นสอน

10.4 ชื่นสรุปผลการสอน

10.5 ทำแบบทดสอบหลังเรียนเพื่อดูพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปแล้ว

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2533: 495) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการสร้างชุดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. วิเคราะห์เนื้อหา ได้แก่ การกำหนดหน่วย หัวเรื่องและมโนคติ
2. การวางแผน เป็นการวางแผนไว้ล่วงหน้าโดยกำหนดรายละเอียดไว้
3. การผลิตสื่อการเรียนรู้ เป็นสื่อประเภทต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผน
4. หาประสิทธิภาพ เป็นการประเมินคุณภาพของชุดการเรียนการสอน โดยนำไปทดลองใช้ ปรับปรุงให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

สุกิจ ศรีพรหม (2541: 69-70) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการสร้างชุดการสอนประกอบด้วยขั้นตอน 10 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. กำหนดหมวดหมู่ เนื้อหาและประสบการณ์ อาจกำหนดเป็นหมวดวิชา หรือบูรณาการเป็นแบบสหวิทยาการตามที่เหมาะสม
2. กำหนดหน่วยการสอน แบ่งเนื้อหาออกเป็นการสอนโดยประมาณเนื้อหาวิชาที่ครูจะถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนได้ในหนึ่งสัปดาห์หรือหนึ่งครั้ง
3. กำหนดหัวเรื่อง ผู้สอนจะต้องถามตนเองว่าในการสอนแต่ละหน่วยควรให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียนอะไรบ้าง แล้วกำหนดออกมาเป็น 4-6 หัวข้อ
4. กำหนดมโนทัศน์และหลักการ ให้สอดคล้องกับหัวเรื่องโดยสรุปรวมนแนวคิดและสาระและหลักเกณฑ์สำคัญไว้เพื่อเป็นแนวทางจัดเนื้อหาการสอนให้สอดคล้องกัน
5. กำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับหัวเรื่องเป็นจุดประสงค์ทั่วไปก่อน แล้วเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไว้ทุกครั้ง
6. กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งเป็นแนวทางการเลือกและการผลิตสื่อการสอน
7. กำหนดแบบประเมินผล ต้องประเมินผลให้ตรงกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยใช้แบบสอบถาม เพื่อให้ผู้สอนทราบว่าหลังจากการผ่านกิจกรรมเรียบร้อยแล้วนักเรียนได้เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้ง ไว้หรือไม่
8. เลือกและผลิตสื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการที่ครูใช้ ถือว่าเป็นสื่อการสอนทั้งสิ้น เมื่อผลิตสื่อการสอนของแต่ละหัวเรื่อง แล้วก็จัดสื่อการสอนเหล่านั้นไว้เป็นหมวดหมู่ในกล่องที่เตรียมไว้ก่อนนำไปทดลองหาประสิทธิภาพ เรียกว่า “ชุดการสอน”

9. การหาประสิทธิภาพของชุดการสอน เพื่อเป็นการประกันว่า ชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพในการสอน ผู้สร้างจำเป็นต้องกำหนดเกณฑ์ขึ้นล่วงหน้า โดยคำนึงถึงหลักการที่ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการเพื่อช่วยให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนบรรลุผล

10. การใช้ชุดการสอน ที่ได้รับการปรับปรุงและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ สามารถนำไปสอนผู้เรียนได้ตามประเภทของชุดการสอนและตามระดับการศึกษาโดยกำหนดขั้นตอนการใช้ดังนี้

10.1 ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนเพื่อพิจารณาพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน (ใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที)

10.2 ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

10.3 ชี้นำประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ (ขั้นสอน) ผู้สอนบรรยายหรือแบ่งกลุ่มประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

10.4 ชี้นำสรุปผลการสอน เพื่อสรุปมโนทัศน์และหลักการที่สำคัญ

10.5 ทำแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อดูพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปจากกระบวนการสร้างชุดการเรียนการสอนหรือชุดกิจกรรม

สรุปหลักการสร้างชุดกิจกรรม ต้องมีการวางแผนกำหนดเนื้อหา จุดมุ่งหมายสื่อการเรียนการสอน เวลาที่ใช้ และมีการวัดประเมินผล แล้วทำการทดลองใช้เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องและนำชุดกิจกรรมไปใช้สอนจริง ในการวิจัยครั้งนี้ยึดหลักการสร้างชุดกิจกรรมของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523: 122-123) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

4.5 จิตวิทยาที่นำมาใช้ในชุดกิจกรรม

บลูม (Bloom. B.S. 1976: 115-124) กล่าวว่า การสอนที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. การให้แนวทาง (Cue) คือคำอธิบายของครูที่ทำให้นักเรียนเข้าใจชัดเจนว่าเมื่อเรียนเรื่องนั้นๆ แล้ว จะต้องมีความสามารถอย่างไร ต้องทำอะไร

2. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ (Participation) เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้

3. การเสริมแรง (Reinforcement) การเสริมแรงภายนอก เช่น สิ่งของ การกล่าวชื่นชม หรือการเสริมแรงภายในตัวนักเรียนเอง เช่น ความอยากรู้อยากเห็น ฯลฯ

4. การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการแก้ไขข้อบกพร่อง (Feedback and Corrections) จะต้องมีการแจ้งผลการเรียนและข้อบกพร่องให้นักเรียนทราบ

สรุปว่าชุดกิจกรรมที่ใช้ในการเรียนรู้นั้นจะต้องยึดหลักและกระบวนการตามหลักจิตวิทยา ซึ่งเน้นผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดความสนใจด้วยสื่อการเรียนรู้นี้ที่หลากหลาย เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมชุดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นได้

4.6 ประโยชน์ของชุดกิจกรรม

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2545: 121) ได้สรุปคุณค่าของชุดการสอนเอาไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้สอนถ่ายทอดเนื้อหาและประสบการณ์ให้มีลักษณะเป็นนามธรรม ซึ่งผู้สอนไม่สามารถถ่ายทอดด้วยการบรรยายได้ดี
2. ได้รับความสนใจของผู้เรียนต่อสิ่งที่กำลังศึกษา เพราะชุดกิจกรรมจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนด้วยตนเองและสังคม
3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ฝึกการตัดสินใจ แสวงหาความรู้ด้วยตนเองและรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
4. เป็นการสร้างความพร้อมและมั่นใจแก่ผู้เรียน เพราะชุดกิจกรรมผลิตไว้เป็นหมวดหมู่สามารถหยิบมาใช้ได้ทันที
5. ทำให้การเรียนของผู้เรียนเป็นอิสระจากอารมณ์ของผู้สอน ชุดกิจกรรมสามารถทำให้ผู้เรียนได้เรียนอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าผู้สอนจะมีสภาพหรือความขัดแย้งทางอารมณ์มากน้อยเพียงใด
6. ช่วยให้ผู้เรียนเป็นอิสระจากบุคลิกภาพของผู้สอน เนื่องจากชุดกิจกรรมทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้แทนผู้สอน แม้ผู้สอนจะพูดหรือสอนไม่เก่ง ผู้เรียนก็สามารถเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพจากชุดกิจกรรมที่ผ่านการทดสอบประสิทธิภาพมาแล้ว

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525: 192) กล่าวว่า การใช้ชุดการสอนจะประสบความสำเร็จก็ต่อเมื่อได้มีการตัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ซึ่งควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้คือ

1. ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างแท้จริง
2. ให้นักเรียนมีโอกาสได้ทราบผลการกระทำทันทีจากกิจกรรมการเรียนการสอน
3. มีการเสริมแรงนักเรียนจากประสบการณ์ที่เป็นความสำเร็จอย่างถูกจุดตามขั้นตอนของการเรียนรู้
4. คอยชี้แนะแนวทางตามขั้นตอนในการเรียนรู้ตามที่ครูได้วิเคราะห์และกำหนดความสามารถพื้นฐานของนักเรียน

สรุปประโยชน์ของชุดกิจกรรมจะช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพให้กับผู้สอนและผู้เรียน ทำให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้และการปฏิบัติจากชุดกิจกรรม ซึ่งเป็นการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จนเกิดความสนใจต่อผู้เรียน ไม่เบื่อหน่ายที่จะเรียนแต่มีความกระตือรือร้นค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเองทำให้นักเรียนมีโอกาสในการฝึกทักษะปฏิบัติในด้านต่างๆ ได้ด้วย

5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ

5.1 ความหมายของความพึงพอใจ

สุวัฒน์ ไบเจริญ (2540: 27) ความพึงพอใจ หมายถึง สภาวะจิตที่ปราศจากความเครียด ทั้งนี้เพราะธรรมชาติของมนุษย์มีความต้องการ ถ้าความต้องการนั้นได้รับการตอบสนองทั้งหมดหรือ

บางส่วน ความเครียดก็จะน้อยลง ความพึงพอใจก็จะเกิดขึ้นและในทางกลับกันถ้าความต้องการนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง ความเครียดและความไม่พึงพอใจ ก็จะเกิดขึ้น

ธารง อุดมไพจิตรกุล (2546: 73) ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่แสดงออกและสามารถสังเกตเห็นได้ (Overt Behavior) เป็นปัจจัยประเภทหนึ่งที่สะท้อนประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด ความพึงพอใจเกิดขึ้นได้เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนอง ทำให้มีความรู้สึกทางบวกเป็นผลให้มีความสุข เพราะสำเร็จตามที่มุ่งหวัง

สมบัติ ยรรง (2533: 5) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ปฏิบัติทางอารมณ์ที่ผู้ปฏิบัติงานเกิดความสบายใจต่อการกระทำ และสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องกระทำตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย หรือด้วยความคิดริเริ่มของตนเอง ที่ตรงต่อวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจของบุคคลนั้น เกิดขึ้นได้เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนอง ทำให้มีความรู้สึกทางบวกเป็นผลให้มีความสุข เพราะสำเร็จตามที่มุ่งหวัง

5.2 วิธีการวัดความพึงพอใจ

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2549: 176-178) ซึ่งประเด็นหลักที่ใช้ในการประเมิน มีดังนี้

1. ส่วนนำของบทเรียน ได้รับความสนใจ มีข้อมูลพื้นฐานบทเรียนที่จำเป็น มีเส้นทางการเดินของบทเรียนที่เหมาะสม

2. ส่วนเนื้อหาสาระของบทเรียน พิจารณาด้านความถูกต้อง ความสอดคล้องกับหลักสูตร ความสัมพันธ์ต่อเนื่อง ความยาวและความยากง่ายเหมาะสม ความถูกต้องของการใช้ภาษาการสื่อความหมายชัดเจน ไม่ขัดต่อความมั่นคงของชาติ

3. ส่วนการออกแบบการเรียนการสอน มีความเหมาะสม ออกแบบด้วยความคิดเชิงตรรกะที่ดี พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มีความยืดหยุ่น สนองความแตกต่างระหว่างบุคคลมีกลยุทธ์การถ่ายทอดเนื้อหาที่น่าสนใจ

4. ส่วนประกอบด้านมัลติมีเดีย การออกแบบหน้าจอมีความเหมาะสม ง่ายต่อการใช้ภาพประกอบ ขนาด สี ตัวอักษร เสียงดนตรี ชัดเจน และเหมาะสม บทเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน ผู้เรียนสามารถควบคุมเส้นทางการเดินของบทเรียน และการให้ผลป้อนกลับผู้เรียนเหมาะสม

5. ส่วนประเมินการเรียนรู้ สอดคล้องกับเนื้อหา และวัตถุประสงค์ ความยากง่ายเหมาะสม ส่งเสริมทักษะการคิด การประยุกต์ใช้มีรูปแบบหลากหลาย และมีปริมาณเพียงพอที่จะให้เกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจบทเรียนด้วยตนเองได้ และสามารถประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้

แบบวัดความพึงพอใจเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งจะมีลักษณะเป็นช่องแสดง

ระดับความพึงพอใจของผู้ตอบที่มีต่อข้อความนั้นๆ มีอยู่ 5 ระดับ คือ ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ

คะแนน 4.51-5.00 หมายถึง พอใจมากที่สุด

คะแนน 3.51-4.50 หมายถึง พอใจมาก

คะแนน 2.51-3.50 หมายถึง พอใจปานกลาง

คะแนน 1.51-2.50 หมายถึง พอใจน้อย

คะแนน 1.00-1.50 หมายถึง ไม่พอใจ

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความคิดเห็นของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งออกเป็นความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ 5 ด้าน ดังต่อไปนี้ ความพึงพอใจด้านวัตถุประสงค์ ความพึงพอใจด้านเนื้อหา ความพึงพอใจด้านสื่อการเรียนรู้ ความพึงพอใจด้านการวัดประเมินผล ความพึงพอใจด้านหน่วยกิจกรรม

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 การวิจัยในประเทศ

สุจิตรา สุขเกษม (2538: 28) ได้ทำการวิจัยเรื่องศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยใช้กิจกรรมศิลปะ พบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับการฝึกโดยใช้กิจกรรมศิลปะ มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อสูงขึ้นกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกตามแผนการสอนของโรงเรียน

จารุณี เนตรบุตร (2543: บทคัดย่อ) ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางศิลปะ ผลการวิจัยพบว่าเด็กที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน มีพัฒนาการทางศิลปะด้านการวาดภาพระบายสีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีพัฒนาการดังกล่าวยู่ในระดับสูงสุด ($x = 4.00$) เด็กเร่ร่อนมีพัฒนาการอยู่ในระดับปานกลาง ($x = 3.72$) และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนบางกอกมีพัฒนาการอยู่ในระดับต่ำสุด ($x = 2.25$)

เสาวลักษณ์ อนุติชัย (2542: บทคัดย่อ) ศึกษาผลการทดลองใช้โปรแกรมศิลปศึกษาเพื่อส่งเสริมการรับรู้ทางศิลปะสำหรับวัยอนุบาล พบว่า หลังการทดลองใช้โปรแกรมศิลปศึกษา เพื่อส่งเสริมการรับรู้ทางศิลปะสำหรับเด็กวัยอนุบาล นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนการรับรู้ทางศิลปะหลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนการรับรู้ทางศิลปะหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พวงชมพู อร่ามกุล (2549 บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ผลของการจัดกิจกรรมศิลปศึกษาที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ของเด็กปัญญาเลิศที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริง ผลการศึกษาพบว่าการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กปัญญาเลิศที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริงจากการจัดกิจกรรมศิลปศึกษาสูงขึ้นก่อนทำการทดลอง

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยซึ่งกล่าวว่า เด็กปัญญาเลิศที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริง ที่ได้เข้าร่วมการจัดกิจกรรมศิลปศึกษามีพัฒนาการการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าเดิม

จूरรัตน์ บุญรินทร์ (2547: บทคัดย่อ) ศึกษารูปแบบของการจัดกิจกรรมทัศนศิลป์สำหรับเด็กด้อยโอกาสที่มีอายุระหว่าง 9-12 ปี พบว่า เด็กรู้สึกสนุกที่ได้ทำกิจกรรมทางทัศนศิลป์ที่นอกเหนือจากการเรียน เปลี่ยนบรรยากาศในการเรียนรู้ การจับกลุ่มทำงานเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้ดี กิจกรรมสามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพได้ หรือประยุกต์ได้กับชีวิตประจำวัน

จากงานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ส่งเสริมให้เกิดพัฒนาการที่ดีขึ้นได้ ควรปลูกฝังตั้งแต่เด็กและควรหากิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ เพื่อเพิ่มประสบการณ์ให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการแสดงออกต่างๆ ได้อย่างเต็มที่ ส่วนทางด้านทักษะทางศิลปะสามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กได้เป็นอย่างดีไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและสติปัญญา การได้แสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดส่งผลดีต่อเด็กทุกคน ไม่ว่าจะเป็นการวาดภาพระบายสี ปะติด การปั้น ภาพพิมพ์ เป็นกระบวนการถ่ายทอดทางผลงานศิลปะ ล้วนแล้วจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมต่อไป

6.2 การวิจัยในต่างประเทศ

ซิมป์สัน (Simpson. 1999: 106) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดสร้างสรรค์ ความฉลาด แรงจูงใจ และเพศของเด็กปัญญาเลิศ งานวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบของเรนซูลี (Renzulli) อธิบายลักษณะความเป็นเลิศทางสติปัญญาเกี่ยวกับความฉลาดระดับสูง ความสามารถทางด้านความคิดสร้างสรรค์และการปฏิบัติงานขั้นสูง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนปัญญาเลิศ เกรด 5 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่า ความฉลาด และแรงจูงใจเป็นปัจจัยต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่ความคิดสร้างสรรค์ไม่จำเป็นต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเพศไม่เป็นปัจจัยสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กปัญญาเลิศ

หลี่หยู (Liu. 2000: 6-10A) ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการวาดภาพ และการมองเห็น/สติปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ของนักเรียนระดับเกรด 3 ของโรงเรียนในพื้นที่เขตชินชู่ในประเทศไต้หวัน ผลการศึกษาพบว่า รวมทั้งความคิดสร้างสรรค์ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการวาดภาพและการมองเห็นสติปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ รวมทั้งความคิดสร้างสรรค์ยังมีความสัมพันธ์การรับรู้ของนักการศึกษาทางศิลปะ ท้องถิ่นและตัวนักเรียนเอง พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในการตอบตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ชุมชนที่อยู่ อายุ และเวลาที่ทำแบบทดสอบ โดยนักเรียนหญิงเกรด 3 แสดงภาพพจน์ของตัวเองดีกว่า มีความคิดริเริ่มมากกว่า และมีความสามารถในการมองเห็นพร้อมๆ กับมีความคิดริเริ่มดีกว่าเด็กนักเรียนที่อยู่ชานเมือง ในชนบท และพื้นที่ห่างไกล พบว่านักเรียนที่อยู่ในชนบทมีความคล่องแคล่วในการใช้ความคิดสร้างสรรค์มีความสามารถในการยืดหยุ่น และมีความ

ละเอียดลออมากกว่านักเรียนที่อยู่ในตัวเมือง อยู่ชานเมือง และอยู่ในพื้นที่ห่างไกล พบว่านักเรียนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลมีความสามารถในการมองเห็นดีกว่านักเรียนที่อยู่ในตัวเมือง อยู่ชานเมืองและอยู่ในชนบทพบว่า เด็กที่มีอายุ 9-12 ปี โดยรวมแล้วจะได้คะแนนสูงกว่าเด็กในกลุ่มเดียวกันจากแบบทดสอบย่อยความคล่องแคล่ว พบว่ามีเด็กที่ทำแบบทดสอบในช่วงบ่ายโดยรวมแล้วได้คะแนนความสามารถในการมองเห็นสูง และมีความคิดริเริ่มสูงกว่าเด็กที่ทำแบบทดสอบในช่วงเช้า

แสตปปี้ (Spence, J.T., Helmreich, R.L.; & Stapp, J. 1975: 52-58) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์และสติปัญญาของนักเรียนที่เรียนศิลปะและไม่เรียนศิลปะพบว่า ความคิดสร้างสรรค์และสติปัญญาไม่มีความสัมพันธ์กันแต่นักเรียนที่เรียนศิลปะได้คะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าพวกที่ไม่เรียนศิลปะ

วิลเลียม (Williams. 1972: 352-358) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่มกับคะแนนของวิชาหมวดคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศิลปะศึกษาและดนตรี ผลปรากฏว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดริเริ่มกับคะแนนรวมหมวดศิลปศึกษา และวิชาดนตรีมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

เคลลี (Kelley. 1986: 32-A) ศึกษาเปรียบเทียบผลการฝึกตามแบบแผนเสริมสร้างประสบการณ์ทางศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะเป็นเวลา 10 สัปดาห์ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลปรากฏว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กที่เข้าร่วมตามแผนกับเด็กที่ไม่ได้เข้าร่วมตามแผนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การรับรู้ทางศิลปะเป็นสิ่งสำคัญและมีคุณค่าต่อเด็กทุกๆด้าน ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา โดยผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ทางศิลปะ การรับรู้ทางศิลปะเป็นพื้นฐานอันสำคัญที่จะพัฒนาทักษะในด้านอื่นๆ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะพัฒนาการเรียนรู้ขั้นต่อไป ส่วนทางด้าน ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์นั้นเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยการเกิดจากการรวมทักษะต่างๆ ผ่านกระบวนการทางศิลปะที่เกิดขึ้นจากเนื้อหาของชุดกิจกรรมสร้างสรรค์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 3 ห้อง นักเรียน 80 คน ของโรงเรียนบ้านในถุ้ง อำเภอบ้านลาด จังหวัดนครศรีธรรมราช

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนบ้านในถุ้ง อำเภอบ้านลาด จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งได้มาจากการเลือกอย่างเจาะจง (Purposive sampling) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มา 1 ห้อง จากจำนวน 3 ห้องเรียน และใช้นักเรียน จำนวน 25 คน เป็นกลุ่มทดลอง

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

1. ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดของอารี สุทธิพันธุ์
2. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอเรนซ์
3. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการ ของอารี สุทธิพันธุ์

ขั้นตอนการสร้างแผนการชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

การสร้างชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

2. ศึกษาแนวคิดของอารี สุทธิพันธุ์ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสอนรวมถึงเทคนิคการสอนที่เน้นความคิดสร้างสรรค์ด้านทัศนศิลป์ การจัดกิจกรรมให้ผู้สนใจด้วยความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลิน โดยคาดหวังการสร้างสรรค์ให้สำเร็จ เพื่อสะท้อนความเป็นตัวเอง ความรู้สึกของการสร้างสรรค์ต่างๆ นั้น ผ่านคุณสมบัติพื้นฐานของวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้สนใจสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ โดยจัดขั้นตอนกิจกรรมที่กำหนดไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นสอนความสนใจในกิจกรรม โดยการเชื่อมโยงกิจกรรมจากประสบการณ์เดิมของนักเรียน โดยมุ่งเน้นให้มีความสุข สนุกสนาน มีความอยากรู้ อยากแสวงหา และอยากใฝ่รู้

2.2 ขั้นการให้เนื้อหาโดยเข้าใจคุณสมบัติเทคนิคพื้นฐานของสีวัสดุต่างๆ โดยฝึกตามแนวทางอดีตเพื่อกระตุ้นให้แสวงหาส่วนบกพร่องโดยหวังว่านักเรียนจะสามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้ โดยเสนอแนะให้รู้จักเปลี่ยนแปลง โยกย้าย สลับตำแหน่ง ลดทอน เพิ่มเข้าไป ของส่วนประกอบศิลปะต่างๆ ตามคุณลักษณะต่างๆ ให้เป็นรูปแบบเชิงสร้างสรรค์ใหม่

2.3 ขั้นจัดกิจกรรมในการเตรียมความพร้อม ในช่วงเวลาที่เหมาะสม โดยคาดหวังว่าผลงานสำเร็จที่คาดหวังแล้วนั้น จะสะท้อนให้รู้สึกในความเป็นตัวของตัวเอง

2.4 ขั้นปฏิบัติสร้างสรรค์ผลงานตามแนวทางของนักเรียน ให้ได้รูปแบบผลงานที่แปลกใหม่เป็นรางวัลตอบแทนความอดทน และความเพียร

2.5 ขั้นสรุป

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 เป็นเวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน รวมเป็น 10 กิจกรรม กิจกรรมละ 50 นาที

3. นำแผนชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดของอารี สุทธิพันธุ์เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และรูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ จำนวน 3 ท่าน

1) รศ.ดร.อารี พันธุ์มณี อาจารย์ภาควิชาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะหลักสูตรจิตวิทยาบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

2) ดร.อิพัชร์ วิจิตสถิตรัตน์ อาจารย์ภาควิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3) อาจารย์ศิริพร พิกุลหอม ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านในถุ้ง

4. ปรับปรุงแผนการจัดชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดของอารี สุทธิพันธุ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

5. นำแผนการจัดชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดของอารี สุทธิพันธุ์ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน เพื่อหาข้อบกพร่องของแผนกิจกรรม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์และเหมาะสม

6. นำแผนการจัดชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดของอารี สุทธิพันธุ์ฉบับจริงไปทำแผนการเรียนรู้ เพื่อทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านในถุ้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์

แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ด้านทัศนศิลป์ของทอแรนซ์ (Torrance, E.P. 1962. Guiding Creative Talent. P. 47) ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ด้านทัศนศิลป์ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ด้านทัศนศิลป์

2. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยใช้รูปภาพ แบบ ก. ของทอแรนซ์ (Torrance Tests of Creative Thinking Figural Form A) ซึ่งได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสมกับเด็กไทยโดยอารี รังสินันท์ (กรมการฝึกหัดครู. 2521: 48, 50)

ลักษณะของแบบทดสอบนี้ประกอบด้วยกิจกรรม 3 ฉบับ คือ

แบบทดสอบฉบับที่ 1 เป็นการวาดภาพต่อเติมจากรูปที่กำหนดให้ (Picture Construction) โดยมีกระดาษสี่เหลี่ยมตัดเป็นรูปไข่แผ่นหนึ่งให้นักเรียนนำรูปไข่แผ่นนั้นติดลงบนกระดาษที่จะใช้วาดในลักษณะใดก็ได้แล้วลงมือวาดต่อเติมตกแต่งจากรูปไข่นั้นให้แปลกแตกต่างจากคนอื่น ๆ พร้อมทั้งตั้งชื่อภาพให้แปลกแตกต่างจากคนอื่น ๆ เช่นกัน ภายในเวลา 10 นาที

แบบทดสอบฉบับที่ 2 เป็นการวาดภาพต่อเติมจากเส้นลักษณะต่าง ๆ ที่กำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของภาพ (Picture Completion) ซึ่งอยู่ภายในกรอบสี่เหลี่ยม จำนวน 10 ภาพ โดยไม่ซ้ำกัน ภาพที่เกิดขึ้นจากการวาดภาพต่อเติมจะต้องแปลกแตกต่างไปจากคนอื่น ๆ และจะต้องตั้งชื่อภาพทุก ๆ ภาพที่วาดนั้นด้วย โดยใช้เวลารายใน 10 นาที

แบบทดสอบฉบับที่ 3 เป็นการวาดภาพต่อเติมจากเส้นคู่ขนานแนวตั้งที่กำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของภาพ (Parallel Line) จำนวน 30 คู่ โดยไม่ซ้ำแบบกัน นักเรียนจะต้องวาดภาพต่อเติมจากเส้นขนานแต่ละคู่หรือหลายคู่รวมกันให้เป็นภาพที่แปลกแตกต่างจากคนอื่น ๆ ให้มีความน่าสนใจ น่าตื่นเต้นและสวดยที่สุด พร้อมทั้งตั้งชื่อภาพ ภายใน 10 นาที

การตรวจให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ รศ.ดร.อารี พันธุ์มณี ซึ่งเป็นผู้ที่มีความชำนาญและเชี่ยวชาญในการตรวจให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ชนิดนี้จะร่วมกันตรวจให้คะแนน โดยผู้วิจัยได้ใช้คู่มือการตรวจให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ โดยอาศัยรูปแบบ ก. ของทอแรนซ์ โดยแบ่งตามองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความคิดคล่องตัว (Fluency) หมายถึง ความสามารถในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าให้ได้ปริมาณมาก

2. ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความสามารถในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าให้แปลกใหม่ มีคุณค่าและเกิดประโยชน์

3. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) หมายถึง ความสามารถในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าในการคิดรายละเอียด ที่นำมาตกแต่งความคิดครั้งแรกให้สมบูรณ์ชัดเจน

4. การตั้งชื่อภาพ (Abstractness of Titles) หมายถึง ความสามารถในการคิดจินตนาการตั้งชื่อภาพที่วาด

5. ความไม่ยอมจำนนต่อปัญหา (Resistance to premature closure) หมายถึง ความสามารถอดทนไม่ยอมแพ้ต่อปัญหา ไม่ด่วนสรุปปัญหาอย่างทันทีทันใด แต่คิดใคร่ครวญพิจารณาอย่างรอบคอบ และนำไปสู่การแก้ปัญหาได้

ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอาร์ สุธิพันธุ์

การสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอาร์ สุธิพันธุ์ มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ
2. สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอาร์ สุธิพันธุ์ โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับรูปแบบและลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผล และประโยชน์ที่ผู้เรียนได้รับ ลักษณะของการวัดเป็นแบบมาตราส่วนการประเมินมี 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ มีดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนนในการเลือกตอบ

พึงพอใจระดับมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
พึงพอใจระดับมาก	ให้ 4 คะแนน
พึงพอใจระดับปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
พึงพอใจระดับน้อย	ให้ 2 คะแนน
พึงพอใจระดับน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การประเมินผล

- 4.50-5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด
 3.50-4.49 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับมาก
 2.50-3.49 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับปานกลาง
 1.50-2.49 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับน้อย
 1.00-1.49 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับน้อยที่สุด

3. นำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของ อารี สุทธิพันธุ์เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และรูปแบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 3 ท่าน

- 1) รศ.ดร.อารี พันธุ์มณี อาจารย์ภาควิชาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะหลักสูตรจิตวิทยาบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
- 2) ดร.อิพัชร์ วิจิตสถิตรัตน์ อาจารย์ภาควิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3) อาจารย์ศิริพร พิกุลหอม ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านในถุ้ง

4. ปรับปรุงแบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

5. นำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ ฉบับจริงไปใช้หลังการสอนด้วยกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ จำนวน 12 กิจกรรม กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านในถุ้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลองสอนด้วยชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One – Group Pretest – Posttest Design (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538: 248-249) มีลักษณะ ดังนี้

ตาราง 1 แบบแผนการทดลองแบบ One – Group Pretest – Posttest Design

กลุ่มทดลอง	ก่อนสอน	ตัวแปรอิสระ	หลังสอน
E	T ₁ E	x	T ₂ E

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการวิจัย

E คือ กลุ่มทดลอง

T₁E คือ ทดสอบก่อนการทดลอง ของกลุ่มทดลอง

x คือ ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดของอารี สุทธิพันธุ์

T₂E คือ ทดสอบหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลอง

วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ดังนี้

1. ขอความร่วมมือกับผู้บริหารโรงเรียนในการทำวิจัย กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการจับสลากมา 1 ห้องเรียนจากจำนวนห้องเรียนทั้งหมด 3 ห้องและใช้นักเรียน จำนวน 25 คน เป็นกลุ่มทดลอง
2. สร้างความคุ้นเคยกับกลุ่มทดลองและจัดสภาพแวดล้อม เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
3. ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ ทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ในวิชาทัศนศิลป์ ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ใช้เวลาทดลอง 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 เรื่อง วันละ 50 นาที ในช่วงเวลา 12.30 – 13.20 น. รวมทั้งสิ้น 12 ครั้ง

ตาราง 2 ตารางกำหนดการทดลอง

สัปดาห์	กิจกรรม	วันทดลอง
1	เรื่องที่ 1-2	อังคาร / พฤหัสบดี
2	เรื่องที่ 3-4	
3	เรื่องที่ 5-6	
4	เรื่องที่ 7-8	
5	เรื่องที่ 9-10	
6	เรื่องที่ 11-12	

4. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองจนครบ 6 สัปดาห์ จากนั้นนำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ด้านทัศนศิลป์ของทอแรนซ์ (Torrance, E.P. 1962. Guiding Creative Talent. P. 47) ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง 25 คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ เพื่อนำคะแนนไปวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติ

5. นำข้อมูลที่ได้จากการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะด้านทัศนศิลป์ไปวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ที่กำหนด

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาค่าร้อยละ

$$P = \frac{F \times 100}{n}$$

เมื่อ P	แทน ร้อยละ
F	แทน ความถี่ที่ต้องการแปลค่าให้เป็นร้อยละ
n	แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

2. การหาค่าเฉลี่ย

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ $\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ย
$\sum x$	แทน ผลรวมทั้งหมดของความถี่ คูณ คะแนน
n	แทน ผลรวมทั้งหมดของความถี่ซึ่งมีค่าเท่ากับจำนวนข้อมูลทั้งหมด

3. การหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$S = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S	แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน จำนวนคู่ทั้งหมด
X	แทน คะแนนแต่ละตัวในกลุ่มข้อมูล
$\sum x$	แทน ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่

4. การทดสอบค่าที (t-test) เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลอง สอนด้วยชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ โดยใช้สูตร t-test (Dependent Samples) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 109)

$$\text{สูตร } t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

เมื่อ t	แทน ค่าสถิติที่จะใช้เปรียบเทียบค่าวิกฤตเพื่อทราบความมีนัยสำคัญ
D	แทน ผลต่างระหว่างคะแนนแต่ละคู่
N	แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
df	แทน ความเป็นอิสระมีค่าเท่ากับ n-1

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านในถุ้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อนและหลังการทดลองสอนด้วยชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ ที่ได้จากการทดลอง และการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลให้เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนน
$\bar{X} \text{ diff}$	แทน ค่าเฉลี่ยของผลต่างของคะแนน
S	แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$S \text{ diff}$	แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลต่างของคะแนน
T	แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาในการแจกแจงแบบ T (t – distribution)
p	แทน ค่าความน่าจะเป็นของค่าสถิติ

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานจากแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านในถุ้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อนและหลังการทดลองสอนด้วยชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์
2. การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลองสอนด้วยชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์
3. ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดของอารี สุทธิพันธุ์ของนักเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านในถุ้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช
4. การวิเคราะห์ผลงานหลังการทดลองสอนด้วยชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านในถุ้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 12 กิจกรรม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านในถุ้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อนและหลังการทดลองสอนด้วยชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานดังแสดงในตาราง 3 ดังนี้

ตาราง 3 ผลการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านในถุ้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อนและหลังการทดลองสอนด้วยชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์

ลำดับที่	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนหลังเรียน
1	107	117
2	70	90
3	48	89
4	66	87
5	70	86
6	51	86
7	70	83
8	54	82
9	64	81
10	64	80
11	55	79
12	45	77
13	55	75
14	72	72
15	63	69
16	55	69
17	52	66
18	48	65
19	49	64
20	54	61
21	40	61

ตาราง 3 (ต่อ)

ลำดับที่	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนหลังเรียน
22	39	58
23	44	57
24	42	54
25	43	54
ค่าเฉลี่ย	56.80	74.48
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	14.59	14.17

จากการวิเคราะห์ผลตามตาราง 3 พบว่า ผลการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังการทดลอง สูงกว่าคะแนนก่อนการทดลองสอนด้วยชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยคะแนนของนักเรียนก่อนการทดลอง เท่ากับ 56.80 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 14.59 ส่วนการทดสอบหลังจากการทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 74.78 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 14.47

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์

การวิเคราะห์ข้อมูลตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวัดความแตกต่างโดยใช้ t - test ทดสอบค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติของแบบทดสอบ ในตาราง 4 ดังนี้

ตาราง 4 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลองสอนด้วยชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ (n=25)

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	df	t	Sig.
ก่อนการทดลอง	100	56.80	2.91	24	9.65	.00*
หลังการทดลอง	100	74.48	2.89			

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตาราง 4 ปรากฏว่าผลการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโดยรวมก่อนได้รับการสอนด้วยชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 56.80 หลังได้รับการ

สอนด้วยชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 74.48 เมื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์แล้วได้ค่า $t = 9.65$, $p = 0.0$ แสดงว่าหลังได้รับการสอนด้วยชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์นักเรียนมีคะแนนพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์โดยรวมเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

การวิเคราะห์ข้อมูลตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากแบบทดสอบความพึงพอใจ มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ ในตาราง 5 ดังนี้

ตาราง 5 ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดของอารี สุทธิพันธุ์ของนักเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านในถุ้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ความพึงพอใจด้านวัตถุประสงค์				
1.	นักเรียนพึงพอใจที่ได้อธิบายแนวความคิดสะท้อนให้รู้สึกในความเป็นตัวของตัวเอง	4.44	0.64	มาก
2.	นักเรียนพึงพอใจจุดประสงค์การเรียนรู้ครอบคลุมด้านความรู้ทักษะกระบวนการทางศิลปะ	4.44	0.57	มาก
3.	นักเรียนพึงพอใจจุดประสงค์การเรียนรู้มุ่งเน้นให้มีความสนุกสนาน	4.36	0.62	มาก
4.	นักเรียนพึงพอใจจุดประสงค์การเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความอยากจะทำ อยากแสวงหา และอยากใฝ่รู้	4.52	0.57	มากที่สุด
5.	นักเรียนพึงพอใจจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์	4.4	0.57	มาก
ภาพรวม		4.43	0.59	มาก
ความพึงพอใจด้านเนื้อหา				
6.	นักเรียนพึงพอใจเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับเรื่องราวในชีวิตประจำวันหรือไม่	4.4	0.57	มาก
7.	นักเรียนพึงพอใจเนื้อหาที่มีความละเอียดและชัดเจน	4.2	0.69	มาก
8.	นักเรียนพึงพอใจเนื้อหาที่มีความเหมาะสมให้ได้รูปแบบผลงานที่แปลกใหม่	4.32	0.68	มาก
9.	นักเรียนพึงพอใจเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับเวลาเรียน	4.12	0.59	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม		
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
10.	นักเรียนพึงพอใจเนื้อหานำไปสู่การรู้จักเปลี่ยนแปลงโยกย้าย สลับตำแหน่ง ลดทอน เพิ่มเข้าไป ของส่วนประกอบศิลปะ	4.16	0.61	มาก
11.	นักเรียนพึงพอใจเนื้อหาที่กำหนดในกิจกรรมการเรียนรู้การสอนเหมาะสมและมีประโยชน์ต่อผู้เรียน	4.04	0.60	มาก
12.	นักเรียนพึงพอใจเนื้อหาที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์	4.16	0.67	มาก
ภาพรวม		4.2	0.63	มาก
ความพึงพอใจด้านสื่อการเรียนรู้				
13.	สื่อการเรียนรู้ประกอบกิจกรรมมีความทันสมัยหรือไม่	4.12	0.65	มาก
14.	นักเรียนพึงพอใจสื่อการเรียนรู้ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลาย น่าสนใจ	4	0.89	มาก
15.	นักเรียนพึงพอใจสื่อการเรียนรู้มีความสวยงามและขนาดใหญ่ชัดเจนหรือไม่	4.16	0.67	มาก
16.	นักเรียนพึงพอใจสื่อการเรียนรู้มีความถูกต้องเหมาะสม	4.36	0.74	มาก
17.	นักเรียนพึงพอใจสื่อการเรียนรู้ที่ทำให้เข้าใจกิจกรรมดีขึ้น	4.44	0.70	มาก
18.	สื่อการเรียนรู้กระตุ้นให้นักเรียนศึกษาเพิ่มเติม	4.36	0.74	มาก
ภาพรวม		4.24	0.73	มาก
ความพึงพอใจด้านการวัดประเมินผล				
19.	นักเรียนพึงพอใจกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา	4.08	0.89	มาก
20.	นักเรียนพึงพอใจการวัดและประเมินผลแต่ละกิจกรรม	3.96	0.87	มาก
21.	ผลการวัดและประเมินผลทำให้นำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป	3.96	0.82	มาก
22.	ผลการวัดและประเมินผลมีประโยชน์ต่อนักเรียน	3.8	0.85	มาก
ภาพรวม		3.95	0.85	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม		
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ความพึงพอใจด้านหน่วยกิจกรรม				
23.	หน่วยที่ 1 ความสมดุลสร้างสรรค์	3.92	0.80	มาก
24.	หน่วยที่ 2 คู่สีสร้างสรรค์	4.04	0.82	มาก
25.	หน่วยที่ 3 แสงเงาสร้างสรรค์	3.92	0.80	มาก
26.	หน่วยที่ 4 ปื้นอย่างสร้างสรรค์	4.04	0.92	มาก
27.	หน่วยที่ 5 วาดภาพประกอบ	3.96	0.87	มาก
28.	หน่วยที่ 6 ทศศิลป์กับเรื่องราวท้องถิ่น	4	0.85	มาก
ภาพรวม		3.98	0.84	มาก
ภาพรวมทั้งหมด		4.20	0.92	มาก

จากผลการวิเคราะห์ตาราง 5 พบว่า โดยรวมค่าเฉลี่ยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านในถุ้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ตามแนวคิดของอาร์ สุธิพันธุ์ ผลการศึกษาพบว่าโดยรวมค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 อยู่ในระดับพึงพอใจมาก และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.92 โดยแบ่งออกเป็นความพึงพอใจมีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ความพึงพอใจด้านวัตถุประสงค์ ผลการศึกษาพบว่าโดยรวมค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 อยู่ในระดับพึงพอใจมาก และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.63
2. ความพึงพอใจด้านเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่าโดยรวมค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 อยู่ในระดับพึงพอใจมาก และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.92
3. ความพึงพอใจด้านสื่อการเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่าโดยรวมค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 อยู่ในระดับพึงพอใจมาก และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.73
4. ความพึงพอใจด้านการวัดประเมินผล ผลการศึกษาพบว่าโดยรวมค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 อยู่ในระดับพึงพอใจมาก และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.85
5. ความพึงพอใจด้านหน่วยกิจกรรม ผลการศึกษาพบว่าโดยรวมค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 อยู่ในระดับพึงพอใจมาก และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.84

ตอนที่ 4 ตัวอย่างผลงานนักเรียน จำนวน 12 กิจกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูลตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากผลงานตัวอย่างผลการทดลองสอนด้วยชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโนนถุ้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 12 กิจกรรม

ตาราง 6 กิจกรรม 1.1 เรื่องความสมดุลของขนาดต่างๆ

ชื่อภาพ เส้นตามจินตนาการ

จากการวิเคราะห์ผลงาน ชื่อภาพ เส้นตามจินตนาการ พบว่า นักเรียนเขียนภาพโดยใช้เส้น รูปร่าง รูปทรง ที่มีความกลมกลืน คือ ใช้เส้นโค้งในการเขียนภาพเป็นส่วนใหญ่ การใช้สีไม่ยึดติดอยู่กับหลักการทางศิลปะที่เน้นการกลมกลืนของสีตามหลักการทฤษฎีสีอย่างเคร่งครัด แต่เลือกที่จะแก้ไขปัญหาเรื่องสีอย่างยืดหยุ่นแต่ลงตัวและเกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ภาพรวมของภาพมีความกลมกลืนด้วยเส้น แต่สีตัดกันแต่ก็เกิดเป็นเอกภาพ ซึ่งเป็นเอกภาพที่เกิดจากความขัดแย้งของสีที่อยู่ในวรรณะที่ต่างกัน ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาทางการสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่

จากที่กล่าวมาสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานที่มาจากการจัดองค์ประกอบของภาพที่แปลกใหม่ที่ไม่ยึดติดกับหลักการศิลปะตามต้นแบบทางอะเคเดมิ มีความยืดหยุ่นในการแก้ไขปัญหาการสร้างสรรค์ การไม่ยอมจำนนต่อปัญหา นอกจากนี้นักเรียนยังสามารถตั้งชื่อภาพที่แสดงถึงจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้อย่างน่าสนใจด้วย

ตาราง 7 กิจกรรม 1.2 เรื่องความสมดุลของรูปและพื้นที่ว่าง

ชื่อภาพ หัวใจมีปีก

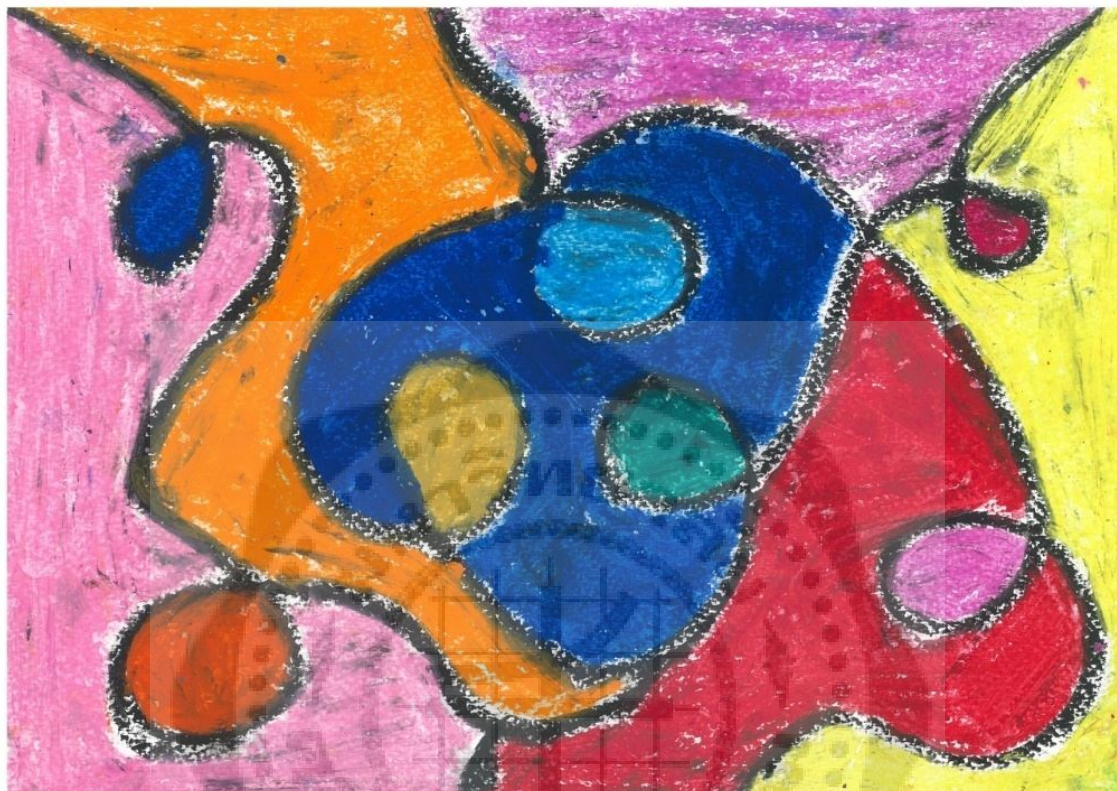

จากการวิเคราะห์ผลงาน ชื่อภาพ หัวใจมีปีก พบว่า นักเรียนเขียนภาพโดยใช้จุดเด่นเป็นสัญลักษณ์หัวใจและมีรูปร่าง รูปทรงต่างๆ เป็นส่วนประกอบภายในภาพ กล่าวคือ นักเรียนสามารถใช้หลักการทางศิลปะมาจัดวางให้มีความสมดุลของรูปและพื้นที่ว่าง โดยพื้นที่ว่างเปรียบเสมือนที่ปักสายตา และมีเส้นเป็นตัวนำสายตาทำให้ส่งเสริมจุดเด่นของสัญลักษณ์หัวใจ ยังมีการใช้เส้นที่มีน้ำหนักเพื่อตัดกับรูปทรงกลม ทำให้เกิดรายละเอียดที่เพิ่มความน่าสนใจของภาพ มีการใช้สีในวรรณะร้อนเป็นส่วนใหญ่ การตัดเส้นด้วยสีเข้มทำให้ผลงานที่มีสัดส่วน รูปทรงต่างๆ อีกทั้งยังนำสีวรรณะเย็นมาใช้ได้อย่างเหมาะสม

จากที่กล่าวมาทำให้เห็นว่านักเรียนได้เกิดการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การไม่ยอมจำนนต่อปัญหาการกระจายของรูปทรงและเว้นพื้นที่ว่างได้น่าสนใจ โดยปล่อยให้พื้นที่ว่างไม่มากนัก ก็จะทำให้ความรู้สึกอึดอัด คับแคบ ดังนั้น การจัดวางไม่จำเป็นต้องคำนึงพอเหมาะก็จะให้ความรู้สึกใหม่ๆ โดยให้ได้ภาพที่ได้สัดส่วนงดงามมีความยืดหยุ่นการสร้างสรรค์ แก้ไขปัญหาในภาพนี้ ซึ่งแสดงถึงจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

ตาราง 8 กิจกรรม 2.1 เรื่องสีร้อนเย็นในปริมาณที่แตกต่างกัน

ชื่อภาพ ความคิดสร้างสรรค์ใหญ่

จากการวิเคราะห์ผลงาน ชื่อภาพ ความคิดสร้างสรรค์ใหญ่ พบว่า นักเรียนเขียนภาพโดยใช้ สี เส้น รูปร่าง รูปทรงต่างๆ ได้อย่างน่าสนใจ แปลกใหม่ กล่าวคือ การใช้สีที่ไม่ยึดติดกับหลักสีที่ให้ความรู้สึกร้อน-เย็น แต่ใช้สีม่วงกับสีเหลืองซึ่งเป็นได้ทั้งสองวรรณะ ซึ่งทำให้ภาพอยู่ในความรู้สึกร้อนก็ได้และเย็นก็ได้ ส่วนการใช้สีตรงข้ามหรือสีตัดกัน สีคู่ปฏิปักษ์ เป็นสีที่มีค่าความเข้มของสี ตัดกันอย่างรุนแรง แต่สามารถใช้ได้อย่างเหมาะสมกลมกลืนกันทั้งภาพ แสดงให้เห็นถึงความมั่นใจที่จะสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้สีในรูปภาพสูงเป็นอย่างมาก ซึ่งทำให้ผลงานของนักเรียนมีความน่าสนใจแปลกใหม่

จากที่กล่าวมานั้นนักเรียนแสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ที่มีความมั่นใจ กล้าตัดสินใจที่จะริเริ่มสร้างสรรค์ทำสิ่งแปลกใหม่ โดยไม่จำเป็นต้องทำตามกฎเกณฑ์การใช้วรรณะสีมากนัก ทำให้งานดูน่าสนใจ รู้จักแก้ไขปัญหา การไม่ยอมจำนนต่อปัญหาที่จะสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ซึ่งแสดงถึงจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

ตาราง 9 กิจกรรม 2.2 เรื่องการใช้คู่สีตรงข้ามในภาพวาด

ชื่อภาพ สีสัมพันธ์โทนร้อนและโทนเย็น

จากการวิเคราะห์ผลงาน ชื่อภาพ สีสัมพันธ์โทนร้อนและโทนเย็น พบว่า นักเรียนเขียนภาพที่มีเรื่องราวที่น่าสนใจควบคู่กับการใช้วรรณะสีที่กลมกลืน มีเส้น รูปร่าง รูปทรง ที่มีความหลากหลาย กล่าวคือ การใช้สีคู่ตรงข้ามในการถ่ายทอดความคิดและอารมณ์อย่างสร้างสรรค์ ใช้สีคู่ตรงข้าม หลักการจัดขนาด สัดส่วนและความสมดุล การสร้างสรรค์มีความน่าสนใจ มีจุดเด่นตรงที่ความกลมกลืนในการใช้สีร้อนกับสีเย็นนั้นมีความเท่าๆ กันภาพจึงเกิดความรู้สึกสองวรรณะ ส่วนรูปทรงอิสระเป็นรูปที่ไม่ใช่แบบแต่เกิดขึ้นอย่างอิสระ ไม่มีโครงสร้างที่แน่นอน ซึ่งเป็นไปตามอิทธิพลและการกระทำจากสิ่งแวดล้อมที่แปลกใหม่ แตกต่าง

จากที่กล่าวมานั้นนักเรียนแสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ที่มีความมั่นใจ รู้จักสลับที่ปรับเปลี่ยน ดัดแปลง ไม่ยอมจำนนต่อปัญหา มีความคิดริเริ่มที่จะสร้างสรรค์ รู้จักยืดหยุ่นต่อการใช้หลักศิลปะ มีความกลมกลืนของสีสันและรูปทรงจึงทำให้ผลงานนักเรียนจึงน่าสนใจ

ตาราง 10 กิจกรรม 3.1 เรื่องการวาดเส้นแสงเงา

ชื่อภาพ แสงสะท้อนใต้ทะเล

จากการวิเคราะห์ผลงาน ชื่อภาพ แสงสะท้อนใต้ทะเล พบว่า นักเรียนเขียนภาพโดยใช้แสงเงา เส้น รูปร่าง รูปทรง ที่มีความหลากหลาย แปลกใหม่ และน่าสนใจ คือ การเล่าเรื่องในท้องทะเลตามจินตนาการของนักเรียน โดยนำหลักการทางศิลปะที่ให้ความแตกต่างระหว่างรูปและพื้นหรือรูปทรงกับที่ว่าง มีการแบ่งเนื้อหางานเป็นสองด้านได้แปลกใหม่ มีการใช้แสงและเงาเป็นตัวกำหนดระดับของค่าน้ำหนักได้อย่างสร้างสรรค์ ไม่จำเป็นต้องทำตามรูปแบบธรรมชาติที่มีความเข้มของเงาจะขึ้นอยู่กับความเข้มของแสง ในที่ที่มีแสงสว่างมากเงาจะเข้มขึ้นและในที่ที่มีแสงสว่างน้อย เงาจะไม่ชัดเจน ดังนั้นงานจึงมีความคิดสร้างสรรค์สูงมาก

จากที่กล่าวมาสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานที่มาจากการจัดองค์ประกอบของภาพที่แปลกใหม่ที่ไม่ยึดติดกับหลักการศิลปะ หลักตามแนวทางอะคะเดมีที่เป็นกระบวนการฝึกฝนปฏิบัติทางตรง ทางเดียว มีขั้นตอนแน่นอน ยึดหยุ่นในการแก้ไขปัญหาการสร้างสรรค์ การไม่ยอมจำนนต่อปัญหา นอกจากนี้นักเรียนยังสามารถตั้งชื่อภาพที่แสดงถึงจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้อย่างน่าสนใจด้วย

ตาราง 11 กิจกรรม 3.2 เรื่องการระบายสีแสงเงา

ชื่อภาพ การตามหาแก้วมังกร

จากการวิเคราะห์ผลงาน ชื่อภาพ การตามหาแก้วมังกร พบว่า นักเรียนเขียนภาพโดยใช้สี แสงเงา เส้น รูปร่าง รูปทรง ที่มีเรื่องราวและน่าสนใจ คือ การนำเสนอมีจุดเด่นของเรื่องราวจากเครื่องบินที่มีการใช้หลักการของแสงเงาในที่ที่ไม่มีแสงสว่างจะไม่มีเงา และเงาจะอยู่ในทางตรงข้ามกับแสง คำนวณน้ำหนักของแสงและเงาที่เกิดบนวัตถุ แสงบนวัตถุที่วาดนั้นอาจมาจากหลายทิศทาง อาจมาจากการสะท้อนบนผิววัตถุอื่นจึงแสดงให้เห็นถึงการสร้างสรรค์ ส่วนสีที่นำมาใช้แสดงถึงความมั่นใจได้อย่างลงตัว ทำให้เกิดธรรมชาติที่แปลกใหม่ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาทางการสร้างสรรค์

จากที่กล่าวมาสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานที่มาจากการจัดองค์ประกอบของภาพที่แปลกใหม่ที่ไม่ยึดติดกับหลักการศิลปะที่กำหนดให้ การนำสีไปใช้ในลักษณะต่างๆ เป็นการประยุกต์หรือดัดแปลงไปจากการจัดระบบสี ยึดหยุ่นในการแก้ไขปัญหาการสร้างสรรค์ การไม่ยอมจำนนต่อปัญหา นอกจากนี้นักเรียนยังสามารถตั้งชื่อภาพที่แสดงถึงจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้อย่างน่าสนใจด้วย

ตาราง 12 กิจกรรม 4.1 เรื่องปั้นหุ่นสูง

ชื่อภาพ ทะเลทำศาลาแสนน่าอยู่

จากการวิเคราะห์ผลงาน ชื่อภาพ ทะเลทำศาลาแสนน่าอยู่ พบว่า นักเรียนสร้างสรรค์จุดเด่นเป็นเรื่องราวใต้ท้องทะเล มีสัตว์ทะเลมากมายตามจินตนาการ มีพืชทะเลที่สวยงาม มีรายละเอียดที่ช่วยส่งเสริมเรื่องราวเหล่านี้ให้ดูแปลกใหม่ คือ ผลงานเป็นรูปปั้นที่มีแผ่นหลังรองรับคล้ายรูปปั้นหุ่นต่ำ แต่ภาพจะหุ่นสูงขึ้นมาจากพื้นรองรับ และมีการลดหลั่นตามความเหมาะสมรูปทรงโดยรวมที่ได้ขึ้นรูปไว้แสดงถึงความคิดสร้างสรรค์ ปั้นเป็นรูปต่างๆ ด้วยการลดทอนจากธรรมชาติ จนเป็นรูปปั้นที่มีความชัดเจนสมบูรณ์และเล่าเรื่องราวผ่านการปั้นได้อย่างน่าสนใจ

จากที่กล่าวมาสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานที่มาจากการจัดองค์ประกอบของภาพที่แปลกใหม่ วัสดุที่ใช้สำหรับงานปั้นโดยเฉพาะ มีหลายสีให้เลือกใช้ ซึ่งดินน้ำมันมีคุณสมบัติที่ดี คือ หนืด เหนียว ไม่แข็งตัว ปั้นง่ายไม่ติดมือ สะดวกในการเก็บ จึงเหมาะสำหรับงานปั้นชิ้นเล็ก ที่ไม่ยึดติดกับหลักการศึกษาหลักตามต้นแบบอะเคเดมิกที่กำหนดให้ มีความยืดหยุ่นในการแก้ไขปัญหาการสร้างสรรค์ การไม่ยอมจำนนต่อปัญหานอกจากนี้นักเรียนยังสามารถตั้งชื่อภาพที่แสดงถึงจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้อย่างน่าสนใจด้วย

ตาราง 13 กิจกรรม 4.2 เรือปั่นลอยตัว

ชื่อภาพ สนามแข่งรถ

จากการวิเคราะห์ผลงาน ชื่อภาพ สนามแข่งรถ พบว่า นักเรียนสร้างสรรค์จุดเด่นเป็นเรื่องราวของการแข่งรถ สร้างเรื่องราวและบรรยากาศโดยรอบของสนามแข่งขัน จัดวางรูปแบบตามจินตนาการที่นักเรียนต้องการได้ชัดเจน คือ งานปั้นแบบลอยตัวเป็นรูปปั้นที่สามารถมองเห็นได้ทุกด้านโดยรอบ มีลักษณะเป็นภาพ 3 มิติ ส่วนมากมักจะมีฐานเพื่อสามารถวางตั้งกับพื้นได้ งานปั้นเก็บส่วนละเอียดได้อย่างสร้างสรรค์ แต่งส่วนที่ละเอียดให้ชัดเจนเน้น หรือ เพิ่มเติมส่วนที่ต้องการให้เห็นสำคัญ ตกแต่งด้วยสีให้สวยงามและแปลกใหม่ แสดงออกความรู้สึกด้วยอารมณ์ต่างๆ จากผลงานปั้นของนักเรียน

จากที่กล่าวมาสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานงานปั้นแบบลอยตัวที่มาจากการจัดองค์ประกอบของภาพที่แปลกใหม่ที่ไม่ยึดติดกับหลักการศิลปะ ตามหลักต้นแบบอะเคเดมิกที่กำหนดให้ ยึดหยุ่นในการแก้ไขปัญหาการสร้างสรรค์ การไม่ยอมจำนนต่อปัญหา นอกจากนี้นักเรียนยังสามารถตั้งชื่อภาพที่แสดงถึงจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้อย่างน่าสนใจด้วย

ตาราง 14 กิจกรรม 5.1 เรื่องการวาดภาพประกอบคนมุมต่างๆ

ชื่อภาพ เจ้าหญิงสายรุ้ง

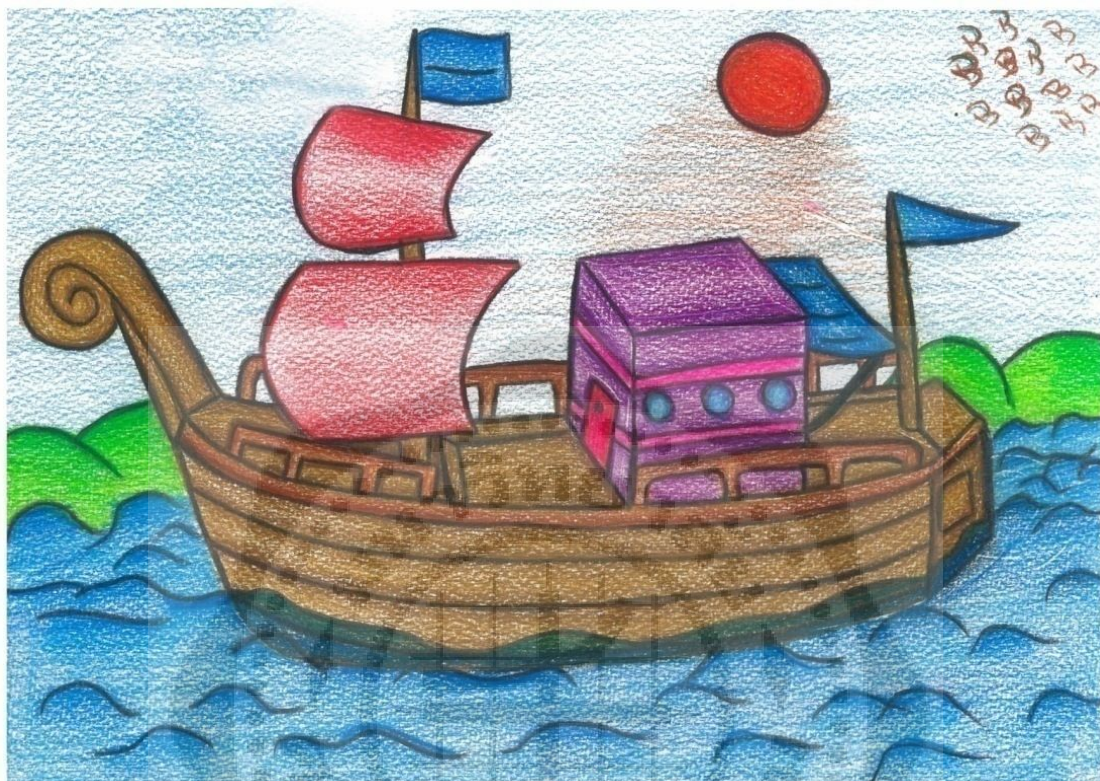

จากการวิเคราะห์ผลงาน ชื่อภาพ เจ้าหญิงสายรุ้ง พบว่า นักเรียนเขียนภาพคนในมุมมองต่างๆ โดยใช้ เส้น รูปร่าง รูปทรง ที่มีความหนักแน่นและน่าสนใจ คือ ใช้เส้นหนาในการเขียนภาพเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้รู้สึกถึงความมั่นใจ การใช้สีไม่ยึดติดอยู่กับหลักการทางศิลปะที่เน้นการลดทอนของสีตามหลักการทฤษฎีสีอย่างเคร่งครัด แต่เลือกที่จะแก้ไขปัญหาเรื่องสีอย่างยืดหยุ่นแต่ละตัวและเกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว การนำสีไปใช้ในลักษณะต่างๆ เป็นการประยุกต์หรือดัดแปลงไปจากการจัดระบบสี ภาพรวมของภาพมีความกลมกลืนด้วยเส้น แต่สีตัดกันแต่ก็เกิดเป็นเอกภาพ เป็นเอกภาพที่เกิดจากความขัดแย้งของสีที่อยู่ในวรรณะที่ต่างกัน ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาทางการสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่

จากที่กล่าวมาสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานนักเรียนเขียนภาพคนในมุมมองต่างๆ ที่มาจากการจัดองค์ประกอบของภาพที่แปลกใหม่ที่ไม่ยึดติดกับหลักการศิลปะ ตามหลักต้นแบบอะเคเดมิกที่กำหนดให้ ยืดหยุ่นในการแก้ไขปัญหาการสร้างสรรค์ การไม่ยอมจำนนต่อปัญหา นอกจากนี้นักเรียนยังสามารถตั้งชื่อภาพที่แสดงถึงจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้อย่างน่าสนใจด้วย

ตาราง 15 กิจกรรม 5.2 เรื่องการวาดภาพประกอบสถานที่มุมต่างๆ

ชื่อภาพ เรือจีนในอดีต

จากการวิเคราะห์ผลงาน ชื่อภาพ เรือจีนในอดีต พบว่า นักเรียนเขียนภาพโดยใช้ เส้น รูปร่าง รูปทรง ที่มีความกลมกลืนสะท้อนถึงความคิดที่เกิดจากจินตนาการมาผสมกับความเป็นจริงจากธรรมชาติโดยทั่วๆ ไป คือ ใช้เส้นที่มีความหนักแน่นชัดเจนในการเขียนภาพเป็นส่วนใหญ่ การใช้สีไม่ยึดติดอยู่กับหลักการทางศิลปะที่เน้นการกลมกลืนของสีตามหลักการทฤษฎีสีอย่างเคร่งครัด แต่เลือกที่จะแก้ไขปัญหาเรื่องสีอย่างยืดหยุ่นแต่ละลงตัวและเกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว การใช้สีคู่ตรงข้ามในการถ่ายทอดความคิดและอารมณ์อย่างสร้างสรรค์ และมีเส้นระดับสายตาทำให้ส่งเสริมจุดเด่นภาพรวมของภาพมีความกลมกลืนด้วยเส้น แต่สีตัดกันแต่ก็เกิดเป็นเอกภาพเป็นเอกภาพที่เกิดจากความขัดแย้งของสีที่อยู่ในระยะที่ต่างกันทำให้วัตถุที่อยู่ระหว่างการตัดกันของสีเด่นชัดขึ้นมา ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาทางการสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่

จากที่กล่าวมาสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานการวาดภาพประกอบสถานที่มุมต่างๆ จากจินตนาการมาผสมกับความเป็นจริงจากธรรมชาติที่มาจากการจัดองค์ประกอบของภาพที่แปลกใหม่ที่ไม่ยึดติดกับหลักการศิลปะ หลักตามต้นแบบอะเคเดมิกที่กำหนดให้ ยืดหยุ่นในการแก้ไขปัญหามาส่งสรรค์ การไม่ยอมจำนนต่อปัญหานั้นนักเรียนยังสามารถตั้งชื่อภาพที่แสดงถึงจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้อย่างน่าสนใจด้วย

ตาราง 16 กิจกรรม 6.1 เรื่องการวาดภาพอาชีพของท้องถิ่น

ชื่อภาพ ทะเลประมงแสนร่มเย็น

จากการวิเคราะห์ผลงาน ชื่อภาพ ทะเลประมงแสนร่มเย็น พบว่า นักเรียนเขียนภาพโดยใช้เส้น รูปร่าง รูปทรง ที่มีความตัดกันและเรื่องราวที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่คุ้นเคย คือ ใช้เส้นที่มีความหนักแน่นชัดเจนในการเขียนภาพเป็นส่วนใหญ่ การใช้สีวรรณะเย็นมาเป็นจุดเด่นในการนำเสนอโดยไม่ยึดติดอยู่กับหลักการทางศิลปะที่เน้นการกลมกลืนของสีตามหลักการทฤษฎีสีอย่างเคร่งครัด แต่เป็นสีที่มีค่าความเข้มของสี ตัดกันอย่างรุนแรง แต่สามารถใช้ได้อย่างเหมาะสมกลมกลืนกันทั้งภาพ แสดงให้เห็นถึงมั่นใจที่จะสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้สีในรูปภาพสูงเป็นอย่างมาก ซึ่งเกิดจากการแก้ไขปัญหาเรื่องสีอย่างยืดหยุ่นแต่ลงตัวและเกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวภาพรวมของภาพมีความกลมกลืนด้วยเส้น แต่สีตัดกันแต่ก็เกิดเป็นเอกภาพ เป็นเอกภาพที่เกิดจากความขัดแย้งของสีที่อยู่ในวรรณะที่ต่างกัน ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาทางการสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่

จากที่กล่าวมาสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานการวาดภาพอาชีพของท้องถิ่นที่มาจากการจัดองค์ประกอบของภาพที่แปลกใหม่ที่ไม่ยึดติดกับหลักการศิลปะ การเล่าเรื่องขยายตามจินตนาการของนักเรียนที่บ่งบอกได้ชัดเจนถึงวิถีชีวิตส่วนใหญ่ที่นักเรียนได้พบเจอเป็นประจำในชีวิตประจำวันของนักเรียน หลักตามต้นแบบอะเคเดมิกที่กำหนดให้ ยืดหยุ่นในการแก้ไขปัญหาการสร้างสรรค์ การไม่ยอมจำนนต่อปัญหา นอกจากนี้นักเรียนยังสามารถตั้งชื่อภาพที่แสดงถึงจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้อย่างน่าสนใจด้วย

ตาราง 17 กิจกรรม 6.2 เรื่องการวาดภาพอาชีพในอนาคต

ชื่อภาพ ชาวนาชาวไร่

จากการวิเคราะห์ผลงาน ชื่อภาพ ชาวนาชาวไร่ พบว่า นักเรียนเขียนภาพโดยผสมผสานเรื่องราวของปัจจุบันกับอนาคตโดยใช้สี เส้น รูปร่าง รูปทรง ที่เกิดจากจินตนาการกับความ เป็นจริงจากธรรมชาติ คือ ใช้เส้นระดับสายตาในการเขียนภาพเป็นส่วนใหญ่ การใช้สีไม่ยึดติดอยู่กับหลักการทางศิลปะที่เน้นการกลมกลืนของสีตามหลักการทฤษฎีสีอย่างเคร่งครัด แต่เลือกที่จะแก้ไขปัญหาเรื่องสีอย่างยืดหยุ่นแต่ลงตัวและเกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวภาพรวมของภาพมีความกลมกลืนด้วยเส้น เป็นเอกภาพที่เกิดจากความกลมกลืนของสีที่อยู่ในวรรณะที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาทาง การสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่

จากที่กล่าวมาสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานการวาดภาพอาชีพในอนาคตที่ มาจากการจัดองค์ประกอบของภาพที่แปลกใหม่ที่ ไม่ยึดติดกับหลักการศิลปะ การประยุกต์ดัดแปลงการจัดระบบสี นำหลักการทางศิลปะ ที่ให้ความแตกต่างระหว่างรูปและพื้น ภาพรวมของภาพมีความกลมกลืนด้วยเส้น ยืดหยุ่นในการแก้ไขปัญหาการสร้างสรรค์ การไม่ยอมจำนนต่อปัญหา นอกจากนี้ นักเรียนยังสามารถตั้งชื่อภาพที่แสดงถึงจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ได้อย่างน่าสนใจด้วย

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านในถุ้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อนและหลังการทดลองสอนด้วยชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางสำหรับครู ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ในการพิจารณาเลือกสื่อกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์แก่นักเรียนได้อย่างเหมาะสม ขั้นตอนการวิจัยและผลของการวิจัย โดยสรุปดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลองใช้ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดของอารี สุทธิพันธุ์ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านในถุ้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดของอารี สุทธิพันธุ์ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านในถุ้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 3 ห้อง นักเรียน 80 คน ของโรงเรียนบ้านในถุ้ง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครศรีธรรมราช

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนบ้านในถุ้ง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งได้มาจากการเลือกอย่างเจาะจง (Purposive sampling) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มา 1 ห้อง จากจำนวน 3 ห้องเรียน และใช้นักเรียน จำนวน 25 คน เป็นกลุ่มทดลอง

ตัวแปรที่จะศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดของอารี สุทธิพันธุ์
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ของทอแรนซ์

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 เป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน รวมเป็น 12 กิจกรรม กิจกรรมละ 50 นาที

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดของอารี สุทธิพันธุ์
2. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอเรนซ์
3. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการ ของอารี สุทธิพันธุ์

วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ดังนี้

1. ทำการทดสอบกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดก่อนดำเนินการทดลอง (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอเรนซ์ แล้วตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด
2. ดำเนินการทดลองโดยกลุ่มตัวอย่างจะได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ ใช้ระยะเวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ โดยจัดสัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 1 ครั้งๆ ละ 50 นาที ช่วงเวลา 12.30 – 13.20 ของวันอังคารและวันพฤหัสบดีรวมทั้งสิ้น 12 ครั้ง
3. หลังเสร็จสิ้นการทดลองผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอเรนซ์ ฉบับเดียวกันกับแบบวัดที่ใช้ก่อนการทดลองแล้วตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด
4. นำคะแนนที่ได้จากการวัดความคิดสร้างสรรค์มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนก่อนและหลังทดลองมาหาค่าสถิติพื้นฐานโดยนำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนก่อนและหลังการทดลองโดยนำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวัดความแตกต่างโดยใช้ t - test ทดสอบค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติของแบบทดสอบ
3. นำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดของอารี สุทธิพันธุ์ ไปหาระดับความพึงพอใจ

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาที่สำคัญสามารถสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านในถุ้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช หลังทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนของนักเรียนก่อนการทดลอง เท่ากับ 56.80 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 14.59 ส่วนการทดสอบหลังจากการทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 74.78 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 14.47 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลองสอนด้วยชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ มีค่า $t = 9.65$ แสดงว่ากิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ ส่งเสริมให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านในถุ้ง มีความคิดสร้างสรรค์โดยรวมสูงขึ้นอย่างชัดเจน

2. ความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านในถุ้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดของอารี สุทธิพันธุ์ ผลการศึกษาพบว่าโดยรวมค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 อยู่ในระดับพึงพอใจมาก และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.92 โดยแบ่งออกเป็นความพึงพอใจมีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ 5 ด้านดังต่อไปนี้

1. ความพึงพอใจด้านวัตถุประสงค์ ผลการศึกษาพบว่าโดยรวมค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 อยู่ในระดับพึงพอใจมาก และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.63

2. ความพึงพอใจด้านเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่าโดยรวมค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 อยู่ในระดับพึงพอใจมาก และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.92

3. ความพึงพอใจด้านสื่อการเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่าโดยรวมค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 อยู่ในระดับพึงพอใจมาก และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.73

4. ความพึงพอใจด้านการวัดประเมินผล ผลการศึกษาพบว่าโดยรวมค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 อยู่ในระดับพึงพอใจมาก และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.85

5. ความพึงพอใจด้านหน่วยกิจกรรม ผลการศึกษาพบว่าโดยรวมค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 อยู่ในระดับพึงพอใจมาก และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.84

อภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านในถุ้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อนและหลังการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านในถุ้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช หลังจากการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ ส่งผลให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านในถุ้ง จังหวัด

นครศรีธรรมราช มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น ความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านในถุ้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ อยู่ในระดับพึงพอใจมาก ซึ่งอภิปรายได้ดังนี้

1. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ เป็นกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยผ่านกระบวนการวิจัย เริ่มจากการศึกษาปัญหาและความต้องการของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านในถุ้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช วิเคราะห์เนื้อหาและลักษณะของกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ผ่านการตรวจ ปรับปรุง จนเหมาะสมนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ เป็นกิจกรรมที่อยู่ในความสนใจของนักเรียน ศิลปะที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนทั้งพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และพัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์ ดังจะเห็นได้จากการจัดกิจกรรมให้ผู้สนใจด้วยความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลิน โดยคาดหวังการสร้างสรรค์ให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ได้วางแผนเอาไว้ เพื่อสะท้อนความเป็นตัวเองและความรู้สึของการสร้างสรรค์ต่าง ๆ นั้น ผ่านคุณสมบัติพื้นฐานของวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้สนใจเกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และบทบาทในการเสริมสร้างวินัยของผู้สร้างให้เกิดขึ้นในตนเองให้มีความรับผิดชอบ มีมานะอดทนทำงานด้วยความเพียร ซึ่งสอดคล้องกับ พระพวงษ์ กุลพิศาล (2546: 36) กล่าวถึงความสำคัญของศิลปะสร้างสรรค์ว่า การเรียนรู้โลกภายนอกด้วยประสาทสัมผัส (Senses Perception) เป็นธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กอยู่แล้วและกิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมหนึ่ง ที่ฝึกให้เด็กรู้จักนำเอาธรรมชาติของตนเองที่มีอยู่ มาใช้เก็บเกี่ยวความรู้ต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว โดยเฉพาะความรู้อันเป็นพื้นฐานพัฒนาคุณภาพทางสุนทรีย์ภาพให้แก่ตน นอกจากนั้นยังเป็นประสบการณ์หรือความรู้ทางอ้อมที่ได้จากงานศิลปะ ได้แก่ ประสบการณ์สังคม ประสบการณ์ในการใช้เครื่องมือต่าง ๆ รู้จักวัสดุต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งมีส่วนช่วยพัฒนาการเจริญเติบโตทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมของเด็กต่อไป

3. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ เป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้สนใจด้วยความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลิน โดยคาดหวังการสร้างสรรค์ให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ได้วางแผนเอาไว้ เพื่อสะท้อนความเป็นตัวเองและความรู้สึของการสร้างสรรค์ต่าง ๆ นั้น ผ่านคุณสมบัติพื้นฐานของวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และบทบาทในการเสริมสร้างวินัยของผู้สร้างให้เกิดขึ้นในตนเองให้มีความรับผิดชอบ มีมานะอดทนทำงานด้วยความเพียรโดยการฝึกฝนตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์

4. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ ให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณสมบัติเทคนิคพื้นฐานของสื่อวัสดุนั้นๆ โดยสร้างสรรค์ผลงานตามแนวทางของนักเรียน ให้ได้รูปแบบผลงานที่แปลกใหม่ และยังรู้จักเปลี่ยนแปลง โยกย้าย สลับตำแหน่ง ลดทอน เพิ่มเข้าไป ของส่วนประกอบศิลปะ อีกทั้งยังมุ่งเน้นให้มีความสนุกสนาน มีความอยากรจะทำ อยากแสวงหา และอยากใฝ่รู้ในการทำงานไปสู่ความสำเร็จ

5. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ ส่งเสริมให้นักเรียนได้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะพร้อมทั้งอธิบายแนวความคิด ซึ่งลักษณะเหล่านี้เป็นคุณสมบัติของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ซึ่งสอดคล้องกับที่ สมศักดิ์ ภูวิภาดารวรรณ (2537: 2) กล่าวว่า ถ้าพิจารณาความคิดสร้างสรรค์ในเชิงผลงานนั้นต้องเป็นงานที่แปลกใหม่ มีคุณค่า และใช้ได้โดยมีคนยอมรับ ถ้าพิจารณาความคิดสร้างสรรค์ในเชิงกระบวนการ ต้องเป็นกระบวนการที่มีการเชื่อมโยงสัมพันธ์สิ่งของหรือความคิดที่มีความแตกต่างกันมากเข้าด้วยกัน และถ้าพิจารณาความคิดสร้างสรรค์เชิงบุคคล บุคคลนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความแปลก เป็นตัวของตัวเอง เป็นผู้ที่มีความคิดคล่อง มีความยืดหยุ่น และสามารถให้รายละเอียดในความคิดนั้นๆ ได้

6. เมื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านในถุ้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ผ่านการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ การจัดกิจกรรมทำให้นักเรียนมีความสนใจด้วยความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลิน โดยคาดหวังการสร้างสรรค์ให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ได้วางแผนเอาไว้ เพื่อสะท้อนความเป็นตัวเองและความรู้สึของการสร้างสรรค์ต่างๆ นั้น ผ่านคุณสมบัติพื้นฐานของวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้สนใจเกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ และบทบาทในการเสริมสร้างวินัยของผู้สร้างให้เกิดขึ้นในตนให้มีความรับผิดชอบ มีมานะอดทนทำงานด้วยความเพียรโดยการฝึกฝนตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

1. ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ ในระยะแรก ผู้เรียนไม่กล้าที่จะสร้างสรรค์ผลงานตามจินตนาการมากนัก เนื่องจากผู้เรียนยังไม่คุ้นเคยกับการเปลี่ยนแปลง โยกย้าย สลับตำแหน่ง ลดทอน เพิ่มเข้าไป ของส่วนประกอบศิลปะต่างๆ แต่เมื่อครูยกตัวอย่างผลงานที่หลากหลาย ทำให้เด็กสนใจ มีความมั่นใจและกล้าที่จะพูดและแสดงออกมากขึ้น

2. เมื่อผู้เรียนเริ่มคุ้นเคยกับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ ผู้เรียนในห้องเริ่มสนใจที่จะนำเสนอความคิดที่แปลกใหม่ สนทนากับครู ตอบโต้ในสิ่งที่ครูยกตัวอย่างผลงานศิลปะที่หลากหลายในการจัดกิจกรรม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานศิลปะแนว ต่างๆ ที่ผู้เรียนชื่นชอบ ผู้วิจัยคิดผลงานศิลปะที่หลากหลายนี้ทำให้เด็กเกิดความเข้าใจในความคิดสร้างสรรค์ มากยิ่งขึ้น

3. จากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ นั้นมีความแตกต่างกันและสอดคล้องกันบางส่วนกับแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอแรนซ์ และเมื่อไปใช้ในกิจกรรมจึงทำให้การประเมินผลมีความแตกต่างกัน จึงไม่เหมาะสมที่จะวิเคราะห์ผลโดยตรง

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ ควรเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ให้พร้อม มีปริมาณที่เพียงพอสำหรับทุกคน
2. จากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ ควรให้ผู้เรียนเข้าใจการสร้างสรรคงานในรูปแบบเดิม เพื่อที่จะเชื่อมโยงผลงานศิลปะที่แสดงถึงความคิดสร้างสรรค์ ในรูปแบบแปลกใหม่ ด้วยความมั่นใจ และมีการใช้วัสดุ อุปกรณ์ได้อย่างเหมาะสม
3. การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ ควรมุ่งเน้นให้รู้จักเปลี่ยนแปลง โยกย้าย สลับตำแหน่ง ลดทอน เพิ่มเข้าไป ของส่วนประกอบศิลปะ
4. ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ ควรส่งเสริมแนวคิดสร้างสรรค์ผลงานตามแนวทางของนักเรียน และอธิบายแนวความคิดสะท้อนให้รู้สึกในความเป็นตัวของตัวเอง

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรมีการนำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ ศึกษาในตัวแปรอื่นนอกเหนือจากความคิดสร้างสรรค์ เช่น ทักษะ การคิด พหุปัญญา เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษากิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ ที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์กับกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ เช่น ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ
3. ควรมีการนำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ ในระยะเวลาที่เพิ่มขึ้น เพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงความคิดสร้างสรรค์ชัดเจนยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรมการฝึกหัดครู. (2522). การวิจัยเรื่องความคิดสร้างสรรค์ของเด็กไทยในระดับ ป.5 – ม.ศ.

3. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.

กรมวิชาการ. (2535). **ความคิดสร้างสรรค์** หลักการ ทฤษฎี การเรียนการสอน การวัดผล
ประเมินผล. กรุงเทพฯ: อรุณสภานาฏพาร.

กรกฎ แพทย์หลักฟ้า. (2552). การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็ก
ระดับปฐมวัย ก่อน และ หลังการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อ
พัฒนาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2535). **ความคิดสร้างสรรค์**. ชุดรวมบทความที่ 8. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2536). **แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล
ปีที่ 1 เล่ม 1**. กรุงเทพฯ: อรุณ.

คณะกรรมการพัฒนาการสอนและผลิตวัสดุอุปกรณ์การสอนคณิตศาสตร์. (2524). **ชุดการเรียนรู้
การสอนสำหรับครูคณิตศาสตร์**. กรุงเทพฯ: ทบวงมหาวิทยาลัย.

ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2546). **ความคิดสร้างสรรค์ Creative Thinking**. กรุงเทพฯ
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชาญชัย อินทรสุวรรณ์. (2538). **ศูนย์การเรียนรู้และการสอน**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเทคโนโลยี
ทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ชัยณรงค์ เจริญพาณิชย์กุล. (2533). **พัฒนาเด็กด้วยศิลปะ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:
แปลนพับลิชชิง.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2523). **นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาการสอน**. กรุงเทพฯ:
ไทยวัฒนาพานิช.

----- (2545). **เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับประถมศึกษา หน่วยที่ 8 – 15**.
พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชัยยุทธ รัตนานุกูล. (2541). **ความคิดสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.

ชลุด นิ่มเสมอ. (2539). **องค์ประกอบศิลป์**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- จารุณี เนตรบุตร. (2543). การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางศิลปะด้านการวาดภาพ
ระบายสีระหว่างเด็กอายุ 9-12 ปี ที่มีภูมิหลังแตกต่างกันโดยใช้ทฤษฎีของวิกเตอร์
โลเวนเฟลด์. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จวีร์รัตน์ บุญรินทร์. (2547). รูปแบบการจัดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์สำหรับเด็กด้อย
โอกาส อายุระหว่าง 9-12 ปี กรณีศึกษา: นักเรียนที่สังกัดโรงเรียนเฉลิมมณีนาย
วิทยาคาร จังหวัดสมุทรปราการ. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2549). การพัฒนาโปรแกรมบทเรียนและบทเรียนบนเครือข่าย.
พิมพ์ครั้งที่ 10. เอกสารประกอบการบรรยายรายวิชา 0503860 ภาควิชาเทคโนโลยีและ
สื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดวงหทัย แสงวิริยะ. (2542). ผลการใช้แผนการสอนแบบ 4 Mat ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียน ความรับผิดชอบและเจตคติต่อการเรียนในหน่วยการเรียนรู้เรื่องประชากร
ศึกษาและการทำมาหากิน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปรินซ์นิพนธ์. กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดิลก ดิลกานนท์. (2534). การฝึกทักษะการคิดเพื่อการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์. ปรินซ์
นิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เนื่อทอง นาย. (2544). ผลการใช้ชุดกิจกรรมกระบวนการทางวิทยาศาสตร์กับการสอนโดย
ครูเป็นผู้สอนที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และความสนใจทาง
วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). กิจกรรมสำหรับเด็กประถมวัย. กรุงเทพฯ: เอพี กราฟฟิกส์ ดีไซน์.
- ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ:
สุวีริยาสาส์น.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2547). โลก MODERN & POST MODERN. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- ธำรง อุดมไพจิตรกุล. (2546). จิตวิทยาสำหรับนักเศรษฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บงกชพันธุ์ ทองงาม. (2539). ศิลปะสำหรับครูประถม. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการ
สอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2530). นวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเทคโนโลยีทาง
การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน .
- (2542). นวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- เบญจา แสงมะลิ. (2545). **ประมวลการสอนนักเรียนอนุบาล**. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- บรรณพร มังกร. (2557). **การศึกษาเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยการใช้กิจกรรมหนังสือทำมือของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสฤทธิเดช**. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประสาธ อิศรปรีดา. (2549). **สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา**. โครงการตำราเรียนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ขอนแก่น: คลังน่านาวิทยา.
- ปราโมทย์ ชันติลาภพันธ์. (2532). **ลักษณะความคิดสร้างสรรค์และขั้นตอนการคิด**. กรุงเทพฯ: วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา.
- ฝนทิพย์ มีชูชน. (2557). **การพัฒนาทักษะทางศิลปะของเด็กปฐมวัยด้วยชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์**. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พวงชมพู อร่ามกุล. (2549). **การศึกษาวิเคราะห์ผลของการจัดกิจกรรมศิลปศึกษาที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ของเด็กปัญญาเลิศที่มีผลสมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริง**. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พีระพงษ์ กุลพิศาล. (2531). **มโนภาพและการรับรู้ทางศิลปะ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- (2546). **สมองลูกพัฒนาด้วยศิลปะ**. กรุงเทพฯ: แปลนพับลิชชิ่ง.
- เพ็ญศิริ จีระเดชากุล. (ม.ป.ป.). **ปรัชญาการศึกษาประสบการณ์นิยม**. พิษณุโลก: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- ภรณ์ี คุรุรัตน์. (2535). **เด็กก่อนวัยเรียน เรียนรู้อะไร อย่างไร**. นนทบุรี: โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2533). **พัฒนาการวัยรุ่นและการอบรม**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- มะลิฉัตร เอื้ออานนท์. (2532). **เอกสารประกอบการสอนวิชาทฤษฎีความรู้และศิลปศึกษา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2543). **แนวโน้มศิลปศึกษาร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ: ศูนย์เอกสารและตำราทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณทิพา รอดแรงคำ; และพิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2542). **การพัฒนาการคิดของครูด้วยกิจกรรมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์**. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมเนจเม้นท์.
- วโร เฟิงสวัสดิ์. (2544). **การวิจัยการศึกษาปฐมวัย**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2523). **กิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน**. เอกสารประกอบการเรียน ภาควิชาหลักสูตร. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2542). **พลังการเรียนรู้: ในกระบวนการทัศน์ใหม่**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2526). **ศิลปศึกษา**. กรุงเทพฯ: วิมวอลอาร์ต.
- (2535). **ทฤษฎีสี่เพื่อการสร้างสรรค์ศิลปะ**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- (2539). **ศิลปศึกษา**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- (2542). **ศิลปะหลังสมัยใหม่ในศิลปะจินตทัศน์**. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- (2548). **ทัศนศิลปศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สันติศิริการพิมพ์.
- (2551). **กิจกรรมสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มิติ.
- ศศศร เดชะกุล. (2553). **การพัฒนาชุดกิจกรรมทัศนศิลป์สร้างสรรค์ แบบเทคนิคชินเนคติกส์ สำหรับเด็กหญิง ระดับชั้นประถมศึกษา ของสถานแรกรับเด็กหญิงบ้านธัญพร**. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรียา นิยมธรรม. (2545). **ศิลปะกับการพัฒนาเยาวชน**. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- (2550). **ทัศนศิลป์เพื่อการศึกษาพิเศษ**. กรุงเทพฯ: จำไทยเพรส.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2545). **จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย (เล่ม2)**. วัยรุ่น-วัยสูงอายุ. พิมพ์ครั้งที่ 8 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุกิจ ศรีพรหม. (2541). **ชุดการสอนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน**. วารสารวิชาการ.
- สุจิตรา สุขเกษม. (2538). **ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะที่มีต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้**. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุชาติ เกาทอง. (2536). **หลักการทัศนศิลป์**. กรุงเทพฯ: นำอักษร.
- (2552). **ทัศนศิลป์กับมนุษย์ การสร้างสรรค์และสุนทรีภาพ**. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- สุวัฒนา ไบเจริญ. (2540). **ความพึงพอใจของลูกค้าต่อการให้บริการของธนาคารออมสิน สาขาขอนแก่น (ภาคคำ)**. ปรินูญานินพนธ์ บธ.ม. (การตลาด). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สมชาย แก้วประกอบ. (2553). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ และความพึงพอใจที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน เรื่องความสมดุล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการสอนตามแนวคิดของเบอร์โนซ์ แมคคาร์ธี 4 แมทซ์ กับการสอนโดยใช้แนวคิดวิธีการสอนของเจอโรม บรูเนอร์**. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สมบัติ ยรรยง. (2533). ความพึงพอใจของข้าราชการพลเรือนที่มีต่อการปฏิบัติงานใน
สำนักงานศึกษาธิการอำเภอเขตการศึกษา 7. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การบริหาร
การศึกษา). พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- เสาวลักษณ์ อนุติย์. (2542). การพัฒนาโปรแกรมศิลปศึกษาเพื่อส่งเสริมการรับรู้ทางศิลปะ
สำหรับเด็กอนุบาล. กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สมศักดิ์ ภูวิภาดาธรรม. (2537). เทคนิคการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ:
ไทยวัฒนาพานิช.
- อนันทิศา ไปชะกฤษณะ. (2532). การวัดระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กไทย. วิทยานิพนธ์
ศศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเซาท์เร็น อิลลินอยส์ ณ คาร์บอนเดล. ถ่ายเอกสาร.
- อารี รังสินนท์. (2526). ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยา
การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อารี พันธุ์มี. (2537). ความคิดสร้างสรรค์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ 1412.
- (2540). การคิดสร้างสรรค์กับการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ แกรมมี.
- (2545). ฝึกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: ไยใหม่.
- (2546). จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: ไยใหม่.
- (2546). พ่อแม่มีอาชีพ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ไยใหม่.
- (2555). การหาเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพ
แบบ ข ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในกรุงเทพมหานคร. รายงานการ
วิจัย. กรุงเทพฯ: บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต. ถ่ายเอกสาร.
- (2535). ทักษะศิลป์และความงาม. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อแกรมมี.
- (2551). กิจกรรมสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มิติ.
- อุบล ตูจินดา. (2532). หลักและวิธีสอนศิลปะ. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินติ้ง เฮาส์.
- โอภาส บุญครองสุข. (2535). การเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ระหว่างนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาศิลปศึกษาโดยการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม กับ
การทำกิจกรรมเป็นรายบุคคล. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- Beardsley Beardsley; & Monroe C. (1981). **AESTHETICS**. Indianapolis: Hackett.
- Bloom, B.S. (1976). **Human Characteristics and School Learning**. New York: McGraw –
Hill Book Company.
- Cardarelli, Sally M. (1973). **Individualized instruction programmed and material**. New
Jersey: Eglerood.

- Houston; et al. (1972). **Developing Instruction Modular System for Writing Module**.
College of Education Texas: University of HOUSTON.
- Jonathan, C. (1995). **Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English**. 5th ed.
New York: Oxford University press.
- Kelley, Ramona M.; & Daniel. (1986, July). Effects of An Administrative Plan for
Excellence in Creative Arts Experience on the Development of Creativity in first
Graders. **Dissertation Abstracts International**. 44(01): 32-A.
- Lowenfeld, Viktor; & Brittain W. (1987). Lambert. **Creative and mental Growth**. 7th ed.
New York: Macmillan Publishing.
- Liu, M. (2000). **Relationships among creativity, drawing ability, and visual / spatial
Intelligence in Elementary school children**. New York: Exposition Press.
- McCarthy, Bernice. [1990, October]. Using the 4 MAT System to Bring Learning Styles
to Schools. **Educational Leadership**. 48 (2): 31-37.
- Ruse, H.C. (1988). **Oxford Student's Dictionary of Current English**. London: Oxford
University press.
- Simpson, M. (1999). **The English Thai dictionary**. Schweiz: Staub.
- Spence, J.T., Helmreich, R.L.; & Stapp, J. (1975). Ratings of self and peers on sex-role
attributes and their relation to self-esteem and conceptions of masculinity
and femininity. **Journal of Personality and Social Psychological**. 32(1): 29-39.
- Torrance, E.P. (1964). **Education and Creativity**. in Creativity: Progress and Potential,
edited by Calvin W. Taylor, New York: McGraw-Hill.
- Williams, Charles Owen. (1972, March). An In-Delphi Investigation of Explicit Task
Performed by Selected Indiana Junior High School Principals. **Dissertation
Abstracts International**. 32(9): 4909-A.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- คู่มือการใช้แผนกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์
- ตัวอย่างแผนกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์

คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการ ของอารี สุทธิพันธุ์

หลักการและเหตุผล

การจัดกิจกรรมให้ผู้สนใจด้วยความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลิน โดยคาดหวังการสร้างสรรคให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ได้วางแผนเอาไว้ เพื่อสะท้อนความเป็นตัวเองและความรู้สึกของการสร้างสรรค์ต่างๆ นั้น ผ่านคุณสมบัติพื้นฐานของวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้สนใจเกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ และบทบาทในการเสริมสร้างวินัยของผู้สร้างให้เกิดขึ้นในตนให้มีความรับผิดชอบ มีมานะอดทนทำงานด้วยความเพียรโดยการฝึกฝนตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจการสร้างสรรคงานในรูปแบบเดิม เพื่อที่จะเชื่อมโยงผลงานศิลปะที่แสดงถึงความคิดสร้างสรรค์ในรูปแบบแปลกใหม่ ด้วยความมั่นใจ และมีการใช้วัสดุ อุปกรณ์ได้อย่างเหมาะสม

หลักการจัดกิจกรรม

1. จัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ เป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน ได้แก่ วันอังคาร วันพฤหัสบดี วันละ 50 นาที

2. ลักษณะของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ แต่ละหน่วยการเรียนรู้ จะมีหัวข้อทั้งหมด 12 เรื่อง ได้แก่

- 2.1 ความสมดุลเรื่องขนาดต่างๆ
- 2.2 ความสมดุลเรื่องรูปและพื้นที่ว่าง
- 2.3 การใช้สีคู่ตรงข้ามที่ต่างกัน
- 2.4 การใช้สีคู่ตรงข้ามในภาพวาด
- 2.5 การวาดเส้นแสงเงา
- 2.6 การระบายสีแสงเงา
- 2.7 การปั้นนูนต่ำ
- 2.8 การปั้นวัสดุต่างๆ
- 2.9 การวาดภาพคนมุมต่างๆ
- 2.10. การวาดสถานที่มุมต่างๆ
- 2.11. การวาดภาพอาชีพของท้องถิ่น
- 2.12. การวาดภาพอาชีพในอนาคต

3. ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ควรส่งเสริมแนวคิดสร้างสรรค์ผลงานตามแนวทางของนักเรียน และอธิบายแนวความคิดสะท้อนให้รู้สึกในความเป็นตัวของตัวเอง

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม มีดังนี้

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียนสอนตามวิธีการและรูปแบบเดิม (5 นาที)

1. ครูให้นักเรียนดูภาพผลงานตัวอย่างซึ่งเป็นผลงานที่เชื่อมโยงกิจกรรมจากประสบการณ์เดิมมีการใช้วัสดุ อุปกรณ์ได้อย่างเหมาะสม มีการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่แสดงถึงความคิดสร้างสรรค์ด้วยความมั่นใจ มีการควบคุมส่วนประกอบทางศิลปะได้อย่างมีแนวทางให้เป็นรูปแบบเชิงสร้างสรรค์ใหม่ จากนั้นให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น โดยครูใช้คำถาม ดังนี้

ภาพที่นักเรียนเห็นเป็นภาพที่มีความสมบูรณ์หรือไม่ (นักเรียนตอบตามประสบการณ์และความเข้าใจ)

นักเรียนคิดว่าภาพภาพนี้ยังมีความบกพร่องอย่างไร (นักเรียนตอบตามประสบการณ์และความเข้าใจ)

2. ครูให้ข้อสังเกตกับนักเรียนว่า ผลงานที่นักเรียนเห็น เป็นผลงานที่สื่อความหมายได้ มีการใช้วัสดุ อุปกรณ์เหมาะสม มีการสร้างสรรค์ที่ดี แสดงถึงความคิดสร้างสรรค์ด้วยความมั่นใจ มีการควบคุมส่วนประกอบทางศิลปะได้อย่างมีแนวทางให้เป็นรูปแบบเชิงสร้างสรรค์ใหม่ เพราะเป็นผลงานที่กระบวนการสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบและเข้าใจส่วนประกอบต่างๆ ทางศิลปะเป็นอย่างดี

ขั้นเตรียมการสอนตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์ (35 นาที)

ครูนำผลงานที่มีการสร้างสรรค์มาให้ให้นักเรียนดู จากนั้นอธิบายให้นักเรียนฟังว่า ผลงานที่ดีต้องรู้จักเปลี่ยนแปลง โยกย้าย สลับตำแหน่ง ลดทอน เพิ่มเข้าไป ได้อย่างเหมาะสม

ขั้นสอนตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์

นักเรียนเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ผลงาน

ขั้นปฏิบัติตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์

1. ครูให้นักเรียนสังเกตสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว จากนั้นฝึกฝนการสร้างสรรค์ผลงานให้เห็นถึงความสำคัญของการตัดกัน การตรงข้าม ตามคุณลักษณะต่างๆ ของระนาบบริเวณว่าง รูปร่าง รูปทรงเส้น โดยเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับผลงานที่จะสร้างสรรค์ ครูสังเกต ให้คำแนะนำ และตรวจสอบความถูกต้อง

นักเรียนนำผลงานของตนเอง ออกมานำเสนอ ครูและเพื่อนๆ ร่วมกันตรวจสอบว่า ภาพของแต่ละคน มีความคิดสร้างสรรค์มากน้อยเพียงใด ยังมีข้อบกพร่องหรือไม่ และร่วมกันเสนอแนะแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องของภาพให้กับเจ้าของผลงาน

ขั้นสรุป (10 นาที)

1. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้ ดังนี้ ผลงานที่ดีต้องมีความรู้สึก และรู้ว่ามีความรู้สึกอย่างไรต่อสิ่งนั้น เข้าใจว่าสิ่งเหล่านี้มีอยู่ได้อย่างไร ผลงานที่เกิดจากการสร้างสรรค์ที่ดี จะทำให้ผลงานที่ออกมามีรูปแบบของความแปลกใหม่ที่ตอบสนองความอดทน และความเพียร
2. นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น โดยครูใช้คำถามท้าทาย ดังนี้
นักเรียนคิดว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์ผลงานที่มีความแปลกใหม่นั้น คือสิ่งใด

บทบาทครู

- ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอาร์ สุธิพันธ์ บทบาทครู มีดังนี้
1. ศึกษาแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอาร์ สุธิพันธ์
 2. จัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ที่จะใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอาร์ สุธิพันธ์เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน และคอยดูแลความเรียบร้อยในขณะทำกิจกรรม
 3. ครูควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมอย่างอิสระและคอยให้ความช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนร้องขอเท่านั้น
 4. กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้สื่ออุปกรณ์ที่ถูกเตรียมไว้
 5. สังเกตพฤติกรรม ให้ผู้เรียนทุกคนได้ร่วมกิจกรรมและให้ความสำคัญกับทุกคน

ตารางการจัดกิจกรรมครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ใช้เวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน รวมเป็น 12 กิจกรรม กิจกรรมละ 50 นาที

สัปดาห์	วันที่ทดลอง	กิจกรรม	สื่อ
1	อังคาร พฤษภาคม	1. ความสมดุลเรื่องขนาดต่างๆ 2. ความสมดุลเรื่องรูปและพื้นที่ว่าง	1. ภาพตัวอย่างความสมดุล 2. อุปกรณ์วาดเขียน
2	อังคาร พฤษภาคม	1. การใช้สีคู่ตรงข้ามที่ต่างกัน 2. การใช้สีคู่ตรงข้ามในภาพวาด	1. ภาพตัวอย่างการใช้สี 2. อุปกรณ์วาดเขียน
3	อังคาร พฤษภาคม	1. การวาดเส้นแสงเงา 2. การระบายสีแสงเงา	1. ภาพตัวอย่างการวาดเส้น 2. อุปกรณ์วาดเขียน
4	อังคาร พฤษภาคม	1. การปั้นนูนต่ำ 2. การปั้นวัสดุต่างๆ	1. ตัวอย่างผลงานปั้น 2. อุปกรณ์การปั้น
5	อังคาร พฤษภาคม	1. การวาดภาพคนมุมต่างๆ 2. การวาดสถานที่มุมต่างๆ	1. ภาพตัวอย่างมุมมอง 2. อุปกรณ์วาดเขียน
6	อังคาร พฤษภาคม	1. การวาดภาพอาชีพของท้องถิ่น 2. การวาดภาพอาชีพในอนาคต	1. ภาพตัวอย่างอาชีพ 2. อุปกรณ์วาดเขียน

การจัดการเรียนรู้กิจกรรมสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์

หน่วยที่ 1 ความสมดุลสร้างสรรค์

กิจกรรม 1.1 เรื่อง ความสมดุลของขนาดต่าง ๆ เวลา 50 นาที

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เข้าใจคุณสมบัติพื้นฐานความสมดุลของขนาดต่างๆ
2. สร้างสรรค์ผลงานของนักเรียน โดยใช้หลักความสมดุลในเรื่องขนาดต่างๆ
3. รู้จักเปลี่ยนแปลง โยกย้าย สลับตำแหน่ง ลดทอน เพิ่มเข้าไป ของส่วนประกอบศิลปะ
4. มุ่งเน้นให้มีความสุขสนุกสนาน มีความอยากจะทำ อยากแสวงหา และอยากใฝ่รู้
5. อธิบายแนวความคิดสะท้อนให้รู้สึกในความเป็นตัวของตัวเอง

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน
2. ยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น

สื่อการเรียนรู้ / อุปกรณ์

1. ภาพตัวอย่าง

ภาพที่ 1

ภาพที่ 2

ภาพที่ 3

2. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

- 2.1 กระดาษวาดเขียน
- 2.2 ดินสอ
- 2.3 ยางลบ
- 2.4 สีไม้หรือสีเทียน

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้

1. ช้นำเข้าสู่บทเรียนสอนตามวิธีการและรูปแบบเดิม (5 นาที)

1.1 ครูให้นักเรียนดูภาพผลงานตัวอย่างเรื่องความสมดุลของขนาดต่างๆ ซึ่งเป็นผลงานที่เชื่อมโยงกิจกรรมจากประสบการณ์ เดิมมีการใช้วัสดุ อุปกรณ์ได้อย่างเหมาะสม มีการ

สร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่แสดงถึงความคิดสร้างสรรค์ด้วยความมั่นใจ มีการควบคุมส่วนประกอบทางศิลปะได้อย่างมีแนวทางให้เป็นรูปแบบเชิงสร้างสรรค์ใหม่ จากนั้นให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น โดยครูใช้คำถาม ดังนี้

- ครูติดภาพบนกระดาน (ภาพที่ 1)
- ภาพที่นักเรียนเห็นเป็นภาพที่มีความเหมาะสมหรือไม่ (นักเรียนตอบตามประสบการณ์และความเข้าใจ)
- ครูติดภาพบนกระดาน (ภาพที่ 2) ครูอธิบายว่าความสมดุลเกิดจากการจัดขนาดของสิ่งต่าง ๆ ในภาพให้มีความเหมาะสม ถ้าภาพมีขนาดเล็กและใหญ่อยู่คนละด้านจะทำให้ภาพเอียง
- ครูติดภาพบนกระดาน (ภาพที่ 3)
- นักเรียนคิดว่าภาพภาพนี้ยังมีความบกพร่องอย่างไร (นักเรียนตอบตามประสบการณ์และความเข้าใจ)
- ให้นักเรียนร่วมกันสรุปว่าการระบายสีรูปที่มีขนาดเล็กให้มีสีเข้มจะช่วยเพิ่มน้ำหนักให้กับรูปนั้นทำให้มีความสมดุล

1.2 ครูให้ข้อสังเกตกับนักเรียนว่า ผลงานที่นักเรียนเห็น เป็นผลงานที่สื่อความหมายได้ มีการใช้วัสดุ อุปกรณ์เหมาะสม มีการสร้างสรรค์ที่ดี แสดงถึงความคิดสร้างสรรค์ด้วยความมั่นใจ มีการควบคุมส่วนประกอบทางศิลปะได้อย่างมีแนวทางให้เป็นรูปแบบเชิงสร้างสรรค์ใหม่ เพราะเป็นผลงานที่กระบวนการสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบและเข้าใจส่วนประกอบต่างๆ ทางศิลปะได้เป็นอย่างดี โดยหลักความสมดุลของขนาดต่างๆ

2. ขั้นเตรียมการสอนตามแนวคิดวิธีการของอาร์ สุธิพันธุ์ (35 นาที)

ครูนำผลงานที่มีการสร้างสรรค์มาให้ให้นักเรียนดู จากนั้นอธิบายให้นักเรียนฟังว่า ผลงานที่ดีต้องรู้จักเปลี่ยนแปลง โยกย้าย สลับตำแหน่ง ลดทอน เพิ่มเข้าไป ได้อย่างเหมาะสม

3. ขั้นสอนตามแนวคิดวิธีการของอาร์ สุธิพันธุ์

นักเรียนเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ผลงาน

4. ขั้นปฏิบัติตามแนวคิดวิธีการของอาร์ สุธิพันธุ์

4.1 ครูให้นักเรียนสังเกตสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว จากนั้นฝึกฝนการสร้างสรรค์ผลงานให้เห็นถึงความสำคัญของการตัดกัน การตรงข้าม ตามคุณลักษณะต่างๆ ของระนาบบริเวณว่าง รูปร่าง รูปทรงเส้น โดยเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับผลงานที่จะสร้างสรรค์ ครูสังเกต ให้คำแนะนำและตรวจสอบความถูกต้อง

4.2 นักเรียนนำผลงานของตนเอง ออกมานำเสนอ ครูและเพื่อนๆ ร่วมกันตรวจสอบว่า ภาพของแต่ละคน มีความคิดสร้างสรรค์มากน้อยเพียงใด ยังมีข้อบกพร่องหรือไม่ และร่วมกันเสนอแนะแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องของภาพให้กับเจ้าของผลงาน

5. ขั้นสรุป (10 นาที)

5.1 นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้ ดังนี้ ผลงานที่ดีต้องมีความรู้สึก และรู้ว่ามี
ความรู้สึกอย่างไรต่อสิ่งนั้น เข้าใจว่าสิ่งเหล่านี้มีอยู่ได้อย่างไร ผลงานที่เกิดจากการสร้างสรรค์ที่ดี จะ
ทำให้ผลงานที่ออกมามีรูปแบบของความแปลกใหม่ที่ตอบสนองความอดทน และความเพียร

5.2 นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น โดยครูใช้คำถามท้าทาย ดังนี้

นักเรียนคิดว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์ผลงานที่มีความแปลกใหม่นั้น คือ
สิ่งใด

การจัดการเรียนรู้กิจกรรมสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์

กิจกรรม 1.2 เรื่อง ความสมดุลของรูปและพื้นที่ว่าง เวลา 50 นาที

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เข้าใจคุณสมบัติพื้นฐานของรูปและพื้นที่ว่าง
2. สร้างสรรค์ผลงานของนักเรียน โดยใช้หลักความสมดุลในเรื่องรูปและพื้นที่ว่าง
3. รู้จักเปลี่ยนแปลง โยกย้าย สลับตำแหน่ง ลดทอน เพิ่มเข้าไป ของส่วนประกอบศิลปะ
4. มุ่งเน้นให้มีความสุขสนุกสนาน มีความอยากจะทำ อยากแสวงหา และอยากใฝ่รู้
5. อธิบายแนวความคิดสะท้อนให้รู้สึกในความเป็นตัวของตัวเอง

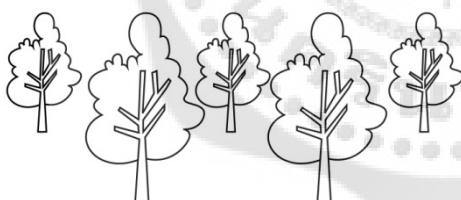
คุณลักษณะที่พึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน
2. ยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น

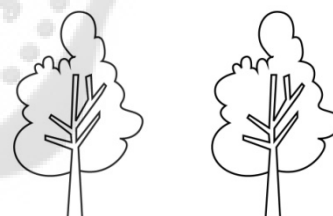
สื่อการเรียนรู้ / อุปกรณ์

1. ภาพที่มีพื้นที่ว่างเหมาะสมและพื้นที่ว่างไม่เหมาะสม

ภาพที่ 1

ภาพที่ 2

2. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน
 - 2.1 กระดาษวาดเขียน
 - 2.2 ดินสอ
 - 2.3 ยางลบ
 - 2.4 สีไม้หรือสีเทียน

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียนสอนตามวิธีการและรูปแบบเดิม (5 นาที)
 - 1.1 ครูให้นักเรียนดูภาพผลงานตัวอย่างเรื่องความสมดุลในเรื่องรูปและพื้นที่ว่าง ซึ่งเป็นผลงานที่เชื่อมโยงกิจกรรมจากประสบการณ์เดิมมีการใช้วัสดุ อุปกรณ์ได้อย่างเหมาะสม มีการ

สร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่แสดงถึงความคิดสร้างสรรค์ด้วยความมั่นใจ มีการควบคุมส่วนประกอบทางศิลปะได้อย่างมีแนวทางให้เป็นรูปแบบเชิงสร้างสรรค์ใหม่ จากนั้นให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น โดยครูใช้คำถาม ดังนี้

- ติดภาพบนกระดาน (ภาพที่ 1 และ ภาพที่ 2) นักเรียนเห็นเป็นภาพที่มีความสมบูรณ์หรือไม่ และนักเรียนคิดว่าภาพภาพนี้ยังมีความบกพร่องอย่างไร(นักเรียนตอบตามประสบการณ์และความเข้าใจ)

- นักเรียนชอบภาพใด เพราะอะไร (ตัวอย่างคำตอบ ภาพที่ 2 เพราะดูสบายตา)
- ครูอธิบายว่าพื้นที่ว่างเปรียบเหมือนที่พักสายตา

1.2 ครูให้ข้อสังเกตกับนักเรียนว่า ผลงานที่นักเรียนเห็น เป็นผลงานที่สื่อความหมายได้ มีการใช้วัสดุ อุปกรณ์เหมาะสม มีการสร้างสรรค์ที่ดี แสดงถึงความคิดสร้างสรรค์ด้วยความมั่นใจ มีการควบคุมส่วนประกอบทางศิลปะได้อย่างมีแนวทางให้เป็นรูปแบบเชิงสร้างสรรค์ใหม่ เพราะเป็นผลงานที่กระบวนการสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบและเข้าใจส่วนประกอบต่างๆ ทางศิลปะได้เป็นอย่างดี โดยใช้หลักเรื่องความสมดุลในเรื่องรูปและพื้นที่ว่าง

2. ขั้นเตรียมการสอนตามแนวคิดวิธีการของอาร์ สุธิพันธุ์ (35 นาที)

ครูนำผลงานที่มีการสร้างสรรค์มาให้ให้นักเรียนดู จากนั้นอธิบายให้นักเรียนฟังว่า ผลงานที่ดีต้องรู้จักเปลี่ยนแปลง โยกย้าย สลับตำแหน่ง ลดทอน เพิ่มเข้าไป ได้อย่างเหมาะสม

3. ขั้นสอนตามแนวคิดวิธีการของอาร์ สุธิพันธุ์

นักเรียนเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ผลงาน

4. ขั้นปฏิบัติตามแนวคิดวิธีการของอาร์ สุธิพันธุ์

4.1 ครูให้นักเรียนสังเกตสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว จากนั้นฝึกฝนการสร้างสรรค์ผลงานให้เห็นถึงความสำคัญของการตัดกัน การตรงข้าม ตามคุณลักษณะต่างๆ ของระนาบบริเวณว่าง รูปร่าง รูปทรงเส้น โดยเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับผลงานที่จะสร้างสรรค์ ครูสังเกต ให้คำแนะนำและตรวจสอบความถูกต้อง

4.2 นักเรียนนำผลงานของตนเอง ออกมานำเสนอ ครูและเพื่อนๆ ร่วมกันตรวจสอบว่าภาพของแต่ละคน มีความคิดสร้างสรรค์มากน้อยเพียงใด ยังมีข้อบกพร่องหรือไม่ และร่วมกันเสนอแนะแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องของภาพให้กับเจ้าของผลงาน

5. ขั้นสรุป (10 นาที)

5.1 นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้ ดังนี้ ผลงานที่ดีต้องมีความรู้สึก และรู้ว่ามีความรู้สึกอย่างไรต่อสิ่งนั้น เข้าใจว่าสิ่งเหล่านี้มีอยู่ได้อย่างไร ผลงานที่เกิดจากการสร้างสรรค์ที่ดี จะทำให้ผลงานที่ออกมาเป็นรูปแบบของความแปลกใหม่ที่ตอบสนองความอดทน และความเพียร

5.2 นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น โดยครูใช้คำถามท้าทาย ดังนี้

นักเรียนคิดว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์ผลงานที่มีความแปลกใหม่นั้น คือสิ่งใด

ภาคผนวก ข

- คู่มือดำเนินการใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์
- คู่มือการตรวจให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์

คู่มือดำเนินการใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ของทอร์แรนซ์ (Torrance)

แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอร์แรนซ์ ตามลำดับดังนี้

วิธีการเฉพาะในการทำการทดสอบ

เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจนักเรียน ให้ครูหรือผู้ทดสอบปฏิบัติ ดังนี้

1. ครูหรือผู้คุมสอบกล่าวคำหรือข้อความในทำนองจูงใจให้นักเรียนทำแบบทดสอบ “ในวันนี้ ครูให้นักเรียนวาดภาพสนุกกัน ๆ โดยจะให้นักเรียนเล่นวาดภาพอะไรก็ได้ ที่นักเรียนคิดฝันว่า ภาพนั้นแปลกที่สุด ใหม่ที่สุด ที่ไม่เคยมีใครคิดวาดมาก่อน และพยายามวาดภาพนั้นให้แตกต่างไปจากเพื่อนคนอื่น ๆ และครูขอให้ทุกคนมีความสุขสนุกสนานกับการวาดภาพในวันนี้”
2. ครูแจกแบบทดสอบแก่นักเรียน
3. ครูแจกดินสอดำแก่นักเรียน ในกรณีที่เด็กบางคนไม่มี
4. ครูให้นักเรียนแต่ละคนกรอกรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียนที่หน้าปกแบบทดสอบให้เรียบร้อย

ครูชี้แจงการทำแบบทดสอบดังนี้

1. จำนวนกิจกรรมในแบบทดสอบนี้ จะมีกิจกรรมที่น่าสนใจอยู่ 3 ชุด ด้วยกัน กิจกรรมเหล่านี้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้จินตนาการ และวาดภาพออกมาในรูปแบบต่าง ๆ
2. ครูบอกให้นักเรียนทุกคนเปิดแบบทดสอบหน้าแรก (กิจกรรมชุดที่ 1)
3. ครูอ่านคำชี้แจงการทำกิจกรรมชุดที่ 1 ให้นักเรียนทำอย่างชัดเจน (และให้นักเรียนอ่านในใจไปด้วย)

คำชี้แจง

กิจกรรมชุดที่ 1 การวาดภาพ

1. นักเรียนวาดภาพต่อเติมจากวงรีสีดำที่กำหนดให้ทั้งหมด 1 ภาพ
2. นักเรียนลองคิด แล้ววาดภาพที่แปลกใหม่ ที่ยังเคยมีใครวาดมาก่อน โดยต่อเติมตกแต่ง เพื่อทำให้ภาพนั้นน่าสนใจ และน่าตื่นตื้นมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
3. ให้ตั้งชื่อภาพที่วาดให้แปลกที่สุดไว้บนเส้นที่ขีดไว้
4. กิจกรรมชุดที่ 1 ให้เวลา 10 นาที

ครูเริ่มกิจกรรมชุดที่ 2 เมื่อหมดเวลา 10 นาทีแรกโดย

1. ให้นักเรียนเปิดไปหน้ากิจกรรมชุดที่ 2
2. ครูอ่านคำชี้แจงการทำแบบทดสอบกิจกรรมชุดที่ 2 ดังนี้
กิจกรรมชุดที่ 2 วาดภาพให้สมบูรณ์
 - ให้ต่อเติมตกแต่งจากภาพที่ให้มาข้างล่างนี้ทั้งหมด 10 ภาพ
 - ให้คิดวาดภาพให้แปลก แตกต่างไปจากคนอื่น และทำให้เป็นเรื่องที่น่าสนใจ

นำดินแดนที่สุดเท่าที่จะทำได้

- ให้ตั้งชื่อภาพแต่ละภาพที่วาดเสร็จแล้วนั้น
- ให้นักเรียนลงมือทำ
- กิจกรรมชุดที่ 2 ให้เวลา 10 นาที

ครูเริ่มกิจกรรมชุดที่ 3 เมื่อหมดเวลาของกิจกรรมชุดที่ 2

1. ให้นักเรียนเปิดหน้ากิจกรรมชุดที่ 3
2. ครูอ่านคำชี้แจงการทำแบบทดสอบกิจกรรมชุดที่ 3 ดังนี้
 - ให้วาดภาพโดยต่อเติมตกแต่งจากเส้นคู่ข้างล่างนี้
 - คิดและวาดภาพให้แปลกแตกต่างไปจากคนอื่นให้มากที่สุด
 - ให้นักเรียนลงมือทำ
 - กิจกรรมชุดที่ 3 ให้เวลา 10 นาที

คู่มือการตรวจให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์

การตรวจให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ จัดแบ่งตามองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งในที่นี้มี 5 องค์ประกอบ คือ

ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency)

การตรวจให้คะแนนความคิดคล่องแคล่ว จะตรวจในกิจกรรมชุดที่ 2 และ 3 เท่านั้น คะแนนความคิดคล่องแคล่วให้นับจากจำนวนภาพที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดในกิจกรรมชุดที่ 2 ความคิดคล่องแคล่วทั้งหมดหรือสูงสุด จะเท่ากับ 10 คะแนน และให้ใส่ไว้ในกระดาษตรวจให้คะแนน หรือ Worksheet กิจกรรมชุดที่ 3 ความคิดคล่องแคล่วสูงสุดจะเท่ากับ 30 คะแนน แต่ก่อนจะเริ่มตรวจสอบดูว่าภาพนั้นชัดเจนไหม หรือถ้าวาดภาพซ้ำกันก็จะให้คะแนนเพียงภาพเดียว คะแนนทั้งหมดของกิจกรรมชุดที่ 3 ให้ใส่ในความคิดคล่องแคล่วในกระดาษตรวจให้คะแนน

ความคิดริเริ่ม (Originality)

การให้คะแนนความคิดริเริ่ม สำหรับภาพที่ซ้ำกันมากจะได้คะแนน 0 ดังรายชื่อที่กำหนดไว้ข้างล่างผู้ตรวจดูตามรายการที่ให้นี้

ส่วนภาพที่แตกต่างจากรายชื่อในการให้ไว้กำหนดให้คะแนนภาพละ 1 คะแนน คะแนนที่ได้ให้เขียนลงในช่องว่างข้างล่าง ความคิดริเริ่ม กิจกรรมที่ 1.....กิจกรรมที่ 2.....และกิจกรรมที่ 3.....ในกระดาษตรวจให้คะแนน คะแนนรวมของความคิดริเริ่มได้มาจากผลรวมของความคิดริเริ่มทั้ง 3 กิจกรรม

ตัวอย่าง ภาพที่ให้คะแนนความคิดริเริ่มศูนย์

ในกิจกรรมที่ 1 รูปไข่ รูปวงกลม ดอกไม้

ในกิจกรรมที่ 2 หัวใจ แอปเปิ้ล หน้าคน

ในกิจกรรมที่ 3 หนังสือ ประตู หน้าต่าง

ความคิดละเอียดลออ (Elaboration)

ในการให้คะแนนความคิดละเอียดลออ มีดังนี้

1. แต่ละภาพให้คะแนนต่ำสุด 1 คะแนน
2. ส่วนละเอียดที่ต่อเติมภาพ เพื่อขยายหรืออธิบายภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ถือเป็น “ความคิดละเอียดลออ”

ดังนั้น การตรวจให้คะแนนความคิดละเอียดลออ คือ ให้ 1 คะแนน ส่วนละเอียดแต่ละส่วนที่ต่อเติมภาพให้สมบูรณ์ ไม่ว่าจะต่อเติมในตัวสิ่งเร้า หรือขอบ หรือส่วนที่ว่างรอบ ๆ สิ่งที่กำหนดให้อย่างไรก็ตามสิ่งที่ต่อเติมจะต้องแลดูแล้วสมจริงและมีความหมาย

เกณฑ์การให้คะแนนความคิดละเอียดลออ มีดังนี้

1. ส่วนละเอียดทุก ๆ ส่วน แต่ถ้าซ้ำกันให้เพียง 1 คะแนน

2. การระบายสี เพื่อเน้นความสมจริงมากขึ้น
3. การแรเงา ให้สีอ่อนหรือแก่
4. การตกแต่งประดับประดาภาพให้มีความหมายมากขึ้น
5. การตกแต่งที่ทำให้ภาพเปลี่ยนแปลง และมีความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
6. ส่วนละเอียดที่ขยายเพื่อประกอบความเข้าใจภาพมากขึ้น โดยไม่ต้องมีคำอธิบาย ถ้าเส้นแบ่ง ภาพหนึ่งออกเป็น 2 ภาพ ก็ให้คะแนน 2 คะแนน และถ้าเส้นแบ่งมีความหมายในตัวของมัน เช่น เข็มขัด ตะเข็บ ขอบแขนเสื้อ บานหน้าต่าง เป็นต้น ก็ให้คะแนนส่วนนั้น ๆ ด้วย

ในการนับคะแนนความคิดละเอียดลออนั้น การนับให้แน่นอนทุก ๆ อย่างไม่จำเป็นนัก เพราะการตรวจให้คะแนน ให้โดยการประมาณจากสเกล 4 สเกล ในแต่ละกิจกรรม ดังที่ปรากฏในกระดานตรวจให้คะแนน

ตัวอย่าง กิจกรรมที่ 1 ส่วนละเอียด 0 - 5 แห่ง = 1 คะแนน 6 - 12 แห่ง = 2 คะแนน 13 - 19 แห่ง = 3 คะแนน 20 - 26 แห่ง = 4 คะแนน 27 - 33 แห่ง = 5 คะแนน 34 - 40 แห่ง = 6 คะแนน 41 ขึ้นไป = 7 คะแนน

การตั้งชื่อภาพ (Abstractness of Titles)

การตรวจให้คะแนนการตั้งชื่อภาพนี้จะตรวจในกิจกรรมที่ 1 และ 2 โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนน ในแต่ละภาพ ดังนี้

ตัวอย่างการให้คะแนน

0 คะแนน คือ ตั้งชื่อภาพที่ตรงไปตรงมา เช่น วาดภาพผีเสื้อ ชื่อภาพ “ผีเสื้อ”

1 คะแนน คือ ตั้งชื่อภาพที่เสริมจากภาพที่วาด เช่น วาดภาพผีเสื้อ ชื่อภาพ “ผีเสื้อน้อยน่ารัก”

2 คะแนน คือ ตั้งชื่อภาพที่เสริมจากภาพที่วาด เช่น วาดภาพผีเสื้อ ชื่อภาพ “ผีเสื้อน้อยน่ารักท่องเที่ยวอย่างสนุกสนาน”

3 คะแนน คือ ตั้งชื่อภาพที่เสริมจากภาพที่วาด เช่น วาดภาพผีเสื้อและตั้งชื่อภาพในลักษณะนามธรรม ชื่อภาพ “ล่องลอยไปกับสายลม ชื่นชมดมกลิ่นธรรมชาติ”

ความไม่ยอมจำนนต่อปัญหา (Resistance to premature closure)

การตรวจให้คะแนนความไม่ยอมจำนนต่อปัญหานี้จะตรวจในกิจกรรมที่ 2 โดยมีเกณฑ์ในการให้ คะแนน ในแต่ละภาพ ดังนี้

0 คะแนน คือ วาดภาพปิดเส้นที่กำหนดมาให้ โดยไม่มีความหมาย

1 คะแนน คือ วาดภาพต่อเติมจากเส้นที่กำหนดมาให้ เป็นภาพ

2 คะแนน คือ วาดภาพต่อเติมจากเส้นที่กำหนดมาให้ เป็นภาพมีเรื่องราว

3 คะแนน คือ วาดภาพต่อเติมจากเส้นที่กำหนดมาให้ เป็นภาพมีเรื่องราวมากมายน่าสนใจ

แบบฟอร์มสำหรับกรอกคะแนน
แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์แบบก. T T C T

ชื่อ.....
 ชั้น..... อายุ..... เพศ.....
 โรงเรียน.....
 วันที่สอบ.....เดือน..... พ.ศ.

1. ความคิดคล่องแคล่ว : กิจกรรมที่ 2.....+ กิจกรรมที่3.....=.....

2. ความคิดริเริ่ม : กิจกรรมที่ 1.....+ กิจกรรมที่ 2.....
 + กิจกรรมที่ 3..... =

3. ชื่อภาพ : กิจกรรมที่ 1.....+ กิจกรรมที่ 2..... =

4. การไม่จำนนต่อปัญหา : กิจกรรมที่ 2..... =

5. ความคิดละเอียดลออ (วงกลมรอบตัวเลขที่เหมาะสม)

กิจกรรมที่ 1 : 1. (0-5) 2.(6-12) 3.(13-19) 4.(20-26) 5.(27-33) 6.(34-....)

กิจกรรมที่ 2 : 1. (0-8) 2.(9-17) 3.(18-28) 4.(29-39) 5.(40-50) 6.(51-....)

กิจกรรมที่ 3 : 1. (0-7) 2.(8-16) 3.(17-27) 4.(28-37) 5.(38-47) 6.(48-....)

รวมคะแนนทั้งหมดคะแนน

ภาคผนวก ค

แบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์

**แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์**

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง “ระดับความเหมาะสมสอดคล้อง” ตามความคิดเห็นของท่าน ดังนี้

ระดับความเหมาะสม	5	หมายถึง	มากที่สุด
ระดับความเหมาะสม	4	หมายถึง	มาก
ระดับความเหมาะสม	3	หมายถึง	ปานกลาง
ระดับความเหมาะสม	2	หมายถึง	น้อย
ระดับความเหมาะสม	1	หมายถึง	น้อยที่สุด

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
1.	นักเรียนพึงพอใจที่ได้อธิบายแนวความคิดสะท้อนให้ รู้สึกในความเป็นตัวของตัวเอง					
2.	นักเรียนพึงพอใจจุดประสงค์การเรียนรู้ครอบคลุม ด้านความรู้ทักษะกระบวนการทางศิลปะ					
3.	นักเรียนพึงพอใจจุดประสงค์การเรียนรู้มุ่งเน้นให้มี ความสนุกสนาน					
4.	นักเรียนพึงพอใจจุดประสงค์การเรียนรู้ทำให้ นักเรียนมีความอยากจะทำ อยากแสวงหา และ อยากใฝ่รู้					
5.	นักเรียนพึงพอใจจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ทำให้ นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์					
6.	นักเรียนพึงพอใจเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับ เรื่องราวในชีวิตประจำวันหรือไม่					
7.	นักเรียนพึงพอใจเนื้อหาที่มีความละเอียดและชัดเจน					
8.	นักเรียนพึงพอใจเนื้อหาที่มีความเหมาะสมให้ได้ รูปแบบผลงานที่แปลกใหม่					
9.	นักเรียนพึงพอใจเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับเวลา เรียน					

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
10.	นักเรียนพึงพอใจเนื้อหานำไปสู่การรู้จักเปลี่ยนแปลง โยกย้าย สลับตำแหน่ง ลดทอน เพิ่มเข้าไป ของ ส่วนประกอบศิลปะ					
11.	นักเรียนพึงพอใจเนื้อหาที่กำหนดในกิจกรรมการ เรียนการสอนเหมาะสมและมีประโยชน์ต่อผู้เรียน					
12.	นักเรียนพึงพอใจเนื้อหาที่ส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์					
13.	สื่อการเรียนรู้ประกอบกิจกรรมมีความทันสมัย หรือไม่					
14.	นักเรียนพึงพอใจสื่อการเรียนรู้ประกอบกิจกรรมการ เรียนรู้มีความหลากหลาย น่าสนใจ					
15.	นักเรียนพึงพอใจสื่อการเรียนรู้มีความสวยงามและ ขนาดใหญ่ชัดเจนหรือไม่					
16.	นักเรียนพึงพอใจสื่อการเรียนรู้มีความถูกต้อง เหมาะสม					
17.	นักเรียนพึงพอใจสื่อการเรียนรู้ที่ทำให้เข้าใจกิจกรรม ดีขึ้น					
18.	สื่อการเรียนรู้กระตุ้นให้นักเรียนศึกษาเพิ่มเติม					
19.	นักเรียนพึงพอใจกำหนดวิธีการวัดและประเมินผล สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา					
20.	นักเรียนพึงพอใจการวัดและประเมินผลแต่ละ กิจกรรม					
21.	ผลการวัดและประเมินผลทำให้นำไปปรับปรุงแก้ไข ต่อไป					
22.	ผลการวัดและประเมินผลมีประโยชน์ต่อนักเรียน					
23.	หน่วยที่ 1 ความสมดุลสร้างสรรค์					
24.	หน่วยที่ 2 คู่สีสร้างสรรค์					
25.	หน่วยที่ 3 แสงเงาสร้างสรรค์					
26.	หน่วยที่ 4 ปั่นอย่างสร้างสรรค์					
27.	หน่วยที่ 5 วาดภาพประกอบ					
28.	หน่วยที่ 6 ทศศิลป์กับเรื่องราวท้องถิ่น					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง

ภาพการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของอารี สุทธิพันธุ์

ภาพการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

ผู้วิจัยกำลังดำเนินการสอนกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เรื่อง ความสมดุลเรื่องขนาดต่างๆ

นักเรียนร่วมกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เรื่อง การใช้สีคู่ตรงข้ามที่ต่างกัน

นักเรียนร่วมกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เรื่อง ความสมดุลเรื่องรูปและพื้นที่ว่าง

ผู้วิจัยกำลังดำเนินการสอนกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เรื่อง ภาพอาชีพของท้องถิ่น

นักเรียนร่วมกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เรื่อง การวาดเส้นแสงเงา

นักเรียนร่วมกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และนำเสนอผลงาน

ภาคผนวก จ

- หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญ
- หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลในการวิจัย
- หนังสือขออนุญาตใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์

ที่ ศธ 0519.12/3505

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๙ กันยายน 2557

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

เนื่องด้วย นายรัฐนนท์ สว่างผล นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลองสอนด้วยชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของ อารี สุทธิพันธ์” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธุ์มณี เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของ อารี สุทธิพันธ์ และแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอแรนซ์

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายรัฐนนท์ สว่างผล และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิติ โทรศัทพ์ 081-437-9392

ที่ ศธ 0519.12/ 3504

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑ กันยายน 2557

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านในถุ้ง

เนื่องด้วย นายรัฐนนท์ สว่างผล นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลองสอนด้วยชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของ อารี สุทธิพันธ์” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ศิริพร พิกุลหอม เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของ อารี สุทธิพันธ์ และแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอแรนซ์

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายรัฐนนท์ สว่างผล และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081-437-9392

ที่ ศธ 0519.12/35๐๗

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑ กันยายน 2557

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านในถุ้ง

เนื่องด้วย นายรัฐนนท์ สว่างผล นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลองสอนด้วยชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของ อาร์ สุธิพันธ์” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอใช้สถานที่ห้องเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอแรนซ์ และชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของ อาร์ สุธิพันธ์ กับนักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 จำนวน 25 คน 1 ห้องเรียน ในระหว่างเดือนกันยายน ถึงเดือนพฤศจิกายน 2557

จึงเรียนมาเพื่อขอความเห็นชอบให้ นายรัฐนนท์ สว่างผล ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081-437-9392

ที่ ศธ 0519.12/3508

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

9 กันยายน 2557

เรื่อง ขออนุญาตใช้แบบทดสอบทางจิตวิทยา

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

เนื่องด้วย นายรัฐนนท์ สว่างผล นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลองสอนด้วยชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดวิธีการของ อาร์ สุธิพันธ์” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทิมวัฒน์บรรเทิง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตขออนุญาตใช้แบบทดสอบการคิดอย่างสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพแบบ ก.ขอทอแรนซ์ ซึ่ง รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธุ์ณี ได้นำมาดัดแปลงคำชี้แจงเป็นภาษาไทย เพื่อเก็บข้อมูลในการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้ นายรัฐนนท์ สว่างผล ได้ใช้แบบทดสอบเพื่อเก็บข้อมูลในการวิจัย และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081-437-9392

ภาคผนวก จ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้เชี่ยวชาญในด้านการตรวจแผนการจัดกิจกรรมการแสดงประกอบการเล่านิทาน

1.1 รศ.ดร.อารี พันธุ์มี

อาจารย์ภาควิชาจิตวิทยาพัฒนาการ

คณะหลักสูตรจิตวิทยาบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

กรุงเทพมหานคร

1.2 ดร.อิพัชร์ วิจิตรสถิตรัตน์

อาจารย์ภาควิชาศิลปศึกษา

คณะศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กรุงเทพมหานคร

1.3 อาจารย์ศิริพร พิกุลหอม

ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

โรงเรียนบ้านในถุ้ง

นครศรีธรรมราช

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายรัฐนนท์ สว่างผล
วันเดือนปีเกิด	14 เมษายน 2529
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	141/6 หมู่ 10 ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช 80000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2547	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาออกแบบ จาก วิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช
พ.ศ. 2551	ศิลปบัณฑิต (ศ.บ.) สาขาออกแบบนิเทศศิลป์ จาก วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
พ.ศ. 2558	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาศิลปศึกษา จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

